

TARIM & HAYVANCILIK RAPORU

KAYSERİ 2018

KAYSERİ TARIM – HAYVANCILIK RAPORU 2018

İmtiyaz Sahibi:
Recep BAĞLAMİŞ
Yönetim Kurulu Başkanı

Baskı Yeri ve Yılı:

İlimiz coğrafi konum itibarıyla, farklı iklim ve toprak özelliklerine sahip olması, sulu ve kuru şartlarda farklı ürünlerin yetiştirilmesinin önünü açmaktadır. Modern tarım tekniklerinin uygulandığı Şehrimizde ağırlıklı olarak, buğday, arpa, şekerpancarı, çerezlik ayçiçeği, çerezlik kabak, patates, baklagiller, yem bitkileri, elma, üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır.

İlimiz yüzölçümünün yarısına yakını tarım alanı olarak kullanılmakta, bu alanın dağılımı da ; %26'sı 1.sınıf, %26'sı 2.sınıf ve %48'i 3.sınıf tarımsal alan şeklinde oluşmaktadır. Tarımsal alanlarının sulama bakımından yeterli düzeyde olmaması verimi azaltmaktadır. Toplam tarım arazisinin sadece %14'ü sulanmaktadır.

İlimizde 2018 yılında üretim bakımından en fazla üretilen tarla ürünü 1.062.993 ton ile şekerpancarıdır. Yüz ölçüm bakımından en fazla alana ekilen tarım ürünü ise; 1.668.141 dekar ile buğdaydır. Buğdayın üretim miktarı ise, 2018 yılında 366.046 ton olarak gerçekleşmiştir. Çayır ve mera alanlarının toplam arazi varlığının %41'ini teşkil etmesi İlimizde hayvancılığın gelişmesinde önemli etkileri bulunmaktadır. İlimizde sığır, manda koyun, kıl, keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. Şehrimiz ekonomisine katkı sağlayan diğer hayvancılık sektörleri yumurta tavukçuluğu ve arıcılıktır.

Borsamız birimleri tarafından hazırlanan 2018 Tarım ve Hayvancılık Raporunun amacı; sektörlerin durumlarının analiz edilerek, yerel ve bölgesel ekonomiye katkılarının artırılmasına yönelik bir envanter çalışmasını gerçekleştirmektir. Bu rapor hazırlanırken, kamuya açık kaynaklardan elde edilen bilgiler analiz edilerek sonucu bilgilendirme amacıyla analiz yapılmıştır.

Bu rapordaki bilgiler, görüş ve değerlendirmeler, kesin hükümler içermez. İçeriğinde yer alan verilerin kullanımı ve uygulanma sorumluluğu, doğrudan veya dolaylı olarak, bu rapora dayanarak yatırım kararı veren ya da finansman sağlayan kişiler ve kuruluşlara ait olup, bu konuda her ne şekilde olursa olsun rapor içindeki bilgilerin kullanılması nedeniyle doğru ve dolaylı olarak oluşacak zararlardan hiçbir şekilde Kayseri Ticaret Borsası sorumlu tutulamaz.

Bu raporun tüm hakları saklıdır ve izinsiz kullanılamaz. Kayseri Ticaret Borsasından yazılı onay alınmadan raporun içeriği kısmen veya tamamen kopyalanamaz, elektronik, mekanik veya benzeri bir araçla herhangi bir şekilde basılamaz çoğaltılamaz, fotokopi veya teksir edilemez, dağıtılamaz, bilgileri referans verilmeden kullanılamaz.

Recep BAĞLAMİŞ

Yönetim Kurulu Başkanı

TAKDİM

Ülkemiz ekonomisi oldukça zorlu geçen bir yılı geride bıraktı. Özel sektörümüz karşı karşıya kaldığı pek çok sıkıntıya rağmen üretimini, ihracatını arttırmaya devam etti.

Reel sektörümüz çalışkanlığı ve dinamizmiyle bu dönemde de ülkemiz ekonomisini büyütmeyi sürdürürken, onların asli temsilcisi olan TOBB, Odalarımız ve Borsalarımız, girişimciler için ilgi odağı haline geldi.

Sürekli olarak arttırdığımız faaliyetlerimizle, büyüyen kurumsal kapasitemizle müteşebbisimize İlimiz içinde ve dışında hizmetler sunuyor, onları en iyi şekilde temsil ediyor seslerini duyuruyoruz.

Borsamızı özel sektörün ihtiyaç duyduğu alanlarda hizmet üreten, destek veren kuruma dönüştürdük. Üyelerimize en kaliteli şekilde hizmet vermeyi amaçlayan akreditasyon sistemini başarıyla hayata geçirerek, Uluslararası standartlarda hizmetler sunmaktayız.

İlimizin iş dünyasına yönelik çözümler üretirken, milletimizin sosyal ihtiyaçlarına cevap verecek mekanizmalar kurmaya devam ediyoruz. Eğitim, kültür ve sağlık alanında yaptığımız yatırımlarla ülkemizin beşerî sermayesinin kalkınmasına katkılar sağlıyoruz.

Misyonumuz tüm üyelerimizin dünya standartlarında rekabet imkanına kavuşmasıdır. Özel sektörümüzün çatı kuruluşu ve asli temsil mekanizması olan, Türkiye Odalar ve Borsalar Birliğimizin öncülüğü doğrultusunda çalışarak daha güçlü bir Kayseri olma hedefleri doğrultusunda ilerlemeye devam edeceğiz.

Bu sorumluluk bilinciyle gerçekleştirdiğimiz çalışmalarını içeren 2018 Tarım ve Hayvancılık faaliyet raporumuzu bilgi ve tetkiklerinize sunmaktan onur duyuyorum. Özverili çalışmalarıyla faaliyetlerimizin gerçekleşmesini sağlayan tüm mesai arkadaşlarıma ve değerli personelimize yürekten teşekkür ediyorum.

Saygılarımla

KAYSERİ TİCARET BORSASI YÖNETİM KURULU

RECEP BAĞLAMIŞ Başkan	
Mehmet İŞTAHLI Başkan Yardımcısı	Bekir ÇİZMELİ Başkan Yardımcısı
Yunus KARACA Sayman Üye	İsa YÜRDEM Üye

MECLİS ÜYELERİ

Fahrettin ÇALIŞKAN Başkan		
Hüdaverdi ÖZDEMİR Başkan Yardımcısı	Murat GÜRGEN Başkan Yardımcısı	Enver TOKER Katip Üye
Mahmut POLAT Üye	Şahin ÇAKMAKÇI Üye	R. Şenel BÜYÜKKUTLU Üye
Ahmet ONAY Üye	Osman DÖRTDUDAK Üye	Adem TANÇ Üye
Mehmet BERK Üye	Mükremin SAYAN Üye	Ahmet Sami SARIÇİÇEK Üye

İçindekiler

1.GENEL BİLGİLER.....	9
ARAZİ DURUMU	10
• İl Arazisinin Genel Dağılımı.....	10
2-GİRİŞ.....	12
3-DÜNYADA DURUM.....	14
3.1.HAYVAN VARLIĞI.....	14
3.2.ET ÜRETİMİ.....	14
3.2.1 Büyükbaş Eti	15
3.2.2 Küçükbaş eti	16
3.2.3 Kanatlı eti	18
3.3. TİCARET	19
3.3.1.Büyükbaş Eti Ticareti.....	20
3.3.2 Küçükbaş Eti Ticareti	21
3.3.3 Kanatlı eti Ticareti	22
3.4. FİYAT	23
3.5 TÜKETİM.....	24
4. TÜRKİYE TARIM GÖRÜNÜMÜ	26
4.1.TÜRKİYE GSYH’SINDA TARIMIN PAYI	26
4.2. TARIMSAL ÜRETİM DEĞERİ	27
4.3. CANLI HAYVANLAR ÜRETİM DEĞERİ	32
4.4. HAYVANSAL ÜRÜN ÜRETİM DEĞERİ	33
4.5 CANLI HAYVAN İTHALATI	36

5.TÜRKİYE'DE HAYVAN VARLIĞI	44
6.TÜRKİYE'DE ARAZİ	44
6.1 Tarım Alanları	45
6.2 Türkiye'de Bitkisel Üretim	48
6.2.1 Sebze Üretimi	50
6.2.2 Meyve Üretimi	52
6.2.3 Süs Bitkileri Üretimi.....	52
6.3 HAYVANCILIK VE HAYVANSAL ÜRETİM	53
6.3.1 Büyükbaş	53
6.3.2 Küçükbaş	55
6.3.3 Kanatlı	56
6.3.4 Hayvansal Üretim	57
Büyükbaş Sütü Üretimi.....	62
Küçükbaş Sütü Üretimi.....	62
7.KAYSERİ TARIM GÖRÜNÜMÜ.....	63
7.1.Bitkisel Üretim.....	63
7.2. Hayvancılık	67
7.3.Su Ürünleri Yetiştiriciliği	69
7.4.Kayseri İlinin Toprak Yapısı.....	69
7.4.1 BİTKİSEL ÜRETİM	73
7.4.2 HAYVANCILIK.....	74
7.4.3 ORMAN	75
7.5 TR72 BÖLGESİ KAYSERİ İLİ İÇİN ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI BÖLGESEL ANALİZ.....	75

7.5.1 Hayvancılık ve Hayvansal Üretim	75
KAYSERİ'DE TARIMA YATIRIM YAPMAK İÇİN 10 NEDEN	76
7.5.2.KAYSERİ'DE TARIMSAL YATIRIM İÇİN UYGUN SEKTÖRLER VE ALANLAR.....	77
7.5.3 KAYSERİ İLİ TARIMSAL YATIRIMLAR	78
Kırsal Kalkınma Destekleri	79
7.5.4 Seçilmiş Tarla Bitkileri	81
7.6.SEÇİLMİŞ MEYVE ÜRÜNLERİ.....	83
7.6.1.Elma	83
7.6.2.Kayısı	83
7.6.3.Kiraz.....	84
7.6.4.Üzüm	85
7.7.SEBZE ÜRETİMİ.....	87
7.8 KAYSERİ'DE HAYVANCILIK VE HAYVANSAL ÜRETİM.....	89
7.8.1. Kayseri'de Büyükbaş	89
7.8.2 KAYSERİ'DE HAYVANSAL ÜRETİM	96
8.TARIM VE HAYVANCILIK DESTEKLERİ 2019	104
8.1.DESTEKLER	104
8.1.1.İYİ TARIM UYGULAMALARI DESTEĞİ	104
8.1.2.Mazot ve Gübre Desteği	104
8.1.3.KIRSAL KALKINMA PROJELERİNE HİBE DESTEĞİ.....	105
Mekanizasyon ve Bilgi Sistemleri Yatırımları	107
2002-2018 Yatırımları:	107
Bitkisel Üretim Faaliyetleri.....	108
Damızlık Hayvan Yetiştiriciliği Faaliyetleri.....	109
Damızlık Sığır Yetiştiriciliği:	109
Damızlık Koyun Yetiştiriciliği:	109
ORMAN KÖY DESTEKLERİ	115
TÜRKİYE'DEKİ ORMAN KÖYLÜSÜ SAYISI YAKLAŞIK 7 MİLYON	116

1. GENEL BİLGİLER

İL NÜFUSU 2018	1.389.680 Kişi
Toplam yüzölçümü 2018	16.917 km ²
Toplam tarım alanı 2018	6779700 da
ÇKS ye kayıtlı çiftçi sayısı 2017	30.513 Kişi
ÇKS ye kayıtlı arazi varlığı 2017	3.246.009 da

1.GENEL BİLGİLER

İlimiz, coğrafi konum itibariyle, farklı iklim ve toprak özelliklerine sahip olması, sulu ve kuru şartlarda farklı ürünlerin yetiştirilmesinin önünü açmaktadır. İlimiz toprakları genel olarak tarıma elverişli olup konveksiyonel tarım modeli benimsenmiştir. Modern tarım tekniklerinin uygulandığı İlimizde, ağırlıklı olarak, buğday, arpa, şekerpancarı, çerezlik ayçiçeği, çerezlik kabak, patates, baklagiller, yem bitkileri, elma, üzüm yetiştiriciliği yapılmaktadır.

ÜRÜN CİNSİ	EKİLİŞ MİKTARI (Da)	%
Meyvecilik Alanı	168.810	2,49
Sebzecilik Alanı	338.590	4,99
Tarla Ürünleri Alanı	3.112.430	45,91
Yem Bitkileri Alanı	339.290	5,00
Nadas	2.820.580	41,60
TOPLAM	6.779.700	100

İlimiz yüzölçümünün yarısına yakını tarım alanı olarak kullanılmakta bu alanında %26'sını 1.sınıf, %26'sını 2.sınıf ve %48'inide 3.sınıf tarımsal alan olarak dağıtabiliriz. Tarım alanlarının sulama bakımından yeterli düzeyde olmaması verimi azaltmaktadır. Toplam tarım arazisinin sadece %14'ü sulanmaktadır. Büyük sulama projelerinin (Develi 2.merhale, Bahçecik Sarıoğlan, Yamula)tamamlanması ile birlikte bu oran %28'e yükselmiştir. Bu projelerle birlikte ayrıca ürün çeşitlendirme ve özellikle hayvancılığı da canlandırarak yem bitkisi üretimine ve verimliliği artırmaya yönelik projeler hayata geçirilmiştir.

2018	Bitkisel üretim değeri (bin TL)	Büyükbaş hayvan sayısı (baş)	Canlı hayvanlar değeri (bin TL)	Hayvansal ürünler değeri (bin TL)	Kişi başına tarımsal üretim değeri (TL)	Küçükbaş hayvan sayısı (baş)	Tahullar ve diğer bitkisel ürünlerin üretim miktarı (ton)	Toplam işlenen tarım alanı (hektar)	Toplam tarımsal üretim değeri (bin TL)	Örtü altı sebze ve meyve üretim miktarı (ton)
KAYSERİ	2.074.702	349.696	3.048.700	565.088	4.094	647.093	3.174.740	556.681	5.688.490	1.097

Kaynak: TÜİK

ARAZİ DURUMU

İl Arazisinin Genel Dağılımı

Tablo I.1 İl Arazisi Dağılımı

TARIM ALANI (HA)	677.970	%40
ÇAYIR VE MERA ALANI	691.028	%41
ORMAN-FUNDALIK ALANI	163.673	%9
TARIM DIŞI ALAN	164.842	%10
TOPLAM	1.697.513	%100

KAYNAK: KAYSERİ İL TARIM VE ORMAN MÜDÜRLÜĞÜ

2. GİRİŞ

2-GİRİŞ

İnsanın varoluşuyla başlayan ziraatın yaygın ifade edilme biçimiyle tarımın çok çeşitli tanımları vardır. Toprağı ve tohumu kullanarak insanoğlunun zorunlu ihtiyaçlarını karşılayan canlı materyal, yani bitkisel ve hayvansal ürünler üretmesi ve gıdaya dönüştürmesi faaliyetlerine tarım denmektedir. Dolayısıyla tarımsal faaliyetin üç temel alanı bulunmaktadır: bitkisel üretim, hayvansal üretim ve üretilenleri işleme. Ancak günümüzde işleme faaliyetleri çoğunlukla çiftlik dışında çok hızlı büyüyen gıda sektöründe yapılmaktadır.

Ayrıca ham ve işlenmiş tarım ürünlerini tüketiciye ulaştıran aracı sektörler vardır. Tarıma dayalı bu sektörler tarımsal üretimin değerinden daha büyük bir katma değer oluşturmaktadır.

Günümüzde tarım kavramı, tarımsal faaliyet şekilleri, kullanılan teknolojiler ve dolayısıyla tarıma bakış açıları hızlı bir şekilde değişmektedir. Özellikle verimlilik artışında mekanik ve kimyasal teknolojilerin yerini yavaş yavaş biyolojik teknoloji almaktadır.

Tarımın tanımında “tohumu ve toprağı kullanarak” denilmesine rağmen şimdilerde topraksız ve hatta tohumuz bitkisel üretim yapılabilmektedir. Tarımsal üretimde topraktan çok su ve güneş enerjisi öne çıkmakta, üretim yatay değil dikey olarak büyüebilmektedir. Aile işletmeciliği hala önemini korumasına rağmen ticari işletmeler ve profesyonel işletmecilik anlayışları özellikle kitlesel üretim anlamında artmaktadır.

Diğer taraftan sürdürülebilir tarım ve kırsal kalkınma anlayışı, çiftlikten çatala gıda güvenliği iyi tarım uygulamaları, ekolojik ve organik tarım yaklaşımları ve biyoenerji için bitkisel üretime yönelim gündemde daha çok yer almaktadır.

Kayseri ili bugün itibari tarımsal üretimde istenilen seviyede değildir. Yıllar içerisinde gerek bitkisel üretim gerekse hayvancılık ve hayvansal üretimde gerilediği görülmektedir. 2023 hedeflerine 4 kala halen ilimizde tarım ve hayvancılıkla ilgili paydaşların ortak politikalar üretmediği görülmektedir.

Hazırlanan 2018 yılı “Kayseri Tarım ve Hayvancılık Raporu” bu çalışma, sektörün tarafları ve mutfağında olanların sektörün gelişmesi için ortak politikalar üretmeye yönelik bir kaynak olma niteliğindedir. Bu çalışmanın amacı; İlin tarım ve hayvancılık geçmişi, mevcut durumun tespiti, mevcut durum analizi yapılması ve “doğru bilgi” ihtiyacının karşılanması ve bölgenin kalkınmasına katkı yapması ve 2023 Vizyon Stratejisinin Belirlenmesi amaçlanmıştır.

*Kaynak: SETA | Siyaset, Ekonomi ve Toplum Araştırmaları Vakfı

3. DÜNYA TARIM GÖRÜNÜMÜ

3-DÜNYADA DURUM

3.1.HAYVAN VARLIĞI

TABLO: III.1 CANLI HAYVAN SAYISI DAĞILIMI

YIL	SİĞİR	KOYUN	KEÇİ	TOPLAM
2017	15 943 586	33 677 636	10 634 672	60 255 894
2018	17 042 506	35 194 972	10 922 427	63 159 905

TABLO: III.2 HAYVASAL ÜRÜNLER DAĞILIMI

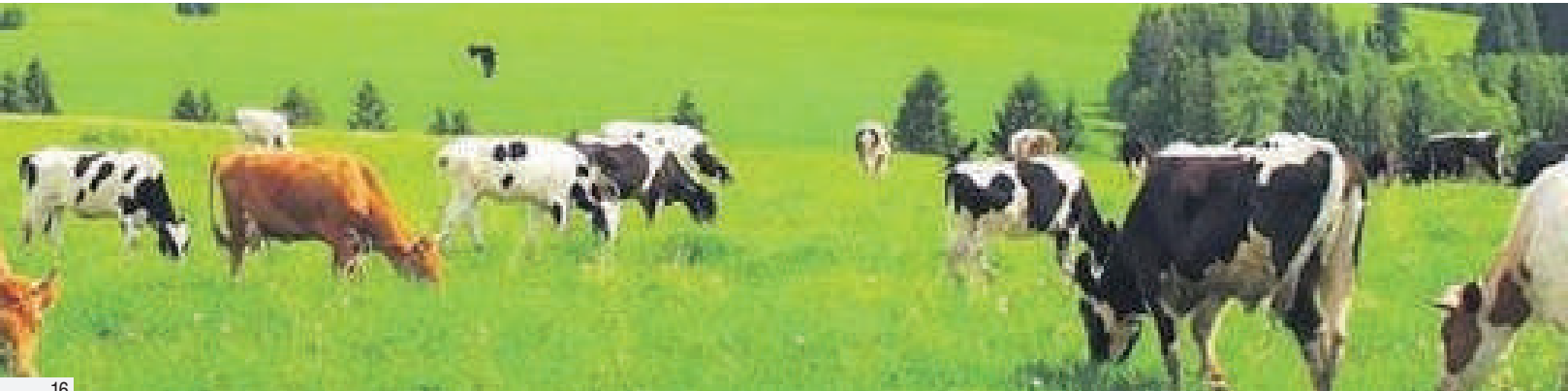
YILLAR	KIRMIZI ET (KG)	SÜT (L)	TAVUK ETİ (KG)	TAVUK YUMURTASI (AD.)	KIL	TİFTİK
2017	1 126 403	20 699 893	2 136 734	19 281 196	5 797	356
2018	1 118 695	22 120 716	2 156 671	19 643 711	5 999	371

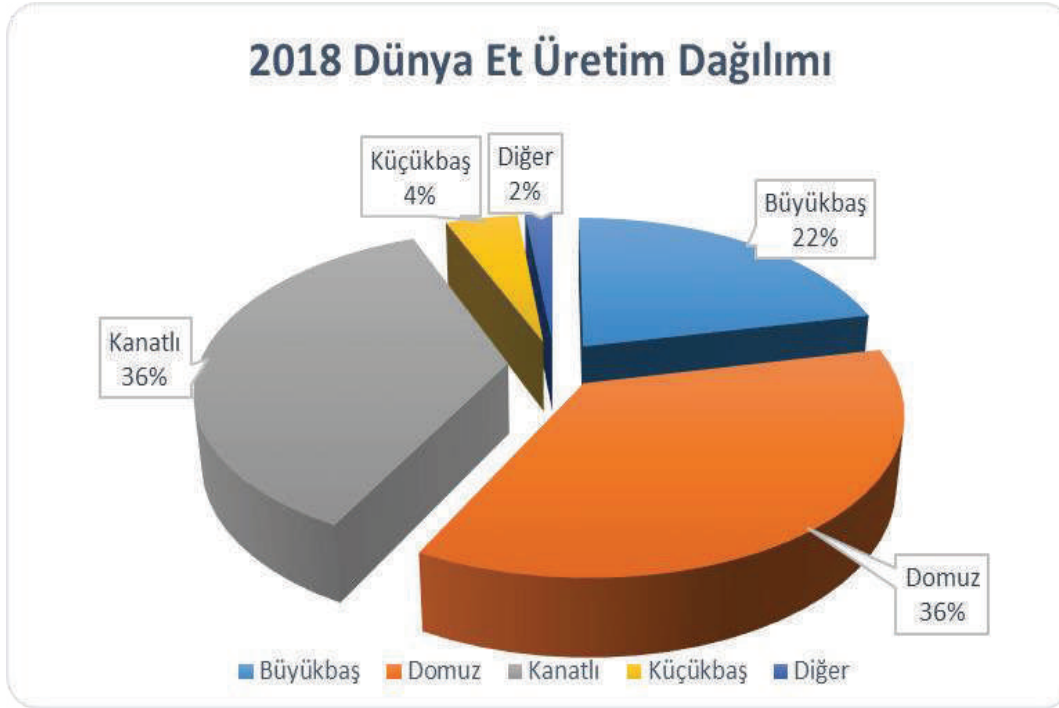
3.2.ET ÜRETİMİ

2018 yılı dünya toplam et üretimi 335 milyon ton olarak tahmin edilmektedir.

Toplam et üretiminde; en büyük payı %36 ile kanatlı eti (121,6 milyon ton) alırken, domuz eti %36 (120,6 milyon ton), büyükbaş eti %22 (72,2 milyon ton), küçükbaş eti %4 (15 milyon ton) paya sahiptir.

Toplam kırmızı et üretiminde; en büyük payı %58 ile domuz eti alırken, büyükbaş eti %35, küçükbaş eti %7 paya sahiptir.

TABLO: III.3 DÜNYA ET ÜRETİM DAĞILIMI

3.2.1 Büyükbaş Eti

2018 yılında dünya büyükbaş eti (sığır ve manda) üretimi 72,2 milyon tondur. Dünya üretiminin % 53'ü ABD, Brezilya, AB ve Çin tarafından gerçekleştirilmektedir.

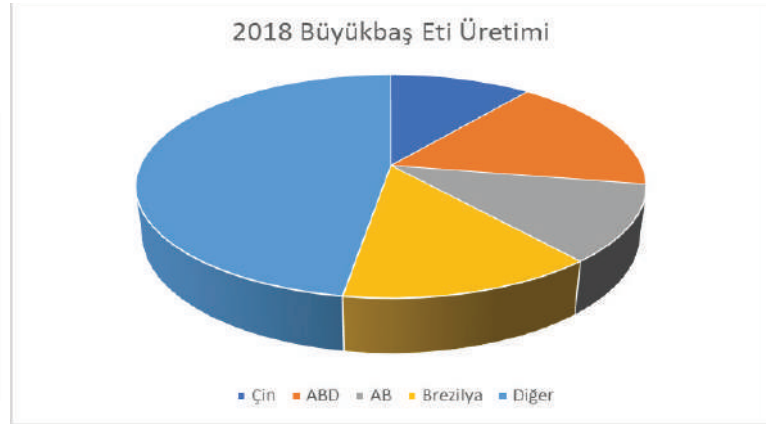
Kuraklık koşulları, bazı büyük üretici ülkelerde sığırların itlaf edilmesine yol açtığından, bu yılki genişlemenin büyük bir kısmı artan kesimlerden kaynaklanmıştır. Üretici ülkeler arasında Brezilya, ABD, Avustralya, AB ve Arjantin gibi ülkeler başı çekse de Çin, Güney Afrika, Kanada ve Meksika'nın üretim artışında rolü önemlidir.

Brezilya, büyükbaş eti üretimini 2018 yılında %3,8 oranında artırarak 9,9 milyon tona çıkarmıştır. Hem yurtiçi hem de ithalat talebi ülkenin sığır eti üretimini arttırmıştır. Kamyon sürücülerinin Mayıs 2018'de ülkeyi felce uğratan taşımacılık grevinin ciddi etkisi nedeniyle, bazı et işlemcileri, işletmelerini hayvan çiftliklerine yakın yerlere konumlandırmaya başladı. Amerika Birleşik Devletleri'nin 2017'ye göre % 3,8 artışla 12,3 milyon tonluk büyükbaş et

üretimi rekorunu kırmıştır. Bu yıldaki genişleme, kısmen üretim bölgelerindeki kuru koşulların neden olduğu artan kesim sayılarına ve ortalama karkas ağırlığı artışına dayanmıştır. Avustralya'da, 2016'da % 11,3'lük bir düşüş ve geçen yıl küçük bir toparlanma sonrasında, büyükbaş eti üretimi 2018'de % 7,4 oranında artarak 2,5 milyon tona ulaşmıştır. Kuru hava koşulları çiftçileri, normal koşullarda yapabileceklerinden daha fazla sığırları kesmeye ve kısa vadede üretimi artırmaya yönlendirmiş görünmektedir. AB'de, büyükbaş eti üretimi % 1,6 oranında arttı. Arjantin'in et üretimi 2017 yılına göre % 3,9 artışla 2,9 milyon tona ulaşmıştır. Önce ki ülkelerde olduğu gibi, artışın bir kısmında Arjantin'i Kasım 2017'den Mart 2018'e kadar ciddi biçimde etkileyen kuraklıktan kaynaklanmıştır. Buna karşılık, Rusya Federasyonu'ndaki sığır eti üretimi 2018'de istikrarlı devam etmiş ve 1,6 milyon ton civarında kalmıştır. Büyük, modernize edilmiş büyükbaş hayvan çiftliklerinin et üretimi hacmini artırmıştır, ancak küçük ölçekli çiftçilerin üretimindeki düşüşü dengelemek için yeterli değildir. Ayrıca daha fazla et üretimi için verilen teşvikler, hammadde maliyetlerinin artarak neredeyse perakende et satış fiyatlarına yaklaşmasından olumsuz etkilenmiştir.

TABLO:III.4 BÜYÜKBAŞ ETİ ÜRETİMİ

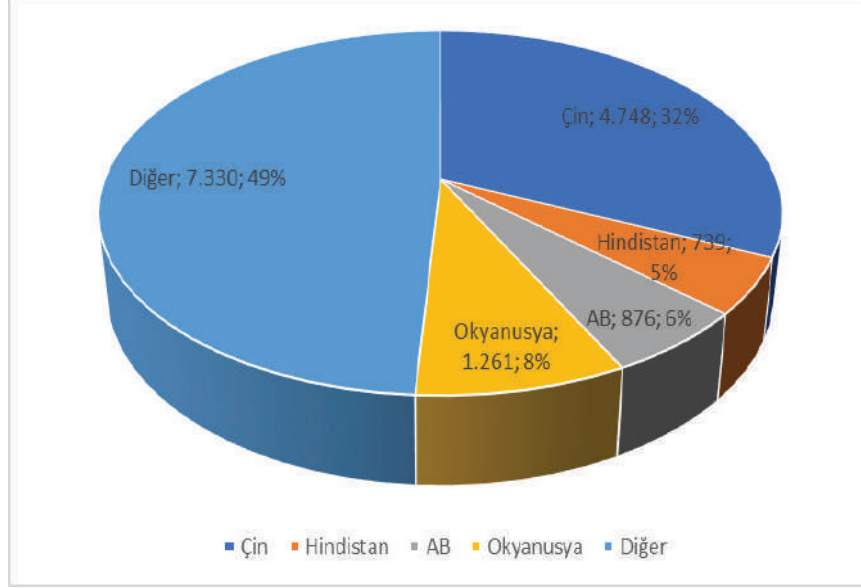
2018 Büyükbaş Eti Üretimi(Bin Ton)	
Çin	7.714
ABD	12.291
AB	8.015
Brezilya	9.914
Diğer	34.301

Kaynak: Et ve Süt Kurumu

3.2.2 Küçükbaş eti

2018 yılında Dünya küçükbaş eti üretimi yaklaşık 14,9 milyon tondur. Dünya üretiminin %51'ini Çin, Hindistan, Okyanusya ve AB karşılamaktadır.

TABLO: III.5 DÜNYA KÜÇÜKBAŞ ET DAĞILIMI

Koyun eti üretimindeki bu genişleme, büyük ölçüde Avustralya ve Çin, sonrasında ise Cezayir, Fas ve Yeni Zelanda'daki artışlardan kaynaklanmaktadır. AB, Moğolistan ve İran üretim düşüşlerini tecrübe etmiştir. Yıl içerisinde Avustralya küçükbaş et üretiminde önceki yıla göre marjinal bir artış beklenirken, birçok koyun yetiştirme bölgesindeki kuru hava koşulları ve yüksek yem maliyetleri zaman geçtikçe kesimlerin artmasına neden olmuştur. Mevcudu azalan koyun sürüleri göz önüne alındığında kesimlerin azalması, artan verimlilik ve karkas ağırlığındaki küçük artışla telafi edilmiş ve nihayetinde Yeni Zelanda küçükbaş et üretimi istikrarını korumuştur. Çin'de kapsamlı besleme sistemleri kullanan büyük ölçekli çiftliklerdeki üretim artışı, küçük ölçekli ve ev tipi ahır besiciliği yapılan çiftliklerdeki üretim düşüşüne kıyasla daha fazladır, bu nedenle küçükbaş et üretiminin artması sürpriz olmamıştır. Bu yıl, Çin'in kuzeydoğu bölgelerini etkileyen kuraklık koşulları, koyun eti üretimine kısa süreli olarak katkıda bulunmuştur. AB'de küçükbaş eti üretimi, bazı üye devletlerin soğuk ve nemli ilkbahardan sıcak ve kurak yaz mevsimine giden düzensiz hava koşullarından dolayı zarar görmüştür.

3.2.3 Kanatlı eti

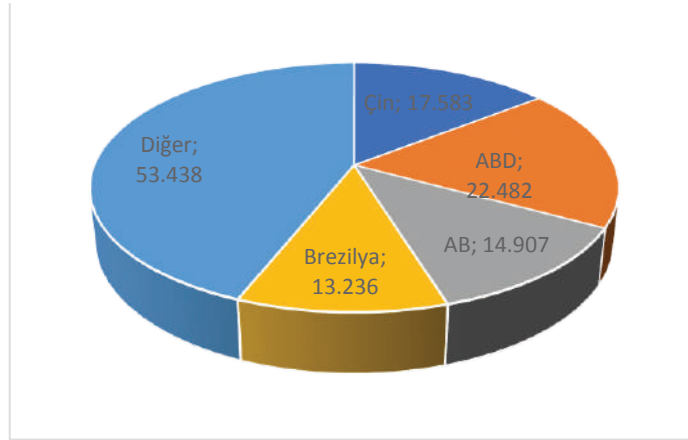
2018 yılında dünya kanatlı eti üretimi 121,6 milyon tondur. Dünya üretiminin %56'sını ABD,Çin,AB ve Brezilya karşılamaktadır.

2018 yılı dünya üretiminde %1,4 oranında bir artış gerçekleşmiştir.

TABLO: III. 6 DÜNYA KANATLI ET ÜRETİMİ DAĞILIMI

2018 Kanatlı Eti Üretimi (Bin Ton)

Çin	17.583
ABD	22.482
AB	14.907
Brezilya	13.236
Diğer	53.438

Kaynak: Et ve Süt Kurumu

Yüksek sayıda iri kanatlı hayvan mevcudiyeti ABD'de kanatlı eti üretimini 2018 yılında %2,2 arttırarak 22,5 milyon tona çıkarmıştır. AB'de, kuş gribi salgınlarının ve fiyat toparlanmasının muhafazası bu yıl %2,2'lik artış için temel oluşturmuştur. Dünya'daki en büyük ikinci üretici olan Çin'deki kanatlı eti üretimi bu yıl %0,7 oranında artarak 17,7 milyon tona ulaşmıştır. 2017 yılında kuş gribi salgınları nedeniyle %6,6 oranında bir düşüş yaşanmıştır. O zamandan beri hükümet, özellikle Yeni Zelanda'dan genetik materyalleri ithal ederek ve yerli üretim faaliyetlerini geliştirerek damızlık hacmini güçlendirmek için adımlar atmıştır. Meksika, güçlü iç talep, düşük maliyetli yemlik yönetim uygulamaları sonucunda kanatlı eti üretimini genişletmeye devam etmiştir. Dünya'nın beşinci büyük üreticisi olan Rusya'da kanatlı eti üretimi %1,4

artmış, ancak bu artış önceki yılda yaşanan %7,6'lık artışa kıyasla epeyce düşüktür. Bunun nedeni ise ülkede tüketici talebi üretim artışına ayak uyduramamış ve iç piyasadaki fiyatlar düşmüştür. Buna karşılık, Brezilya'daki kanatlı eti üretimi 2018'de %3 gerilemiştir. ihracatçı işletmeler, kilit ithalatçı ortakların kalite standartları nedeniyle uyguladığı ticaret kısıtlamaları nedeniyle zarar görmüştür.

3.3. TİCARET

2018 yılında dünya et ticaret hacmi, bir önceki yıla göre %2,5 artarak 33,6 milyon ton seviyesine yükselmiştir. Toplam et ticaretinin %39,5'ini (13,1 milyon ton) kanatlı eti oluştururken, %24,7 (8,3 milyon ton), büyükbaş eti %31,9 (10,7 milyon ton) ve küçükbaş eti %3,09 (1 milyon ton) paya sahip olmuştur.

Et Üretim ve Ticaret Miktarları

2018 yılında, ticarete konu olan et miktarının üretimdeki payı bir önceki yıla göre artarak toplamda %10 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında üretilen büyükbaş etinin %14,8'i, küçükbaş etinin %7'si, domuz etinin %6,9'u, kanatlı etinin %10,9'u ticarete konu olmuştur.

TABLO: III.7 YILLARA GÖRE ET ÜRETİM MİKTARLARI

FAO (Milyon Ton)		201	201	201	201	2015	2016	2017	2018
Toplam et	Üretim	297,	304,	308,	315,	319,2	321,3	329,9	335,0
	Ticaret	28,	29,	30,	31,6	29,7	31,2	32,7	33,6
	Ticaret/Üretim	9,7	9,8	10,0	10,0	9	9	9	10,0
Büyükbaş eti	Üretim	66,	67,	67,	68,3	67,5	68,3	70,8	72,2
	Ticaret	8	8	9	9	9	8	10,2	10,7
	Ticaret/Üretim %	12	12	13,3	13,7	14,3	13,1	14,4	14,8
Küçükbaş eti	Üretim	13,	13,	13,	14,0	14,0	14,4	14,8	14,9
	Ticaret	0	0	1	1	1	0	1	1
	Ticaret/Üretim %	5,1	6	7,0	6,9	7	6	6	7
Domuz eti	Üretim	108,	112,	114,	116,	118,8	115,8	118,8	120,6
	Ticaret	7	7	7	7	7	8	8	8
	Ticaret/Üretim %	6,5	6,7	6,5	6,5	5	7	6	6
Kanath eti	Üretim	102,	104,	106,	107,	112,1	117,2	119,9	121,6
	Ticaret	12,	13,	13,	13,5	12,6	12,8	13,1	13,3
	Ticaret/Üretim	12,4	12,5	12,4	12,5	11,2	10,9	10,9	10,9

KAYNAK: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

3.3.1. Büyükbaş Eti Ticareti

TABLO: III.8 2018 GIDA GÖRÜNÜM VERİLERİ

	ithalat - 2018					ihracat - 2018			
	A	Ülke	Hacim	Pay		A	Ülke	Hacim	Pay
B. Baş Eti (Bin Ton)	1	Çin	1.991	19,3%	B. Baş Eti (Bin Ton)	1	Brezilya	2.038	19,0%
	2	ABD	1.334	12,9%		2	Hindistan	1.529	14,2%
	3	Japonya	8	8,2%		3	ABD	1.644	15,3%
	4	Rusya	5	5,6%		4	Avustralya	1.468	13,7%
	Diğer		5.559	53,9%		Diğer		4.062	37,8%
	Dünya Toplam		10.30	100,0		Dünya Toplam		10.74	100,0

KAYNAK: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

2018 yılında Brezilya ve ABD ihracatını önemli derecede artırırken Hindistan'ın azalmıştır. Çin, ABD ve Japonya'da önemli derecede ithalat artışı gerçekleşirken dünya sıralamasında dördüncü sırada yer alan Kore sırasını 2018 yılında Rusya'ya kaptırmıştır.

3.3.2 Küçükbaş Eti Ticareti

TABLO: III.9 2018 GIDA GÖRÜNÜM VERİLERİ

ithalat - 2018					ihracat - 2018				
K.Baş Eti (Bin Ton)	A	Ülke	Hacim	Pay	K.Baş Eti (Bin Ton)	A	Ülke	Hacim	Pay
	1	Çin	3	31,1%		1	Avustralya	4	48,0
	2	AB	1	13,8%		2	Yeni	3	38,4
	3	ABD	1	11,9%		3	AB	2	2,5%
	4	S.Arabis	42	4,1%		4	iran	21	2,0%
	Diğer		4	39,1%		Diğer		94	9,0%
	Dünya Toplam		1027	100,0		Dünya Toplam		1039	100,0

KAYNAK: Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO)

2018 yılında ihracatın yaklaşık %87'sini Avustralya ve Yeni Zelanda karşılamış, bir önceki yıla göre AB'nin dünya ithalatındaki payı %15,4 ten %13,8'e düşmüştür. Hindistan 2017 yılında %27 olan ithalat payını 2018 yılında %31'e yükseltmiştir. İhracatta ise 2017 yılında Hindistan'ın yerini İran'ın aldığı görülmektedir.

Dünya Durum 2017 ;

- Dünya büyükbaş hayvan üretimi 293,4 milyon başa ulaşmıştır.
- Toplam arz miktarı yaklaşık 1,3 milyar baştır.
- Toplam ithalat 3 milyon baştır
- Toplam ihracat ise 4,5 milyon baş olarak gerçekleşmiştir.
- Dünya dana eti üretimi 61,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.
- Dana eti ithalatı 2017 yılında %2 düşüş göstermiştir.
- Dünya toplam dana eti arz miktarı 70 milyon tona yaklaşmıştır.
- Toplam dana eti ihracat miktarı ise 9,8 milyon tondur.

Dünya Durum 2018

- 2018 yılında büyükbaş hayvan üretimi 298 milyon baş olacağı
- Dana eti üretiminin bir önceki yıla göre %1,9 artışla 62,5 milyon tona, ihracat miktarının ise %2,7 artışla 10 milyon tona olacağı tahmin edilmektedir.
- Dünyada 2021 yılına kadar büyükbaş hayvan eti fiyatının %11, küçükbaş hayvan eti fiyatının ise %4 oranında yükseleceği tahmin edilmektedir.
- Ayrıca 2021 yılına kadar koyun eti üretiminin %21 büyükbaş hayvan eti üretiminde ise %16 artış olacağı tahmin edilmektedir.

3.3.3 Kanath Eti Ticareti

TABLO: III. 10 ÜLKELERE GÖRE 2018 KANATLI ET VERİLERİ

Kanath Eti (Bin Ton)	ITHALAT- 2018				Kanath Eti (Bin Ton)	IHRACAT-2018			
	Sıra	Ülke	Hacim	Pay		Sıra	Ülke	Hacim	Pay
	1	Çin	1.496	12,0%		1	Brezilya	4.081	30,7%
	2	Japonya	1.394	11,2%		2	ABD	3.792	28,6%
	3	Meksika	1.027	8,2%		3	AB	1.575	11,9%
	4	AB	704	5,6%		4	Tayland	1.180	8,9%
		Diğer	7.860	63,0%			Diğer	2.651	20,0%
		Dünya Toplam	12.481	100,0%			Dünya Toplam	13.279	100,0%

Kaynak: Et ve Süt Kurumu

FAO Ekim 2018 gıda görünüm raporu verilerine göre; Kanatlı eti ticareti 2018 yılında % 1,6 artmıştır. Dünya kanatlı eti üretimi 1,7 milyon artarak 121,6 milyon ton ile % 1,4 oranında rekor bir büyüme kaydetmiştir. Dünya kanatlı eti ithalatı %0,20 azalarak 12 milyon ton civarında olması tahmin edilmiştir. 2017 yılında dünya kanatlı eti ithalatında üçüncü sırada yer alan Suudi Arabistan 2018 yılında yerini Meksika'ya kaptırmıştır. Avrupa Birliği ithalatında ise çok fazla bir değişim gözlenmemiştir. Dünya kanatlı eti ihracatı ise % 1,6 oranında artmıştır. Dünya kanatlı eti ihracatının % 71'ini Brezilya, ABD ve AB oluşturmuştur. Brezilya %30,7'lik pay ile dünya birincisidir.

3.4. FİYAT

3.4.1.Yıllık Ortalama Karkas Et ve Besicilik Canlı Hayvan Fiyatları

TABLO: III.11 YILLIK HAYVAN FİYATLARI

2015 ortalama			2016 ortalama		2017 ortalama		2018 ortalama	
Besilik Canlı	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg
Büyükbaş								
AB	2,47	7,49	2,33	7,79	2,38	9,8	2,39	13,61
Yıllık Değişim	2,16%	6,25%	-5,93%	4,05%	2,04%	25,79%	0,63%	38,87%
Türkiye	4,7	14,21	4,75	15,89	3,66	15,08	2,83	16,14
Yıllık Değişim	-1,20%	2,75%	1,12%	11,86%	-23,02%	-5,11%	-22,45%	7,03%
Sığır Karkas	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg
AB	4,32	13,06	3,93	13,16	3,99	16,47	3,98	22,69
Yıllık Değişim	7,90%	12,21%	-8,94%	0,72%	1,53%	25,16%	-0,18%	37,77%
Türkiye	8,35	25,25	7,96	26,64	6,86	28,3	5,1	29,02
Yıllık Değişim	2,70%	6,81%	-4,61%	5,52%	-13,83%	6,23%	-25,69%	2,55%
Brezilya	2,41	7,28	2,39	8	2,34	9,65	2,03	11,55
Yıllık Değişim	-1,44%	2,50%	-0,63%	9,91%	-2,10%	20,68%	-13,34%	19,60%
ABD	4,68	14,17	3,82	12,79	3,78	15,58	3,47	19,73
Yıllık Değişim	14,88%	19,48%	-18,39%	-9,73%	-1,20%	21,80%	-8,24%	26,63%
Avustralya	3,14	9,51	3,58	11,97	3,46	14,28	3,1	17,63
Yıllık Değişim	37,49%	42,98%	13,74%	25,81%	-3,20%	19,33%	-10,55%	23,45%
Koyun Karkas	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg	€/kg	TL/kg
AB	5,13	15,52	4,98	16,68	4,93	20,33	5,21	29,64

Yıllık Değişim	0,49%	4,51%	-2,87%	7,44%	-1,11%	21,91%	5,64%	45,79%
Türkiye	7,37	22,29	7,86	26,29	7,8	32,2	6,66	37,94
Yıllık Değişim	6,27%	10,52%	6,62%	17,94%	-0,67%	22,45%	-14,62%	17,84%
İrlanda	4,83	14,62	4,82	16,13	4,73	19,53	5,09	28,96
Yıllık Değişim	1,73%	5,79%	-0,27%	10,31%	-1,80%	21,05%	7,44%	48,27%
Yeni Zelanda	3,54	10,71	3,35	11,22	4,01	16,54	4,51	25,67
Yıllık Değişim	-0,34%	3,64%	-5,29%	4,76%	19,63%	47,47%	12,42%	55,15%
Avustralya	3,67	11,11	3,63	12,15	4,16	17,15	4,2	23,94
Yıllık Değişim	3,91%	8,07%	-1,14%	9,35%	14,52%	41,18%	1,16%	39,62%
Ortalama Kur €/TL	3,03		3,35		4,13		5,69	

Kaynak: Tarım Orman Bakanlığı

3.5 TÜKETİM

Kişi başı yıllık et tüketimi OECD-FAO verilerine göre ; 2018 yılında dünya kişi başı et tüketim miktarı 34,7 kg/kişi olup Türkiye tüketimi 32,5 kg/kişidir.

Sığır eti tüketiminde Uruguay 43,1 kg/kişi ve sonrasında Arjantin 40,3 kg/kişi ile açık ara liderdir. Domuz eti tüketiminde Çin ve AB ülkeleri başı çekmektedir. Yıllık kişi bazında en çok kanatlı etini 58,5 kg ile İsrail tüketmektedir. Türkiye koyun eti tüketiminde 4,2 kg/kişi ile önde gelen ülkeler arasındadır.

4. TÜRKİYE TARIM GÖRÜNÜMÜ

4. TÜRKİYE TARIM GÖRÜNÜMÜ

Türkiye’de Tarım Sektörü 2018 yılında;

- Tarım sektörümüz, ilk 9 ayda %0,7 büyüme göstermiştir.
- 2018 yılı ilk 11 ayında tarım ve gıda ürünleri ihracatımız 16 Milyar dolar, İthalatımız 12 Milyar dolar, dış ticaret dengesi ise 4 Milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.
- Üreticilerimizce 14,9 Milyar TL nakit hibe tarımsal destek sağlandı.
- 2019 yılında ise üreticilerimize 16,1 Milyar TL tarımsal destek sağlanması planlanmaktadır.
- Ziraat Bankası ve Tarım Kredi Kooperatiflerince üreticilerimize faiz oranı sıfır ila %8,25 aralığında olmak üzere 38,5 Milyar TL kredi kullanılmıştır.
- Ziraat Bankasıncı kullanılan tarımsal kredilerin geri dönüş oranı %98,6’e, Tarım Kredi Kooperatiflerince kullanılan tarımsal kredilerin geri dönüş oranı %86,9’e yükselmiştir.

4.1.TÜRKİYE GSYH’SINDA TARIMIN PAYI

2018 yılı TÜİK verilerine göre, Türkiye Gayrisafı Yurtiçi Hasıla (GSYH)toplamı 1.742.022.927 bin TL olarak gerçekleşmiştir. Tarım sektörünün GSYH içindeki %6,2 payı ile 108.409.464 bin TL’dir.

TABLO: IV.1 YILLARA GÖRE GSYH İÇERİSİNDEKİ TARIM PAYLARI

Gayrisafi Yurtiçi Hasıla'da Zincirlenmiş Hacim Olarak TARIM ve TÜRKİYE					
Yıllar	Tarım* (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)	Tarımın Payı (%)	Türkiye (Bin TL)	Gelişme Hızı (%)
2009	81.234.274	4,1	8,1	999.191.848	-4,7
2010	87.464.906	7,7	8,1	1.083.996.979	8,5
2011	90.473.489	3,4	7,5	1.204.466.935	11,1
2012	92.459.744	2,2	7,3	1.262.160.182	4,8
2013	94.603.925	2,3	6,9	1.369.334.107	8,5
2014	95.164.941	0,6	6,6	1.440.083.365	5,2
2015	104.084.510	9,4	6,8	1.527.725.206	6,1
2016	101.399.804	-2,6	6,4	1.576.365.403	3,2
2017**	106.383.201	4,9	6,3	1.694.133.563	7,5
2018**	108.409.464	1,9	6,2	1.742.022.926	2,8
2018-1.Çeyrek	10.518.959	8,1	2,7	395.892.626	7,4
2018-2.Çeyrek	17.265.636	-0,9	4,0	432.932.942	5,6
2018-3.Çeyrek	55.643.705	2,4	12,1	461.702.399	2,3
2018-4.Çeyrek	24.981.164	0,3	5,5	451.494.960	-2,8

Kaynak: TÜİK

4.2. TARIMSAL ÜRETİM DEĞERİ

2014-2018 döneminde bitkisel ürün üretim değerinde artış %62, hayvansal ürün üretim değerindeki artış %79 olarak gerçekleşmiştir. 2018 yılında toplam hayvansal üretim değeri, 384 milyar 205 milyon olarak gerçekleşen tarımsal üretim değerinden %59 pay alarak 225 milyar 334 milyon TL olmuştur. Bu değer, 146 milyar 184 milyon TL olan canlı hayvanlar üretim değeri ile 79 milyar 150 milyon TL olan hayvansal ürünler üretim değeri toplamından oluşmaktadır. Türkiye ekonomisi 2018 yılında yüzde 2,6 büyüdü. Tarım sektörünün büyümedeki payı ise oldukça düştü. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), geçen yıla ilişkin üretim yöntemiyle hesaplanan gayrisafi yurt içi hasıla (GSYH) sonuçlarını açıkladı. Buna göre, Türkiye ekonomisi 2018'de yüzde 2,6 büyürken, geçen yılın son çeyreğinde yüzde 3 daraldı.

Üretim yöntemine göre cari fiyatlarla GSYH, 2018'de bir önceki yıla göre yüzde 19,1 artarak 3 trilyon 700 milyar 989 milyar lira olarak gerçekleşti.

GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde, 2018 yılında zincirlenmiş hacim endeksi olarak tarım sektörünün katma değeri yüzde 1,3, sanayi sektörünün yüzde 1,1 artarken, inşaat sektörünün yüzde 1,9 azaldı. Ticaret, ulaştırma, konaklama ve yiyecek hizmeti faaliyetlerinin toplamından oluşan hizmetler sektörünün katma değeri de 5,6 artış kaydetti.

Gayrisafi Yurt İçi Hasılayı oluşturan faaliyetler incelendiğinde; 2018 yılının dördüncü çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; tarım sektörü toplam katma değeri yüzde 0,5 azaldı.

Kişi başına GSYH değeri, 2018'de cari fiyatlarla 45 bin 463 lira (9 bin 632 dolar) olarak hesaplandı. Bu değer, 2017'de 38 bin 660 lira (10 bin 597 dolar) olarak belirlenmişti.

TABLO: IV.2 YILLARA GÖRE BİTKİSEL VE HAYVANSAL ÜRÜN DEĞERLERİ

Milyon TL	BİTKİSEL ÜRÜN			HAYVANSAL ÜRÜN		
	Üretim Değeri	Pazarlanan Değer	Pazarlanan Değerin Payı (%)	Üretim Değeri	Pazarlanan Değer	Pazarlanan Değerin Payı (%)
2014	98.123	81.742	83	44.332	33.741	76
2015	120.152	100.364	84	55.671	43.099	77
2016	117.639	98.190	83	62.167	48.886	79
2017	135.885	113.812	84	69.926	54.283	78
*2018	158.871	134.135	84	79.150	60.700	77

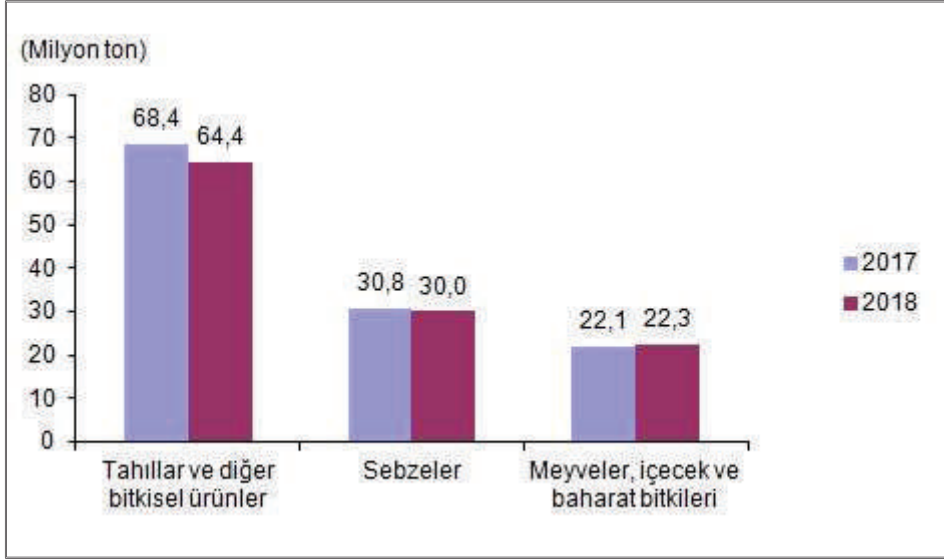
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Bitkisel Üretim İstatistikleri

Tahıllar ve diğer bitkisel ürünler ile sebzelerde üretim azaldı.

Üretim miktarları, 2018 yılında bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde %5,8, sebzelerde %2,6 azalırken, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde ise %0,8 oranında artış gösterdi. Üretim miktarları 2018 yılında yaklaşık olarak tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 64,4 milyon ton, sebzelerde 30 milyon ton ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde 22,3 milyon ton olarak gerçekleşti.

GRAFİK: IV.1 BİTKİSEL ÜRETİM DEĞERLERİ

Tahıl üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre azaldı.

Tahıl ürünleri üretim miktarları 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,8 oranında azalarak yaklaşık 34,4 milyon ton olarak gerçekleşti.

Bir önceki yıla göre buğday üretimi %7 oranında azalarak 20 milyon ton, arpa üretimi %1,4 oranında azalarak 7 milyon ton, çavdar üretimi değişim göstermeyerek 320 bin ton, yulaf üretimi %4 oranında artarak 260 bin ton oldu.

Baklagillerin önemli ürünlerinden yemeklik bakla %13,8 oranında azalarak yaklaşık 5,9 bin ton, kırmızı mercimek %22,5 oranında azalarak 310 bin ton, yumru bitkilerden patates ise %5,2 oranında azalarak yaklaşık 4,6 milyon ton olarak gerçekleşti.

Yağlı tohumlardan soya üretimi değişim göstermeyerek 140 bin ton oldu.

Tütün üretimi %14,4 oranında azalarak 80 bin 200 ton, şeker pancarı üretimi ise %10,6 oranında azalarak 18,9 milyon ton olarak gerçekleşti.

Sebze üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre azaldı.

Sebze ürünleri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %2,6 azalarak yaklaşık 30 milyon ton oldu.

Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzeler %2,5, meyvesi için yetiştirilen sebzeler %2,9 azalırken, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzeler ise %1,4 oranında arttı.

Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden, pırasada %21,5, havuçta %12,9, sakız kabakta %5,6 oranında artış, kuru soğanda %9,4, domateste %4,7, kavunda %3,3 oranında azalış oldu.

Meyve üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre arttı.

Meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %0,8 oranında artarak yaklaşık 22,3 milyon ton olarak gerçekleşti.

Meyveler içinde önemli ürünlerin üretim miktarlarına bakıldığında, bir önceki yıla göre elma %19,6, nar %7, çilek %10,2 oranında arttı, kayısı %23,9, üzüm %6,4 oranında azaldı.

Turunçgil meyvelerinden mandalina %6,4 oranında arttı, sert kabuklu meyvelerden fındık ise %23,7 oranında azaldı.

Dut üretiminde %10,4 oranında azalış, muz da ise %35,2 oranında artış oldu.

Süs bitkileri üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre arttı.

Süs bitkileri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %5,7 oranında arttı.

Süs bitkileri üretimi içindeki paylar incelendiğinde kesme çiçekler %61,7, diğer süs bitkileri %38,3'lük bir paya sahiptir.

Orkide üretimi bir önceki yıla göre %16,1, kasımpatı (krizantem) üretimi %7, lisianthus üretimi %5,9 oranında arttı.

En yüksek yeterlilik derecesi %111,7 ile buğdayda gerçekleşti.

Toplam tahıl ürünlerinde 2017-2018 piyasa döneminde yurt içi üretimin yurt içi talebi karşılama derecesi %98 olarak gerçekleşti. Toplam tahıl üretiminde en büyük paya sahip olan buğdayın yeterlilik derecesi %111,7, yem sanayinin en önemli girdilerini oluşturan arpanın yeterlilik derecesi %90,2 mısırın ise %73,3 olarak gerçekleşti.

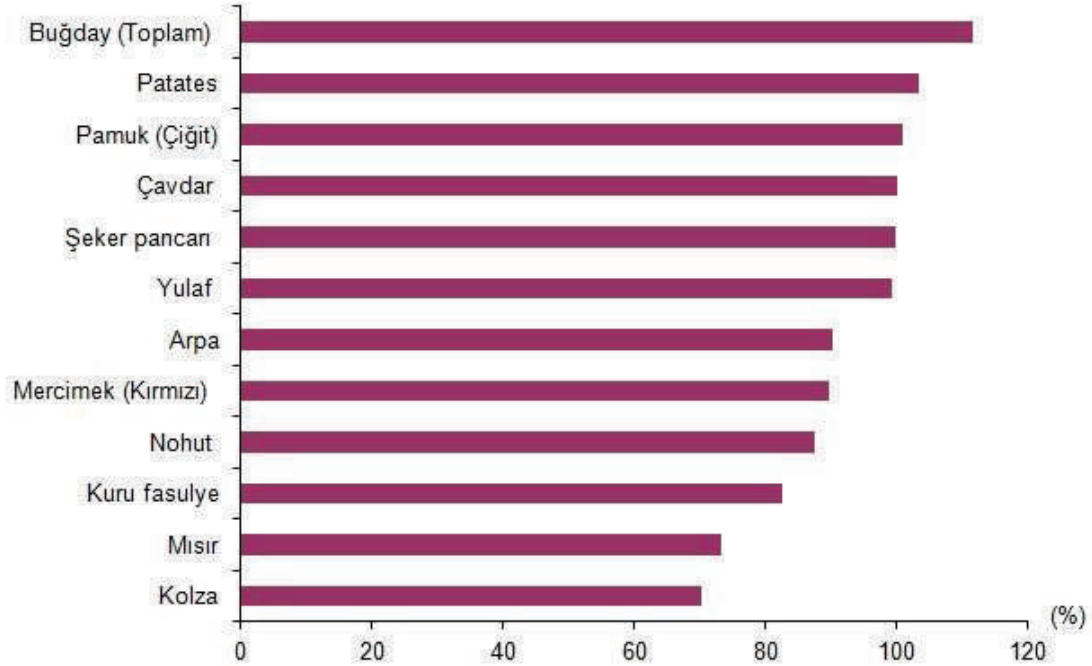
Kuru baklagillerden yeterlilik derecesinin en yüksek olduğu ürün %89,6 ile kırmızı mercimek oldu. Nohutun yeterlilik derecesi ise %87,5 olarak gerçekleşti.

Yenilebilir kök ve yumrular grubundan patatesten yeterlilik derecesi %103,5, yağlı tohumlar ürün grubundan ayçiçeğinde %64,3, soyada %4,8 ve kolzada %70,3 düzeyinde oldu.

Toplam şeker üretiminin büyük kısmı yurt içinde tüketilmiş olup, yeterlilik derecesi %116,1 olarak gerçekleşti.

Seçilmiş ürünlerin yeterlilik dereceleri, 2017-2018

GRAFİK:VI.2 SEÇİLMİŞ ÜRÜNLERİN YETERLİLİK DERECELERİ

Kaynak:TÜİK

4.3. CANLI HAYVANLAR ÜRETİM DEĞERİ

Canlı hayvan üretim değerlerinde en yüksek değer kalemi %70,7 pay ile büyükbaş hayvanlar olurken, yine hayvansal ürünler kategorisindeki et, süt ve deri üretim değerlerinde büyükbaş hayvan ürünleri %86,9 paya sahiptir.

2014 yılından itibaren canlı hayvan üretim değeri %134 artmıştır. En önemli artış %156 ile büyükbaş hayvanlarda gerçekleşmiş olup küçükbaş hayvanlarda artış %107 olmuştur.

TABLO: IV.3 YILLARA GÖRE CANLI HAYVAN ÜRETİM DEĞERLERİ

CANLI HAYVANLAR	2015		2016		2017		2018	
	DEĞER(000.000 TL)	PAY	DEĞER(000.000 TL)	PAY	DEĞER(000.000 TL)	PAY	DEĞER(000.000 TL)	PAY
KOYUN	15.250	20,9	17.174	19,1	22.281	18,9	29.685	20,3
SİĞİR	48.936	66,9	62.228	69,2	83.752	71,1	103.303	70,7
MANDA	365	0,5	489	0,5	578	0,5	754	0,5
TAVUK	3.790	5,2	4.679	5,2	4.941	4,2	4.649	3,2
KIL KEÇİSİ	4.229	5,8	4.702	5,2	5.584	4,7	7.261	5
TİFTİK KEÇİSİ	71	0,1	86	0,1	103	0,1	132	0,1

4.4. HAYVANSAL ÜRÜN ÜRETİM DEĞERİ

2014-2018 döneminde hayvansal ürün üretim değeri (kanatlı eti hariç) %78 artış göstererek 79 milyar TL'ye ulaşmıştır. Aynı dönemde sütün üretim değeri %44 artarken etin üretim değeri % 41 artmıştır. 2018 yılı toplam hayvansal ürün değerinde süt (kanatlı eti hariç) 35 milyar TL ile %44, et 32,4 milyar TL ile %41 paya sahiptir.

TABLO: IV.4 YILLARA GÖRE HAYVANSAL ÜRÜN ÜRETİM DEĞERİ

Hayvansal Ürün	2014		2015		2016		2017		2018	
	(000.000TL)	Pay (%)	(000.000TL)	Pay (%)	(000.000TL)	Pay (%)	(000.000TL)	Pay (%)	(000.000TL)	Pay (%)
TOPLA	44.33		55.67		62.16		69.92		79.15	
Süt	20.16	35,	23.65	42,	24.31	39,	28.80	41,	35.02	44,
Koyun	1.93		2.31		2.54		3.04		3.78	
İnek Sütü	17.36		20.30		20.55		24.30		29.54	
Manda	119		175		182		221		278	
Et	17.35	48,	24.17	43,	29.21	47,	30.86	44,	32.48	41,
Kovun	1.80		2.07		1.99		2.78		3.21	
Sığır eti	15.08		21.45		26.51		27.10		28.87	
Manda	8		6		7.97		34		11	
Deri	189	0,	207	0,	214	0,3	212	0,3	216	0,3
Kovun	36		33		24		29		27	
Kılkeçisi	8		11		9		10		4	

Tiftik	-		-							
Sıır	144		162		180		173		186	
Manda	0,0		0,0		0,0					
Yapağı	108	0,	118	0,	104	0,2	105	0,2	123	0,2
Kıl	6	0,	7	0,	4	0,0	5	0,0	6	0,0
Tiftik	2	0,	2	0,	3	0,0	4	0,0	4	0,0
Yumurta	4.34	9,	5.02	9,	5.62	9,1	6.52	9,3	7.52	9,5
Bal	2.11	4,	2.41	4,	2.61	4,2	3.30	4,7	3.67	4,6
Balmumu	50	0,	66	0,	70	0,1	93	0,1	101	0,1
ipek kozası	0,8	0,	0,5	0,	2	0,0	2	0,0	3	0,0

Kaynak: Et ve Süt Kurumu

Kırmızı et ithalatı 2018’de miktar bazında yüzde 233 artarken, değer bakımında yüzde 106 oranında artış gösterdi. Türkiye 2018’de toplamda 1 milyon 460 bin 563 büyükbaş ve 426 bin 507 küçükbaş olmak üzere 1 milyon 886 bin 70 baş canlı hayvan ithal etti. Ödenen toplam döviz 1 milyar 754 milyon 531 bin 892 dolardır.

Türkiye’nin kırmızı et üretimi azalırken ithalat deyim yerindeyse patladı. Et ve Süt Kurumu’nun ‘2018 Sektör Değerlendirme Raporu’na göre kırmızı et ithalatı 2018’de miktar bazında yüzde 233 artarken değer bakımında yüzde 106 oranında artış gösterdi. Dünya Gazetesinden Ali Ekber Yıldırım’ın rapordan aktardığına göre, 2017 yılında 18 bin 857 ton olan kırmızı et ithalatı için 85 milyon 190 bin dolar ödendi. 2018 yılında ise toplamda 55 bin 752 ton kırmızı et için Türkiye, dışarıya 260 milyon 107 bin dolar ödeme yaptı. Yapılan ithalatın tamamı büyükbaş hayvan eti. Küçükbaş hayvan eti ithalatı yapılmadı. 2018 yılında kemiksiz kırmızı et ithalatındaki artış yüzde 3 bin 488 olduğu dikkat çekiyor. Raporda yer alan bilgilere göre, 2017 yılında sadece 339 ton 858 kilo kemiksiz et ithal edilirken 2018 yılında yüzde 3488 artışla kemiksiz et ithalatı 2 bin 241 ton 421 kiloya ulaştı. Aynı dönemde kemikli et ithalatındaki artış ise yüzde 135 oldu. 2017’de 18 bin 517 ton 790 kilo olan kemikli et ithalatı 2018 yılı sonu itibariyle 42 bin 556 ton 145 kilo oldu.

Kırmızı Et Üretim İstatistikleri, II. Çeyrek: Nisan- Haziran, 2019

Toplam kırmızı et üretimi II. çeyrekte 255 455 ton olarak tahmin edildi

Toplam kırmızı et üretimi bir önceki çeyreğe göre %20,8 artarken, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %4,1 oranında azaldı. Toplam kırmızı et üretimi içinde sadece kesimhanelerde üretilen kırmızı et miktarı ise 176 bin 629 ton olarak gerçekleşti.

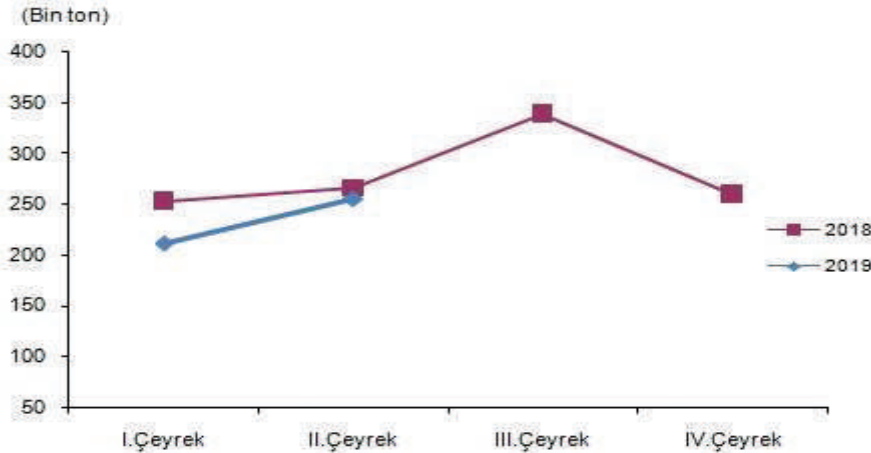
Sığır eti üretimi 223 bin 693 ton olarak tahmin edildi

Sığır eti üretimi bir önceki çeyreğe göre %16,9 artarken, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %5,2 oranında azaldı.

Koyun eti üretimi 30 bin 600 ton olarak tahmin edildi

Koyun eti üretimi bir önceki çeyreğe göre %70,6, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %11,9 oranında arttı.

GRAFİK: IV. 3 Kırmızı et üretim miktarı, 2018 - 2019

Kırmızı et ithalatının yüzde 76'sı Polonya'dan yapılırken yüzde 12'si ise Bosna Hersek'ten gerçekleştirildi. Et ve Süt Kurumu'nun yayınladığı verilere göre, 2018'de Polonya'dan 42 bin 349 ton, Bosna Hersek'ten 6 bin 861 ton, Sırbistan'dan 3 bin 609 ton Ukrayna'dan 1726 ton et ithalatı yapıldı. İthalat yapılan diğer ülkeler ise sırasıyla 784 ton ile Macaristan, 335 ton ile Fransa, 48 ton Romanya ve 36 ton ile Letonya yer alıyor. Polonya, Macaristan, Fransa, Letonya, Romanya'dan kemikli et, Bosna Hersek, Sırbistan ve Ukrayna'dan ise kemiksiz et ithal edildi.

İthalat artarken kırmızı et üretimi azalıyor. Özellikle küçükbaş hayvan etindeki düşüş dikkat çekici. Rapora göre, 2018 yılı toplam et üretiminde kırmızı etin payı yüzde 33,44 oldu. 2018 yılında kırmızı et üretimi 1 milyon 118 bin tonla bir önceki yıla göre yüzde 0,7 azaldı. Son 2 yıldır kırmızı et üretimindeki düşüş trendi devam ediyor. 2016 yılında 1 milyon 173 bin 42 ton olan kırmızı et üretimi 2017'de 1 milyon 126 bin 404 tona ve 2018'de ise 1 milyon 118 bin 695 tona geriledi.

Rapora göre, büyükbaş eti üretimi yüzde 1,5 artarak 1 milyon 4 bin ton, küçükbaş eti üretimi yüzde 17 azalarak 114 bin ton oldu. Kırmızı et üretiminde küçükbaş etinin payı yüzde 10,2 olarak gerçekleşti. 2018 yılında manda eti üretimi yüzde 69 azalarak 402 ton, koyun eti üretimi yüzde 0,7 artarak 100 bin ton, keçi eti üretimi ise yüzde 63 azalarak 14 bin ton olarak gerçekleşti.

4.5 CANLI HAYVAN İTHALATI

Et ve Süt Kurumu raporuna göre, canlı hayvan ithalatında yüzde 54 oranında artış kaydedildi. Raporda canlı hayvan ithalatı ile ilgili yapılan değerlendirme özetle şöyle;

Canlı hayvan ithalatlarının çoğunluğunu büyükbaş oluşturmaktadır. 2010 yılından itibaren besilik ve kasaplık hayvan ithalatı yapılmaya başlanmıştır. 2018 yılında bir önceki yıla göre; kilogram bazında toplam canlı hayvan ithalatı yüzde 54, büyükbaş hayvan ithalatı yüzde 53, küçükbaş hayvan ithalatı ise yüzde 68 artmıştır. Büyükbaş hayvan ithalatındaki artış daha çok besilik ithalatından kaynaklı olup büyükbaş için yüzde 78 olarak gerçekleşmiştir. Kasaplık ithalatı büyükbaş için yüzde 31 artmıştır.

Türkiye 2018 yılında, toplamda 1 milyon 460 bin 563 büyükbaş ve 426 bin 507 küçükbaş olmak üzere 1 milyon 886 bin 70 baş canlı hayvan ithal etti. Bu ithalat için ödenen toplam döviz 1 milyar 754 milyon 531 bin 892 dolar. Et ve Süt Kurumu'nun 2018 Sektör Değerlendirme Raporu'na göre, geçen yıl gerçekleşen

büyükbaş hayvan ithalatının çoğunluğu besilik olmak üzere; yüzde 42'si Brezilya'dan gerçekleşti. Brezilya'dan toplam 615 bin 896 baş sığır ithalatı yapıldı. Uruguay'dan ithal edilen 426 bin 443 baş sığır ile bu ülke sıralamada yüzde 29 ile ikinci sırada yer aldı. Sonra sırasıyla Macaristan, Avustralya, Romanya, Çekya, Slovakya, İrlanda, İtalya, Fransa, İspanya, Letonya, Almanya, Şili, Estonya, Bulgaristan, Litvanya, Avusturya, Belçika, Hollanda, Amerika Birleşik Devletleri, Danimarka, Bosna Hersek, Estonya olmak üzere toplamda 25 ülkeden sığır ithalatı yapıldı. Damızlık sığır ithalatının yüzde 21'i Almanya, yüzde 15'i Romanya, yüzde 14'ü Avusturya'dan yapılırken, kasaplık sığır ithalatının yüzde 67'si Brezilya ve İspanya'dan yapıldı.

Türkiye'nin, 2018 yılında damızlık küçükbaş hayvan ithalatı yüzde 347,7 oranında arttı. Bu hayvanlar için ödenen dövizdeki artış miktarı ise önceki yıla göre yüzde 441 oranında arttı. Canlı olarak ithal edilen küçükbaş hayvanların yüzde 56'sı damızlık olmayan hayvanlar olup tamamı Avustralya'dan getirildi. Damızlık olarak getirilen hayvanların yüzde 60'ı Romanya'dan temin edildi.

2018 yılında canlı hayvan ihracatı 16 bin 657 baş olarak gerçekleşti. 2018 yılında canlı büyükbaş hayvan ihracatı 350 baş olup tamamı Irak'a yapıldı. Aynı dönemde işlenmemiş kırmızı et ihracatı 159 ton olarak gerçekleşti. İhracatın yüzde 65'i Kuzey Kıbrıs ve Birleşik Arap Emirlikleri'ne yapıldı.

KAYNAK: ET VE SÜT KURUMU 2018 RAPOR

Canlı Hayvan ve Hayvansal Ürün Fiyatları ve Üretim Değeri, 2018

Kültür sığır fiyatı bir önceki yıla göre %21,5 arttı.

Bir önceki yıla göre; 2018 yılında büyükbaş hayvanlardan kültür sığır fiyatı %21,5 artarak 7 bin 347 TL, melez sığır fiyatı %26,7 artarak 6 bin 1 TL olurken, küçükbaş hayvanlardan; merinos koyun fiyatı %15,9 artışla 922 TL, kıl keçisi fiyatı ise %29,9 artışla 742 TL oldu.

Kümes hayvanlarından et tavuğu fiyatı %10,7 artarak 16,38 TL ve yumurta tavuğu fiyatı %38,5 artarak 24,20 TL olarak gerçekleşti.

İnek sütü fiyatı bir önceki yıla göre %19,1 arttı

2018 yılında bir önceki yıla göre; inek sütü fiyatı %19,1 artarak 1,47 TL, koyun sütü fiyatı ise %14,7 artarak 2,77 TL oldu. Kırmızı et fiyatlarından; sığır eti fiyatı %4,8 artarak 28,76 TL, koyun eti fiyatı %14,5 artarak 31,85 TL olarak gerçekleşti.

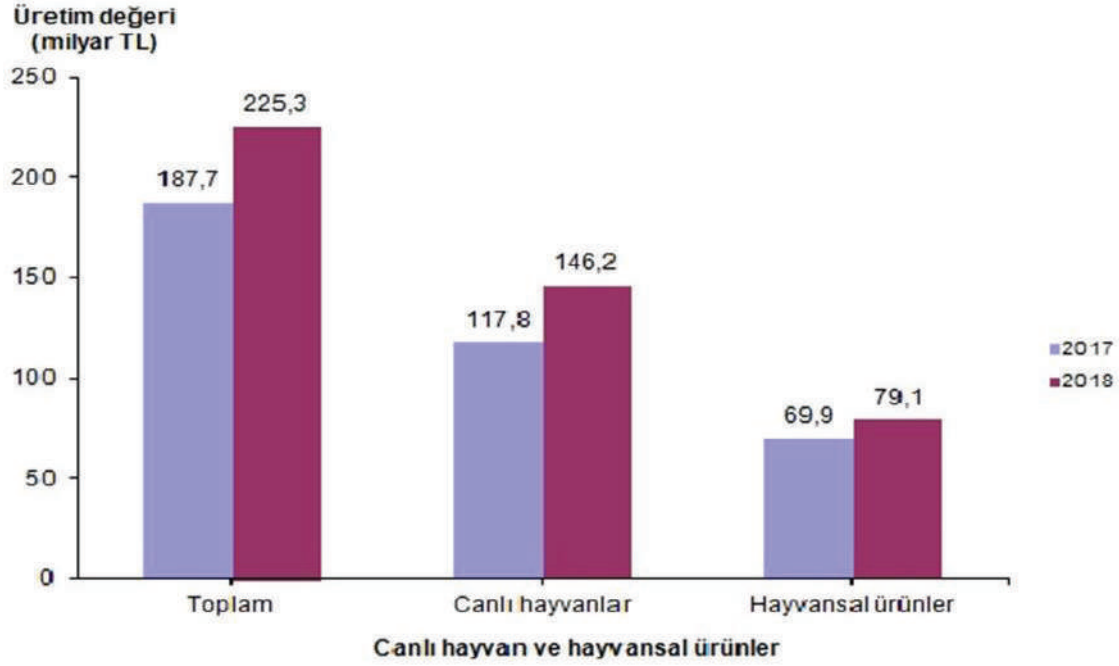
Canlı hayvan değeri bir önceki yıla göre %24,1 arttı

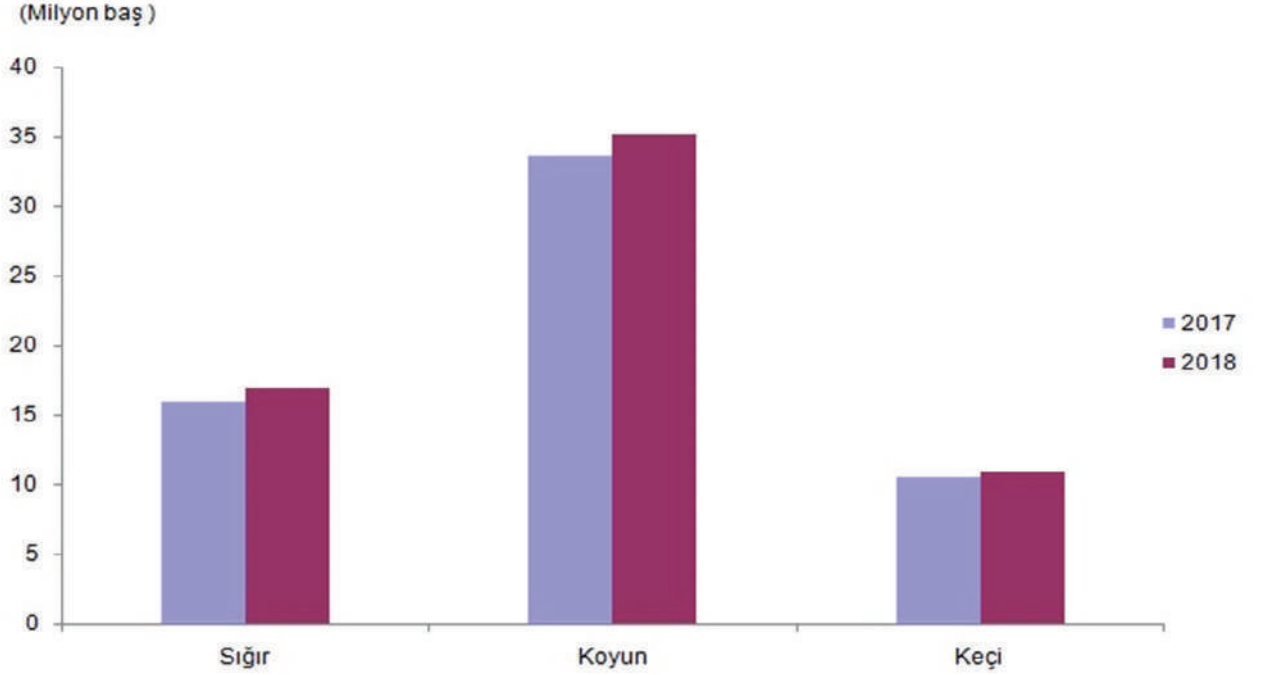
2018 yılında, canlı hayvan değeri %24,1 artışla 146,2 milyar TL oldu. Büyükbaş hayvanların değeri bir önceki yıla göre %23,4 artarak 104 milyar TL, küçükbaş hayvanların değeri %32,6 artarak 37 milyar TL olurken, kümes hayvanlarının değeri ise %7,2 azalarak yaklaşık 4,9 milyar TL oldu.

Hayvansal ürün üretim değeri 2018 yılında 79,1 milyar TL oldu.

Hayvansal ürün toplam üretim değeri 2018 yılında %13,2 artarak 79,1 milyar TL oldu. Toplam süt üretim değeri 35 milyar TL, bal üretim değeri yaklaşık 3,7 milyar TL, yumurta üretim değeri 7,5 milyar TL ve kırmızı et üretim değeri 32,5 milyar TL oldu.

GRAFİK: IV.4 CANLI HAYVAN VE HAYVANSAL ÜRÜNLER ÜRETİM DEĞERLERİ

GRAFİK: IV.5 HAYVANSAL ÜRETİM DEĞERLERİ**Hayvansal üretim değerleri, 2017-2018****Hayvansal Üretim İstatistikleri, 2018**

Büyükbaş hayvan sayısı 17,2 milyon baş oldu

Büyükbaş hayvan sayısı 2018 yılında bir önceki yıla göre %6,9 artarak 17 milyon 221 bin baş olarak gerçekleşti. Büyükbaş hayvanlar arasında yer alan sığır sayısı %6,9 artarak 17 milyon 43 bin baş olurken, manda sayısı %10,5 artış ile 178 bin 397 baş olarak gerçekleşti.

Küçükbaş hayvan sayısı 46,1 milyon baş oldu

Küçükbaş hayvan sayısı 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,1 oranında artarak 46 milyon 117 bin baş olarak gerçekleşti. Küçükbaş hayvanlar arasında yer alan koyun sayısında bir önceki yıla göre %4,5 oranında bir artış meydana geldi ve 35 milyon 195 bin baş olarak gerçekleşti. Keçi sayısında ise yine bir önceki yıla göre %2,7 oranında bir artış meydana geldi ve 10 milyon 922 bin baş olarak gerçekleşti.

Toplam süt üretimi 22,1 milyon ton oldu

Toplam süt üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %6,9 artarak 22 milyon 121 bin ton olarak gerçekleşti. Bu miktarın %90,6'sını inek sütü, %6,5'ini koyun sütü, %2,5'ini keçi sütü ve %0,3'ünü manda sütü oluşturdu.

Yapağı, tiftik, kıl üretimi artarken bal, balmumu, yaş ipek kozası üretimi azaldı

Bir önceki yıla göre yapağı üretimi %4,9, tiftik üretimi %4,2 ve kıl üretimi %3,5 arttı.

Bal üretimi 2018 yılında bir önceki yıla göre %5,7 azalarak 107 bin 920 ton, balmumu üretimi ise %11,2 azalarak 3 bin 987 ton oldu.

İpekböcekçiliği faaliyeti yapan köy sayısı bir önceki yıla göre %5,2 artarak 693 oldu. İpekböcekçiliğiyle uğraşan aile sayısı da %3,9 oranında artarak 2 bin 210 oldu. Açılan tohum kutusu sayısı bir önceki yıla göre %9,7 artarak 6 bin 238 adet, yaş ipek kozası ise bir önceki yıla göre %8 azalarak 94 ton olarak gerçekleşti.

Toplam kümes hayvanları sayısı bir önceki yıla göre %3,2 arttı

Yılsonu itibariyle et tavuğu sayısı %3,7 artışla 229 milyon 507 bin adet olurken, yumurta tavuğu sayısı %2,1 artışla 124 milyon 55 bin adet oldu. Hindi sayısı ise %4,4 artışla 4 milyon 43 bin adet oldu. 2018 yılında ördek sayısı %8,4, kaz sayısı ise %10,4 arttı.

Kırmızı Et Üretim İstatistikleri, IV. Çeyrek: Ekim- Aralık, 2018

Toplam kırmızı et üretimi IV. çeyrekte 259 672 ton olarak tahmin edildi

Toplam kırmızı et üretimi Kurban Bayramının gerçekleştiği bir önceki çeyreğe göre %23,5, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %12,1 oranında azaldı. Toplam kırmızı et üretimi içinde sadece kesimhanelerde üretilen kırmızı et miktarı ise 185 bin 324 ton olarak gerçekleşti.

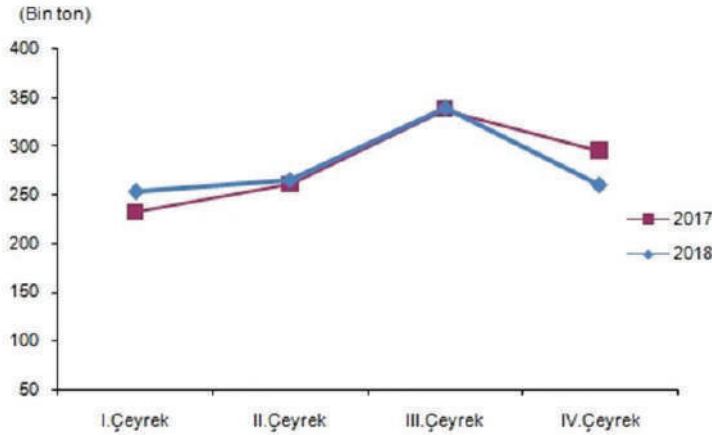
Sığır eti üretimi 239 bin 703 ton olarak tahmin edildi.

Sığır eti üretimi bir önceki çeyreğe göre %21,8, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %7,8 oranında azaldı.

Koyun eti üretimi 17 bin 902 ton olarak tahmin edildi

Koyun eti üretimi bir önceki çeyreğe göre %37,3, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre %31,2 oranında azaldı.

GRAFİK: IV. 6 Kırmızı et üretim miktarı, 2017 – 2018

Kaynak:

Türkiye İstatistik Kurumu

Kırmızı Et Tahmini Türkiye’de hayvan başına verim artışı, hayvancılığa yönelik uygulanan projelerin ve desteklerin de etkisiyle 2018 yılında Türkiye kırmızı et üretiminin önceki yıllarda meydana gelen artışa paralel olarak 2017 yılına göre %5 artışla yaklaşık 1,2 milyon ton seviyelerine ulaşacağı tahmin edilmektedir. İthalat miktarının da ise bir önceki yıla göre artacağı ve 13 bin ton seviyelerine ulaşacağı düşünülmektedir. 2014- 2016 yılları arasındaki üretim miktarındaki artışa paralel olarak toplam arz miktarının da artacağı, ihracat miktarının da 2017 yılına göre yaklaşık %50 artışla 316 tona ulaşacağı, tüketim miktarının ise artacağı tahmin edilmektedir. 2012 yılında kişi başına kırmızı et tüketimi 12,4 kg olarak gerçekleşirken 2014 yılında bu rakamın 12,9 kg, 2016 yılında ise yaklaşık 15 kg seviyesine çıkmıştır. 2018 yılında da bu seviyelerde olacağı beklenmektedir.

Büyükbaş Kırmızı Et Durum Türkiye büyükbaş et arz ve kullanımını 2009 yılından itibaren sürekli artış göstermiştir. 2014 yılında 882 bin ton olan üretim miktarı %20 artışla 2015 yılında 1 milyon 60 bin tona ulaşmıştır. 2017 yılında ise üretim bir miktar düşerek 987 bin ton seviyesinde gerçekleşmiştir. Büyükbaş et üretim miktarındaki artışta hayvan sayısındaki artışın yanı sıra birim hayvan başına düşen verimin de etkisi büyüktür. 2015 yılında toplam büyükbaş hayvan varlığı illere göre incelendiğinde Konya, Erzurum ve İzmir en önemli 3 il olarak ön plana çıkmaktadır. Konya 869 bin, Erzurum 731 bin, İzmir ise 695 bin büyükbaş hayvan varlığına sahiptir. Bu üç il toplam hayvan varlığının yaklaşık %15'ini oluşturmaktadır. İzmir, Diyarbakır ve Balıkesir ise hayvan sayısı bakımından diğer önemli iller arasında yer almaktadır (Ek Tablo 14). Türkiye büyükbaş kırmızı et ithalat miktarı talebe bağlı olarak yıllar itibariyle değişkenlik göstermiştir. 2014 yılında 640 ton olan ithalat miktarı 2015'de 17.5 ton, 2016'da 5.7 ton ve 2017'de 18.8 ton olarak gerçekleşmiştir. Toplam arz miktarı ise üretimdeki artışında etkisiyle sürekli artış göstermiştir. 2014 yılında toplam büyükbaş et arzı 883 bin ton iken, 2017 yılında 997 bin tona ulaşmıştır. Son yıllarda kırmızı ete olan talep artışı nedeniyle büyükbaş kırmızı et tüketimi de artış göstermiştir. Kişi başına tüketim ise toplam arz ve tüketim miktarındaki artışa paralel olarak 2014 yılında 11,4 kg, 2015 yılında 13,1 kg, 2016 yılında 13,5 kg ve 2017 yılında ise 12,3 kg olarak gerçekleşmiştir. Miktar olarak toplam arz ve kullanımını etkilemeyecek kadar düşük olmakla birlikte, kırmızı et ihracat miktarı 2012 yılında 94 ton iken, 2015 yılında 47 ton olarak gerçekleşmiştir.

ARZ	2014	2015	2016	2017	2018
Üretim	881.999	1.014.926	1.059.195	987.482	1.036.856
İthalat	640	17.547	5.720	18.879	24.835
Toplam Arz	882.639	1.032.473	1.064.915	1.006.361	1.061.691

KULLANIM	2014	2015	2016	2017	2018
Tüketim	882.596	1.032.415	1.064.785	1.006.260	1.061.650
İhracat	43,5	57,8	129,7	101,4	41,2
Toplam Kullanım	882.639	1.032.473	1.064.915	1.006.361	1.061.691
Kişi Başına Tük.	11,35	13,08	13,53	12,34	13,03

5.TÜRKİYE'DE HAYVAN VARLIĞI

Hayvancılık işletmelerinin en büyük giderini yem giderleri oluşturmaktadır. Yem giderleri hayvancılığın bazı dallarında toplam işletme giderlerinin %70 ine kadar ulaşmaktadır.

Mera şartlarında yapılan hayvancılık karlı bir hayvancılıktır. Bu nedenle hayvan beslemede önemli bir yeri olan çayır ve meralar büyük önem taşımaktadır. Ülkemizde 1950'li yıllardan itibaren tarıma açılmış olan çayır ve meralar 40 milyon hektardan 12 milyon hektara düşmüştür. Bu azalmanın yanı sıra aşırı ve düzensiz otlatma sonucu mera arazileri ağır tahribata uğrayarak fakirleşmiş, verimliliğini kaybetmiş ve büyük ölçüde erozyona maruz kalmıştır. Mevcut meralar hayvan varlığımızın kaba yem ihtiyacını karşılayacak durumda değildir. Hayvancılığı gelişmiş ülkelerde kaba yem ihtiyacının %80-90'ı çayır meralardan karşılanırken, ülkemizde bu oran nadas alanları dahil %38'dir. Ülkemizde mera alanlarının azalmasının başlıca nedenleri, bu alanların işlemeli tarıma açılmasının yanı sıra erken ve aşırı, başka bir deyişle kontrolsüz ve bilinçsiz otlatmadır.

Ülkemizde büyükbaş ve küçükbaş hayvan varlığı sürekli azalmaktadır. Hayvanlardaki bu sayısal azalmaya karşılık, et ve süt verimi sığırlarda kısmen artarken, koyun ve keçilerde bir artış gözlenmemektedir. Gelişmiş ülkelerle kıyaslandığında ülkemizin hayvan varlığı bakımından önemli bir potansiyele sahip olmasına karşın, hayvansal ürünler yönünden düşük düzeyde olduğu görülmektedir

*Kaynak: TÜİK ve Tarım Orman İl Müdürlüğü

6.TÜRKİYE'DE ARAZİ

Türkiye arazisinin %31,1'i tarımsal faaliyetler için (ekili alan, nadas, meyvelik, zeytinlik, bağlık, sebzelik) kullanılmaktadır. Harita 4.1 ile bir Türkiye fiziki haritasını karşılaştırdığımızda, tarımsal faaliyetlerin genelde ovaların yaygın olduğu alanlarla örtüştüğünü söyleyebiliriz.

Türkiye topraklarının %18,6'sı ise çayırlar ve otlaklardır. Genelde Orta Anadolu, Doğu Anadolu ve Güneydoğu

Anadolu'daki platolar ile dağlarımızda orman üst sınırının üzerindeki alanlarda bulunan çayırlar ve otlaklar, daha çok büyük ve küçükbaş mera hayvancılığı için kullanılmaktadır.

Orman ve Su İşleri Bakanlığının verilerine göre, topraklarımızın %28,6'lık bir kısmı ise ormanlarla kaplıdır. Son yıllarda azalmış olmakla birlikte, tarım ya da otlak alanı açmak amacıyla ormanlarımız tahrip edilmektedir.

Türkiye'de toprağın kullanıldığı önemli ekonomik faaliyetlerden biri de sanayidir. Özellikle killi toprakların yaygın olarak bulunduğu ülkemizde seramik, porselen, cam, çömlek, çimento, tuğla ve kiremit sanayileri gelişmiştir. İnşaat sektörünün de hızla geliştiği ülkemizde, hemen her kentte bir çimento, tuğla veya kiremit fabrikası görmek mümkündür.

Türkiye arazisinin bir bölümü ise madencilik ve yaylacılık faaliyetleri için kullanılmaktadır. Şehirlerin büyüüp gelişmesi sonucunda ise şehirlerin etrafındaki verimli tarım topraklarının bir kısmı yerleşime açılmıştır. Türkiye arazisinin bir kısmı ise tam anlamıyla kullanılamamaktadır. Tuzlu ve kireçli kayaçların yaygın olduğu bölgelerde, kumulların bulunduğu alanlarda ve yüksek dağlarımızın buzullarla kaplı zirvelerinde araziden yararlanma en düşük seviyeye inmektedir.

Türkiye'de arazinin kullanım durumu ile Türkiye arazisinin eğim durumu arasında da büyük bir paralellik vardır. Türkiye engebeli ve dağlık bir ülke olduğu için arazisinin büyük çoğunluğu da eğimlidir. Ülkemiz yüz ölçümünün yaklaşık %78,7'si çok eğimli ve sarp yamaçlardan oluşmaktadır.

***Kaynak: Tarım Bakanlığı**

6.1 Tarım Alanları

TÜİK verilerine göre 2018 yılında toplam tarım alanı dağılımında %0,04 lük bir azalma meydana gelmiştir. Ekilen alan 15.498 bin hektardan 15.421 bin hektara gerilemiştir. Sebze bahçeleri alanının 798 bin hektardan 784 bin hektara düştüğü görülmüştür. Meyve, İçecek ve baharat bitkileri alanında %0,03 lük bir artış gözlenmiştir.

TABLO: VI.1 2005-2018 YILLARI ARASI TOPLAM TARIM ALANI

(Bin Hektar)

	TOPLAM TARIM ALANI	Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alanı		Sebze bahçeleri alanı	Süs bitkileri alanı	Meyveler, içecek ve baharat bitkileri alanı	Çayır ve mera arazisi
		Ekilen alan	Nadas				
2005	41 223	18 005	4 876	894	-	2 831	14 617
2006	40 493	17 440	4 691	850	-	2 895	14 617
2007	39 504	16 945	4 219	815	-	2 909	14 617
2008	39 122	16 460	4 259	836	-	2 950	14 617
2009	38 912	16 217	4 323	811	-	2 943	14 617
2010	39 011	16 333	4 249	802	-	3 011	14 617
2011	38 231	15 692	4 017	810	4	3 091	14 617
2012	38 399	15 463	4 286	827	5	3 201	14 617
2013	38 423	15 613	4 148	808	5	3 232	14 617
2014	38 558	15 782	4 108	804	5	3 243	14 617
2015	38 551	15 723	4 114	808	5	3 284	14 617
2016	38 328	15 575	3 998	804	5	3 329	14 617
2017	37 964	15 498	3 697	798	5	3 348	14 617
2018	37 802	15 421	3 513	784	5	3 462	14 617

Türkiye Tarım Alanı Dağılımı (2018)

2018 Yılı TÜİK verilerine göre tarım alanlarının illere dağılımı incelendiğinde, Konya ili 18.333.100 da tarım alanı ile ilk sırada yer almaktadır.11.608.010 da tarım alanı ile Ankara ili ikinci sırada,8.970.140 da tarım alanı ile Şanlıurfa ili üçüncü sırada yer almaktadır. Kayseri ise 5.788.865 da tarım alanı ile altıncı sıradadır.

TABLO:VI. 2 Türkiye Tarım Alanı Dağılımı (2018)

TOPLAM İŞLENEN TARIM ALANI	2018
Konya	18.333.100
Ankara	11.608.010
Şanlıurfa	8.970.140
Sivas	7.771.410
Yozgat	6.052.830
Kayseri	5.566.810
Diyarbakır	5.481.850
Eskişehir	5.441.820
Afyonkarahisar	4.481.150
Adana	4.113.900
Aksaray	3.861.270
Tekirdağ	3.856.370
Ağrı	3.535.630
Kırşehir	3.463.700
Erzurum	3.386.930
Edirne	3.097.430
Kütahya	3.061.490
Nevşehir	3.032.980
Kahramanmaraş	3.000.120
Kırıkkale	2.984.420
DİĞER İLLER	89.113.820
TÜRKİYE	197.230.760

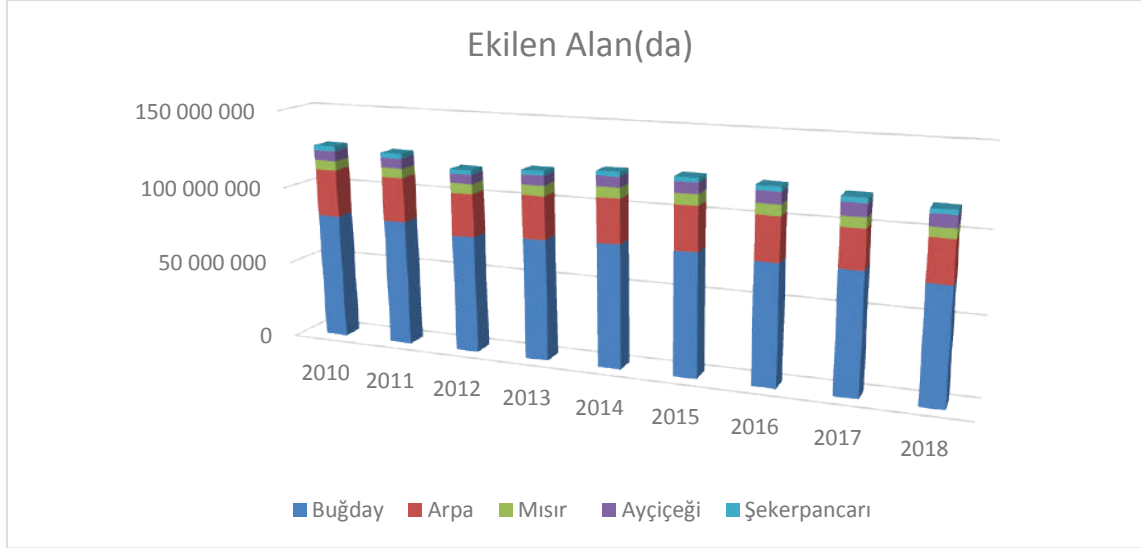
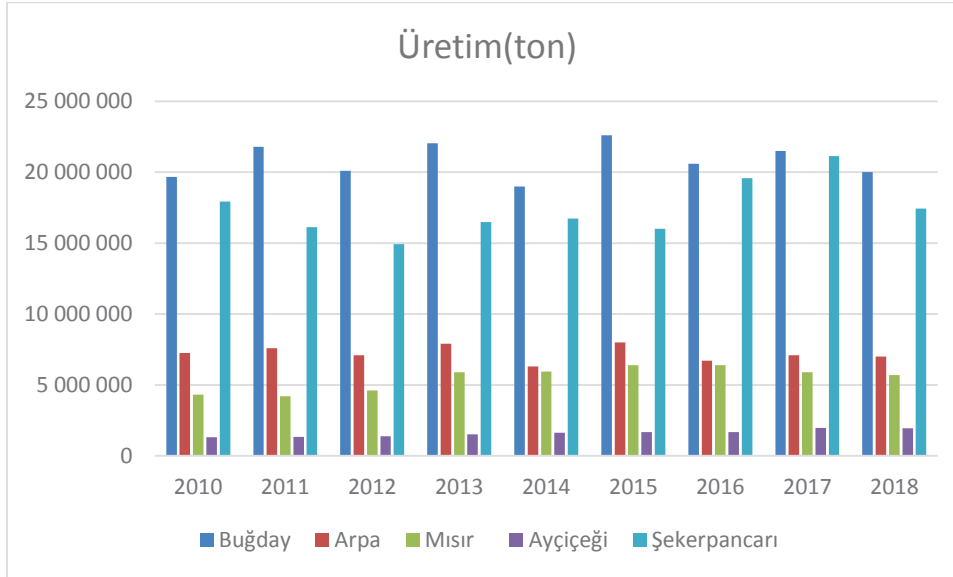
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

6.2 Türkiye’de Bitkisel Üretim

Türkiye’de, 2018 yılında bir önceki yıla göre üretim miktarları tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 5,8, sebzelerde yüzde 2,6 azaldı. Buğday üretimi yüzde 7, arpa üretimi yüzde 1,4, kırmızı mercimek üretimi de yüzde 22,5 düşüş gösterdi. Meyveler ile içecek ve baharat bitkilerinde ise yüzde 0,8 artış var.

TABLO: VI.3 2010-2018 BİTKİSEL ÜRETİM DEĞERLERİ

Tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerin alan ve üretim miktarları					
Ekilen alan (Da)	Buğday	Arpa	Mısır	Ayçiçeği	Şekerpancarı
2010	81 034 000	30 400 000	5 940 000	6 414 000	3 291 669
2011	80 960 000	28 688 331	5 890 000	6 557 000	2 972 648
2012	75 296 394	27 487 664	6 226 094	6 046 160	2 806 945
2013	77 726 000	27 205 100	6 599 980	6 097 839	2 913 282
2014	79 192 084	27 872 973	6 586 450	6 574 576	2 887 851
2015	78 668 874	27 835 830	6 881 699	6 853 174	2 744 873
2016	76 719 448	27 400 521	6 800 192	7 201 081	3 224 477
2017	76 688 785	24 247 372	6 390 844	7 796 217	3 392 742
2018	72 992 701	26 119 403	5 919 003	7 344 651	2 921 044
Üretim (Ton)					
2010	19 674 000	7 250 000	4 310 000	1 320 000	17 942 112
2011	21 800 000	7 600 000	4 200 000	1 335 000	16 126 489
2012	20 100 000	7 100 000	4 600 000	1 370 000	14 919 940
2013	22 050 000	7 900 000	5 900 000	1 523 000	16 488 590
2014	19 000 000	6 300 000	5 950 000	1 637 900	16 743 045
2015	22 600 000	8 000 000	6 400 000	1 680 700	16 022 783
2016	20 600 000	6 700 000	6 400 000	1 670 716	19 592 731
2017	21 500 000	7 100 000	5 900 000	1 964 385	21 149 020
2018	20 000 000	7 000 000	5 700 000	1 949 229	17 436 100

GRAFİK: VI. 1 2010-2018 yılları arası ekilen alan verileri**Grafik: VI. 2 2010-2018 YILLARI ARASI ÜRETİM DEĞERLERİ**

6.2.1 Sebze Üretimi

Sebze üretimi bir önceki yıla göre azaldı. Sebze ürünleri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %2,6 azalarak yaklaşık 30 milyon ton oldu.

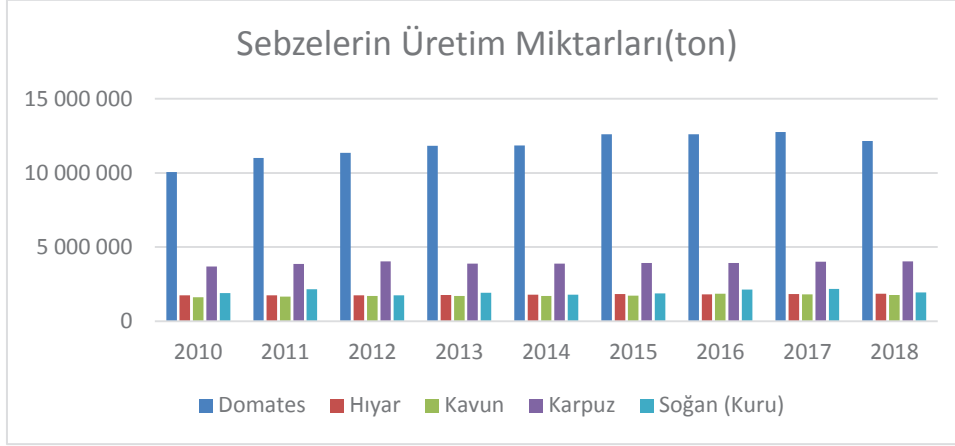
Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzeler %2,5, meyvesi için yetiştirilen sebzeler %2,9 azalırken, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzeler ise %1,4 oranında arttı.

Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden, pırasada %21,5, havuçta %12,9, sakız kabakta %5,6 oranında artış, kuru soğanda %9,4, domateste %4,7, kavunda %3,3 oranında azalış oldu.

TABLO: VI. 4 2010-2018 SEBZE ÜRETİM MİKTARLARI

Sebzelerin üretim miktarları (Ton)					
	Domates	Hıyar	Kavun	Karpuz	Soğan (Kuru)
2010	10 052 000	1 739 191	1 611 695	3 683 103	1 900 000
2011	11 003 433	1 749 174	1 647 988	3 864 489	2 141 373
2012	11 350 000	1 741 878	1 688 687	4 022 296	1 735 854
2013	11 820 000	1 754 613	1 699 550	3 887 324	1 904 846
2014	11 850 000	1 780 472	1 707 302	3 885 617	1 790 000
2015	12 615 000	1 822 636	1 719 620	3 918 558	1 879 189
2016	12 600 000	1 811 681	1 854 356	3 928 892	2 120 581
2017	12 750 000	1 827 782	1 813 422	4 011 313	2 175 911
2018	12 150 000	1 848 273	1 753 942	4 031 174	1 930 695

GRAFİK: VI.3 2010-2018 SEBZELERİN ÜRETİM MİKTARI

Üretim miktarları, 2018 yılında bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde %5,8, sebzelerde %2,6 azalırken, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde ise %0,8 oranında artış gösterdi. Üretim miktarları 2018 yılında yaklaşık olarak tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 64,4 milyon ton, sebzelerde 30 milyon ton ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde 22,3 milyon ton olarak gerçekleşti.

Tahıl ürünleri üretim miktarları 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,8 oranında azalarak yaklaşık 34,4 milyon ton olarak gerçekleşti.

Bir önceki yıla göre buğday üretimi %7 oranında azalarak 20 milyon ton, arpa üretimi %1,4 oranında azalarak 7 milyon ton, çavdar üretimi değişim göstermeyerek 320 bin ton, yulaf üretimi %4 oranında artarak 260 bin ton oldu.

Baklagillerin önemli ürünlerinden yemeklik bakla %13,8 oranında azalarak yaklaşık 5,9 bin ton, kırmızı mercimek %22,5 oranında azalarak 310 bin ton, yumru bitkilerden patates ise %5,2 oranında azalarak yaklaşık 4,6 milyon ton olarak gerçekleşti. Yağlı tohumlardan soya üretimi değişim göstermedi.

Tütün üretimi %14,4 oranında azalarak 80 bin 200 ton, şeker pancarı üretimi ise %10,6 oranında azalarak 18,9 milyon ton olarak gerçekleşti.

6.2.2 Meyve Üretimi

TABLO: VI.5 MEYVE, İÇECEK, BAHARAT ÜRETİM MİKTARLARI

Meyveler, içecek ve baharat bitkilerin üretim miktarlar							(Ton)
	Üzüm	Elma	Zeytin	Portakal	Fındık	Çay	
2010	4 255 000	2 600 000	1 415 000	1 710 500	600 000	1 305 566	
2011	4 296 351	2 680 075	1 750 000	1 730 146	430 000	1 231 141	
2012	4 234 305	2 888 985	1 820 000	1 661 111	660 000	1 250 000	
2013	4 011 409	3 128 450	1 676 000	1 781 258	549 000	1 180 000	
2014	4 175 356	2 480 444	1 768 000	1 779 675	450 000	1 266 311	
2015	3 650 000	2 569 759	1 700 000	1 816 798	646 000	1 327 934	
2016	4 000 000	2 925 828	1 730 000	1 850 000	420 000	1 350 000	
2017	4 200 000	3 032 164	2 100 000	1 950 000	675 000	1 300 000	
2018	3 933 000	3 625 960	1 500 467	1 900 000	515 000	1 500 000	

Meyve üretimi bir önceki yıla göre arttı. Meyveler, içecek ve baharat bitkileri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %0,8 oranında artarak yaklaşık 22,3 milyon ton olarak gerçekleşti.

Meyveler içinde önemli ürünlerin üretim miktarlarına bakıldığında, bir önceki yıla göre elma %19,6, nar %7, çilek %10,2 oranında arttı, kayısı %23,9, üzüm %6,4 oranında azaldı.

Turunçgil meyvelerinden mandalina %6,4 oranında arttı, sert kabuklu meyvelerden fındık ise %23,7 oranında azaldı.

Dut üretiminde %10,4 oranında azalış, muz da ise %35,2 oranında artış oldu.

6.2.3 Süs Bitkileri Üretimi

Süs bitkileri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %5,5 oranında artmıştır. Süs bitkileri üretimi içindeki payları incelendiğinde kesme çiçekler %51 paya diğer süs bitkileri %49'luk paya sahiptir.

TABLO: VI.6 SÜS BİTKİLERİ

SÜS BİTKİLERİ 2017-2018		TOPLAM	Ekilen alan (m ²)		Üretim (Adet)	
			2017	2018	2017	2018
			50 089 031	51 802 644	1 619 027 841	1 711 773 663
Anemon	(Manisa lalesi)		10 400	10 400	1 188 000	1 188 000
Gladyö	(Gladiol)		262 500	243 850	7 269 800	6 764 800
	Gül	(Kesme)	2 097 819	2 067 547	107 942 520	97 587 112
		Karanfil	4 874 354	4 940 554	593 097 350	607 070 350
	Kasımpatı	(Krizantem)	627 965	755 465	44 476 525	47 586 925
		Lale	412 000	409 820	44 504 500	40 668 500
	Lilyum	(Zambak)	462 699	454 049	9 552 285	9 405 485
		Nergiz	415 600	414 400	13 810 250	13 784 000
		Orkide	37 849	37 849	1 624 940	1 885 930
		Sümbül	44 770	37 160	1 570 000	882 250
		Şebboy	160 489	162 686	6 412 940	6 452 750
Diğer kesme			432 295	441 162	25 311 560	24 079 150
İç mekan süs			1 650 710	2 081 527	56 049 665	60 149 981
Çiçek soğanları			426 885	493 930	21 833 825	88 657 000
Dış mekan süs bitkileri			36 263 071	37 306 970	490 559 391	507 183 040

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

6.3 HAYVANCILIK VE HAYVANSAL ÜRETİM

6.3.1 Büyükbaş

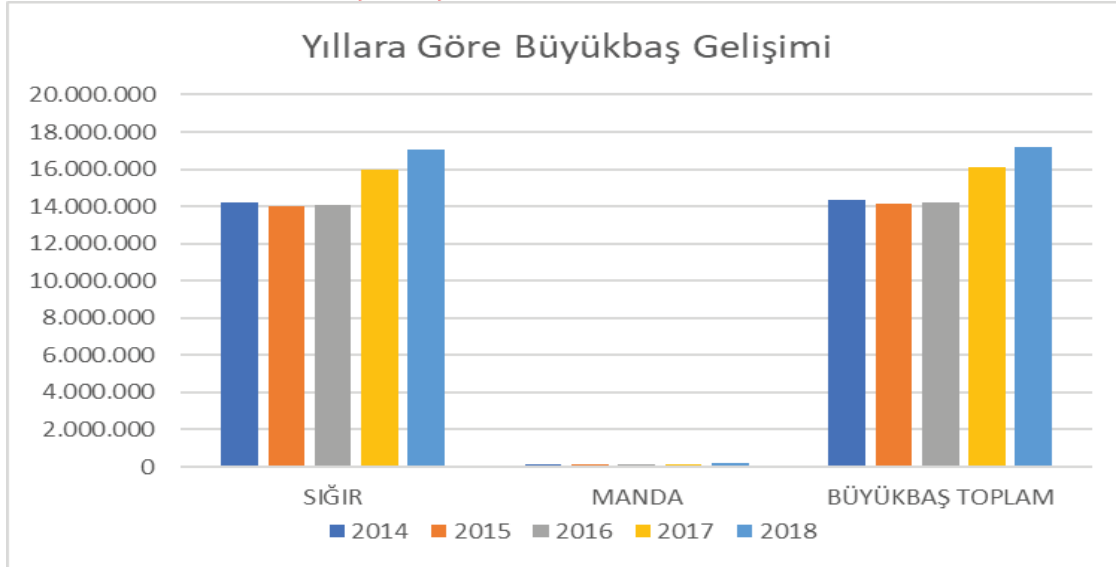
2018 TÜİK verilerine göre Türkiye’de büyükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %6,9 oranında artış ile 17.220.903 Baş’a yükselmiştir.

TABLO: VI.7 BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI

BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI			
YIL	SIĞIR	MANDA	BÜYÜKBAŞ TOPLAM
2014	14.223.109	122.144	14.345.253
2015	13.994.071	133.766	14.127.837
2016	14.080.155	142.073	14.222.228
2017	15.943.586	161.439	16.105.025
2018	17.042.506	178.397	17.220.903

*Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

GRAFİK: VI.4 2014-2018 BÜYÜKBAŞ GELİŞİMİ

2018 Yılında Türkiye’de 8.419.204 baş sığır-kültür 7.030.297 baş sığır-melez ve 1.593.005 baş sığır-yerli olmak üzere toplam 17.042.506 baş sığır bulunmaktadır.

6.3.2 Küçükbaş

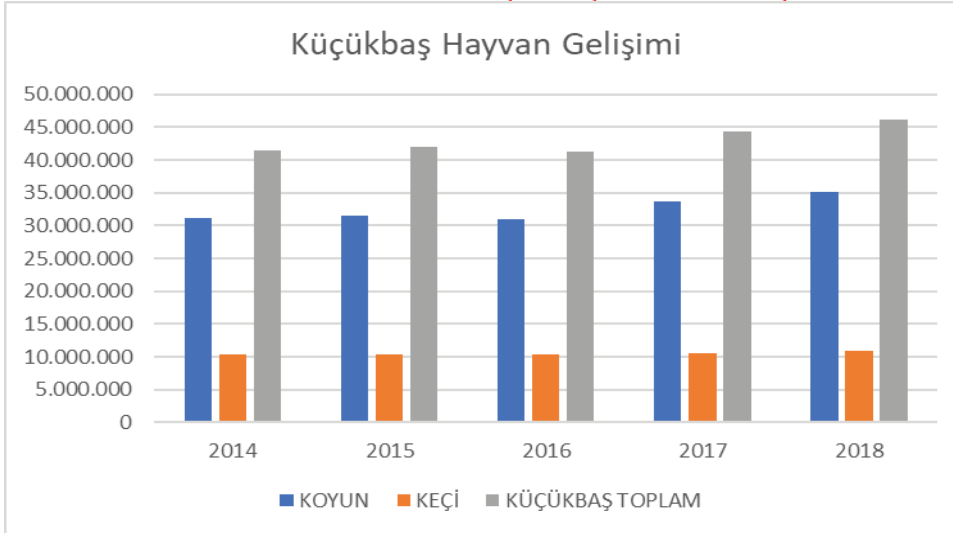
2018 TÜİK verilerine göre Türkiye’de küçükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %4,1 oranında artış ile 46.117.399 Baş’a yükselmiştir.

TABLO: VI.8 KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI

KÜÇÜKBAŞ HAYVAN SAYILARI			
YIL	KOYUN	KEÇİ	KÜÇÜKBAŞ TOPLAM
2014	31.140.244	10.344.936	41.485.180
2015	31.507.934	10.416.166	41.924.100
2016	30.983.933	10.345.299	41.329.232
2017	33.677.636	10.634.672	44.312.308
2018	35.194.972	10.922.427	46.117.399

GRAFİK: VI.5 2014-2018 YILLARI ARASI KÜÇÜKBAŞ HAYVAN GELİŞİMİ

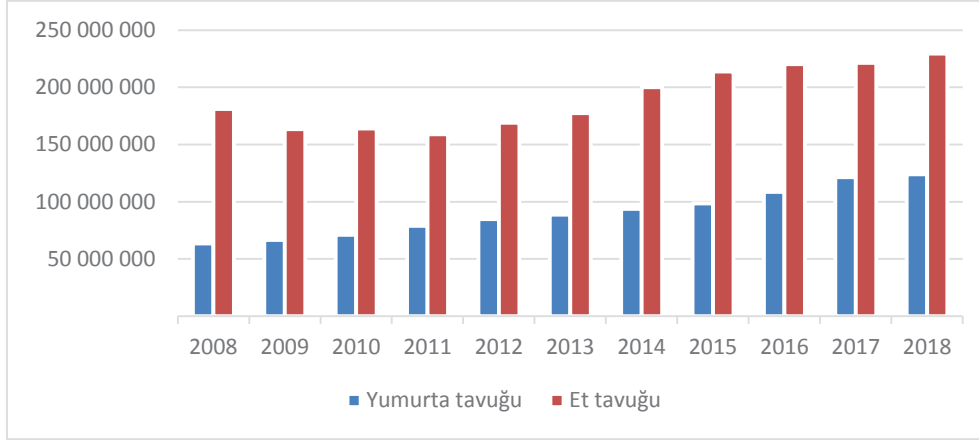
6.3.3 Kanatlı

2018 yılı verilerine göre yumurta tavuğu bir önceki yıla göre %2,1 oranında artış ile 124.054.810 adete, et tavuğu ise bir önceki yıla göre %3,8 oranında artış ile 229.506.689 adete yükselmiştir.

TABLO: VI. 9 Yumurta Tavuğu ve Et Tavuğu Verisi Gelişimi

YIL	Yumurta tavuğu(ad)	Et tavuğu(ad)
2008	63 364 818	180 915 558
2009	66 500 461	163 468 942
2010	70 933 660	163 984 725
2011	78 956 861	158 916 608
2012	84 677 290	169 034 283
2013	88 720 709	177 432 745
2014	93 751 470	199 976 150
2015	98 597 340	213 658 294
2016	108 689 236	220 322 081
2017	121 556 027	221 245 322
2018	124 054 810	229 506 689

TÜRKİYE ÜRETİM			MİKTAR
Kümes Hayvancılığı Üretimi	1. (Tavuk Yumurtası (Bin Adet))	2018	17.974.665
	2. (Kesilen Tavuk (Bin Adet))	2018	1.128.126
	3. (Tavuk Eti (Ton))	2018	1.982.186

GRAFİK: VI.6 2008-2018 YILLARI ARASI Yumurta Tavuğu ve Et Tavuğu Verisi Gelişimi

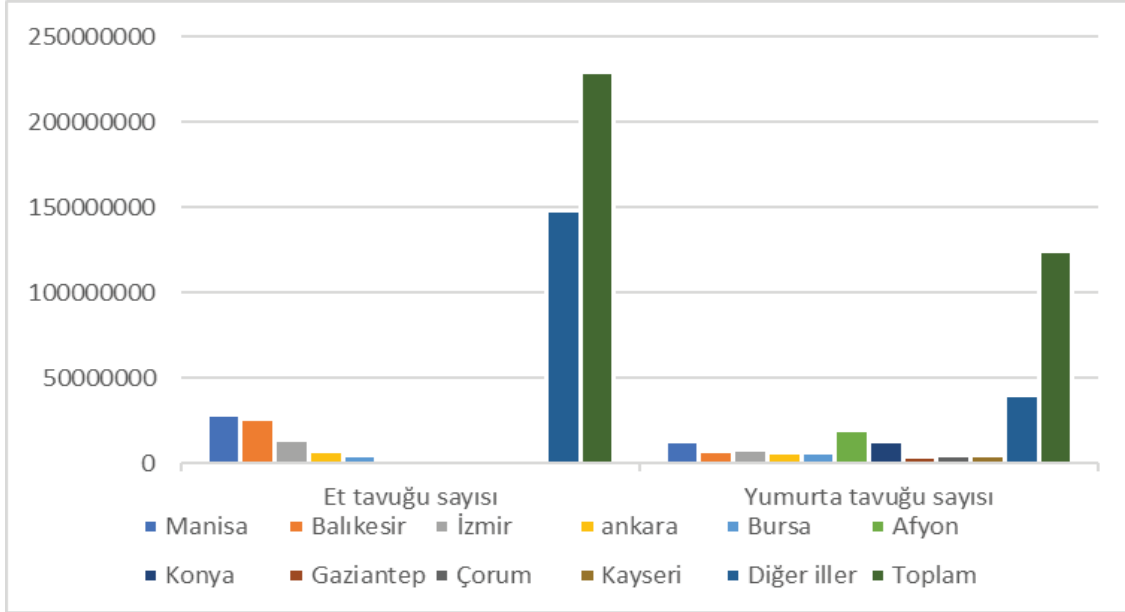
2018 Yılı Türkiye yumurta tavuğu sayısının illere dağılımını incelediğimizde, %10,1 pay ile Manisa ilk sırada yer alırken Balıkesir %5,5'lik pay ile ikinci sırada İzmir %6,1'lik pay ile üçüncü sırada yer almaktadır. Kayseri ise %3,9'luk pay ile 10.sırada yer almaktadır.

TABLO: VI.10 ET VE YUMURTA TAVUĞU SAYISI

İl	Et tavuğu sayısı	Yumurta tavuğu sayısı
Manisa	28163390	12598931
Balıkesir	26160569	6868436
İzmir	13981809	7558116
Ankara	7170363	5849971
Bursa	4694577	6269538
Afyon	497341	19112999
Konya	307800	13090022
Gaziantep	248600	4105483
Çorum	40000	4324815
KAYSERİ	0	4825531
Diğer iller	148.242.240	39.450.968
Toplam	229.506.689,00	124.054.810,00

GRAFİK: VI.7 İLLERE GÖRE EV VE YUMURTA TAVUĞU SAYISI

TABLO: VI.11 2008-2018 YILLARI ARASI TAVUK YUMURTASI VERİLERİ

Yıl	Tavuk yumurtası (Bin adet)	Kanatlı eti	Kanatlı eti
		(Adet)	(ton)
2008	13.190.696,28	617.985.611,00	1.087.681,55
2009	13.832.726,47	717.401.256,00	1.293.314,85
2010	11.840.396,04	843.897.793,00	1.444.059,29
2011	12.954.685,67	963.245.455,00	1.613.309,28
2012	14.910.773,95	1.047.782.683,00	1.723.918,63
2013	16.496.751,18	1.060.673.395,00	1.758.362,83
2014	17.145.389,09	1.109.742.317,00	1.894.668,63
2015	16.727.509,63	1.118.719.413,00	1.909.276,47
2016	18.097.604,95	1.101.571.912,00	1.879.017,52
2017	19.281.195,84	1.228.444.095,00	2.136.734,37
2018	19.643.711,48	1.228.533.262,00	2.156.671,12

*Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

6.3.4 Hayvansal Üretim

6.3.4.1 Süt üretimi

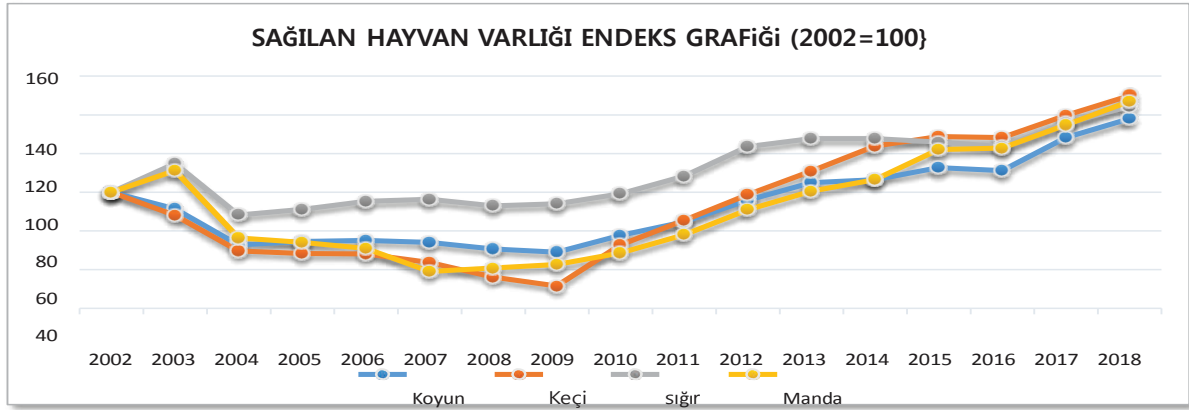

GRAFİK: VI.8 SAĞILAN HAYVAN VARLIĞI ENDEKSİ

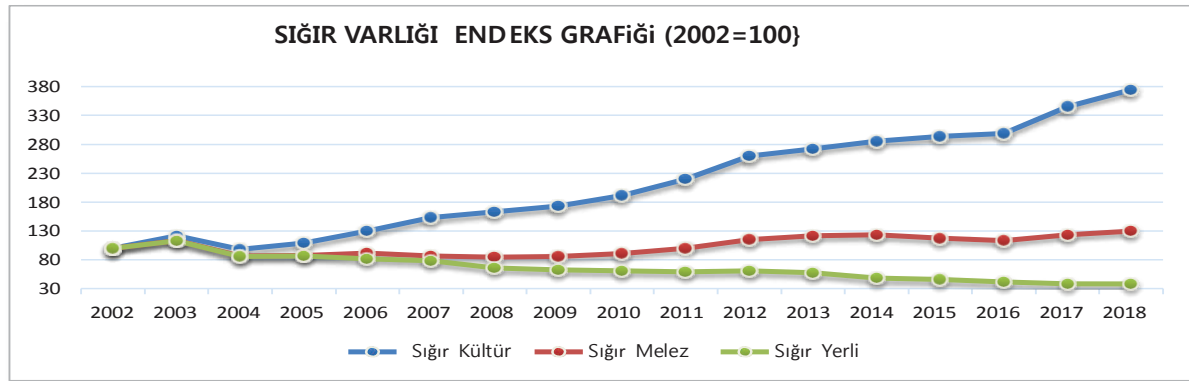
GRAFİK: VI.9 TÜRK VE İRKLARA GÖRE SAĞILAN SIĞIR VARLIĞI ENDEKSİ

Sağılan Hayvan Varlığı Endeksi (2002=100)

2002 yılı baz alınarak oluşturulan endeks grafiğine göre sağılan hayvan varlığında en fazla artış %50 ile keçi sayısında olurken sığır sayısında artış %44'dür. Sağılan manda ve koyun varlığındaki artış ise sırasıyla %47 ve %38 olmuştur

Tür ve Irklara Göre Sağılan Sığır Varlığı Endeksi (2002=100)

2002-2018 döneminde sağılan kültür sığıru varlığımız %274 artış gösterirken yerli İrk sayısında %62 düşüş yaşanmıştır. Son yıllarda suni tohumlama alanında gelişmeler, desteklemeler ve damızlık ithalatı, süt verimi yüksek kültür ırkı sayısında artışlara neden olmuştur.

TABLO:VI.12 SAĞILAN HAYVAN SAYISI VE SÜT ÜRETİMİ VERİLERİ

		SAĞILAN HAYVAN SAYISI VE SÜT ÜRETİMİ				
		2014	2015	2016	2017	2018
Sığır Yerli	Baş	752.623	720.833	654.051	601.376	597.001
	Baş Değişimi (%)	-16,1	-4,2	-9,3	-8,1	-0,7
	Süt Üretimi (ton)	986.701	945.581	859.137	785.846	778.082
	Süit Üretimi Değişimi (%)	-16,2	-4,2	-9,1	-8,5	-1,0
	Süt Verimi (kg)	1.311	1.312	1.314	1.307	1.303
Sığır Kültür	Baş	2.427.909	2.500.880	2.542.163	2.940.906	3.185.959
	Baş Değişimi (%)	4,9	3,0	1,7	15,7	8,3
	Süt Üretimi (ton)	9.383.812	9.672.573	9.825.300	11.355.933	12.301.080
	Süit Üretimi Değişimi (%)	4,9	3,1	1,6	15,6	8,3
	Süt Verimi (kg)	3.865	3.868	3.865	3.861	3.861
Sığır Melez	Baş	2.428.708	2.314.061	2.235.501	2.426.764	2.554.947
	Baş Değişimi (%)	1,4	-4,7	-3,4	8,6	5,3
	Süt Üretimi (ton)	6.628.337	6.315.366	6.101.826	6.620.540	6.957.715
	Süit Üretimi Değişimi (%)	1,5	-4,7	-3,4	8,5	5,1
	Süt Verimi (kg)	2.729	2.729	2.730	2.728	2.723
Manda	Baş	54.891	62.999	63.329	69.496	75.882
	Baş Değişimi (%)	5,7	14,8	0,5	9,7	9,2
	Süt Üretimi (ton)	54.803	62.761	63.085	69.401	75.742
	Süit Üretimi Değişimi (%)	5,5	14,5	0,5	10,0	9,1
	Süt Verimi (kg)	998	996	996	999	998
BÜYÜKBAŞ	Sağılan Hayvan Sayısı (baş)	5.664.131	5.598.773	5.495.044	6.038.542	6.413.789
	Sağılan Hayvan Sayısı Değişimi (%)	0,1	-1,2	-1,9	9,9	6,2
	Süt Üretimi (ton)	17.053.653	16.996.281	16.849.348	18.831.720	20.112.619
	Süit Üretimi Değişimi (%)	2,1	-0,3	-0,9	11,8	6,8
	Süt Verimi (kg)	3.011	3.036	3.066	3.119	3.136
Koyun Yerli	Baş	13.586.214	14.348.611	14.160.816	16.330.147	17.497.602
	Baş Değişimi (%)	0,7	5,6	-1,3	15,3	7,1
	Süt Üretimi (ton)	1.069.441	1.129.237	1.113.469	1.288.041	1.382.026
	Süit Üretimi Değişimi (%)	0,7	5,6	-1,4	15,7	7,3
	Süt Verimi (kg)	79	79	79	79	79
Koyun Merinos	Baş	938.050	1.014.316	988.598	1.173.267	1.321.682
	Baş Değişimi (%)	17,8	8,1	-2,5	18,7	12,6
	Süt Üretimi (ton)	44.496	47.990	46.943	56.738	64.245
	Süit Üretimi Değişimi (%)	14,9	7,9	-2,2	20,9	13,2
	Süt Verimi (kg)	47	47	47	48	49
Keçi Kıl	Baş	4.322.503	4.483.672	4.466.406	4.877.554	5.234.796
	Baş Değişimi (%)	11,5	3,7	-0,4	9,2	7,3
	Süt Üretimi (ton)	460.518	477.824	476.234	520.197	558.418
	Süit Üretimi Değişimi (%)	11,4	3,8	-0,3	9,2	7,3
	Süt Verimi (kg)	107	107	107	107	107
Keçi Tiftik	Baş	77.666	94.822	88.699	86.027	92.370
	Baş Değişimi (%)	19,6	22,1	-6,5	-3,0	7,4
	Süt Üretimi (ton)	2.752	3.350	3.167	3.198	3.408
	Süit Üretimi Değişimi (%)	19,7	21,7	-5,5	1,0	6,6
	Süt Verimi (kg)	35	35	36	37	37

KÜÇÜKBAŞ	Sağılan Hayvan Sayısı (baş)	18.924.433	19.941.421	19.704.519	22.466.995	24.146.450
	Sağılan Hayvan Sayısı Değişimi (%)	3,8	5,4	-1,2	14,0	7,5
	Süt Üretimi (ton)	1.577.207	1.658.401	1.639.813	1.868.174	2.008.097
	Süt Üretimi Değişimi (%)	4,0	5,1	-1,1	13,9	7,5
	Süt Verimi (kg)	83	83	83	83	83

Kaynak: Et ve Süt kurumu sektör değerlendirme raporu 2018

Büyükbaş Sütü Üretimi

2018 yılında büyükbaş sütü üretimi önceki yıla göre %6,8 artışla 20.112.619 ton gerçekleşmiştir. Büyükbaş sütü üretiminde manda sütünün payı sadece %0,34'tür.

Büyükbaş süt üretiminin yaklaşık %22,8'i Konya, İzmir, Erzurum, Balıkesir, Diyarbakır illerinde yapılmakta olup manda sütü üretiminde Samsun, Diyarbakır, İstanbul, Bitlis, Tokat, Muş illeri yaklaşık %50 paya sahiptir.

Küçükbaş Sütü Üretimi

2018 yılında küçükbaş sütü üretimi önceki yıla göre %7,5 artışla 2.008.097 ton olarak gerçekleşirken keçi sütü üretimindeki artış %7,3; koyun sütü üretimindeki artış %7,5'tir.

Küçükbaş sütü üretiminin %29,2'si Van, Şanlıurfa, Konya, Diyarbakır, Ağrı illerinden sağlanmaktadır.

Koyun sütü üretiminde Van, Konya, Şanlıurfa, Ağrı; keçi sütü üretiminde Mersin, Antalya ve Siirt en önemli illerdir.

6.3.4.2 Et üretimi ve Tüketimi

Türkiye Durum 2017

- Toplam kırmızı et üretimi 2014 yılına göre %11,7 artarak 1 milyon 126 bin ton olmuştur.
- Toplam kırmızı et arz miktarı 1 milyon 136 bin ton olarak gerçekleşmiştir.
- Toplam kırmızı et tüketimi 1 milyon 136 bin ton olup kişi başına tüketim miktarı 14 kg'dır.
- Toplam ihracat ise 209 ton olarak gerçekleşmiştir.
- Büyükbaş et üretimi 987 bin ton iken, ithalat 10 bin ton, ihracat ise 181 ton olarak gerçekleşmiştir.
- Büyükbaş kırmızı et kişi başına tüketim miktarı 12,3 kg'dır.
- Toplam küçükbaş et üretimi 130 bin ton olup, kişi başına küçükbaş et tüketimi ise 1,7 kg'dır.

7.KAYSERİ TARIM GÖRÜNÜMÜ

7.1.Bitkisel

Üretim

Kayseri'de 2018 yılında üretim bakımından en fazla üretilen tarla ürünü 1.062.993 ton ile şekerpancarıdır. Yüzölçümü bakımından en fazla Alana ekilen tarım ürünü ise 1.668.141 dekar ile buğdaydır. Buğdayın üretim miktarı ise 2018 yılında 366.046 ton olarak gerçekleşmiştir. Aşağıda çeşitli ürünlerin ekilen alanları ile üretim miktarları tablo halinde yer almaktadır.

Meyve Yetiştiriciliği ve Bağcılık: İlimizde 62.444 da alanda meyvecilik ve 76.646 da alanda bağcılık yapılmaktadır.

Tarla ve Sanayi Bitkileri Yetiştiriciliği: İlimizde 3.941.384 da alanda tarla ve endüstri bitkileri üretimi yapılmaktadır.

Sebze, Mantar ve örtü Altı yetiştiriciliği: İlimizde 102.060 da alanda sebzeçilik ve 65 da alanda 59 örtü altı işletmesinde yetiştiricilik yapılmaktadır.

Bitki Sağlığı: 2018 yılında hastalık, zararlı, yabancı ot, ambar zararlıları olmak üzere 66 konuda Mücadele programı teklif edilmiştir. Entegre Mücadele uygulaması buğday ve patatesten uygulanmaktadır. Elmada Entegre ve Kontrollü Ürün Yönetimi (EKÜY) uygulaması devam etmektedir.

2018 yılı için 14 ilçede 300.000 dekar arazi Zirai Mücadele Programına alınmıştır. İlimizde Süne mücadelesi 14 ilçede 1.762.845 da alanda yapılmıştır.

İyi Tarım İşlemleri: İlimizde 2018 yılı İyi Tarım Uygulamaları (İTU) kapsamında 417 üretici ile 64.757 da alanda sertifikalı üretim yapılmış olup, 9 üreticimiz ile 1.608.085 ton kapasite ile alabalık üretimi iyi tarım uygulamaları kapsamında sertifikalarını almışlardır. Projemizin demonstrasyon projesi olması ve bölgede yaygınlaşması amacı ile Temmuz ayında projeye yeni katılan 15 üreticiye görünürlük tabela, branda ve uyarı levhaları ile ilaçlamada örnek teşkil etmeleri amacı ile ilaçlama ekipmanları, ilk yardım malzemeleri temin edilmiştir.

Proje kapsamında yapılan eğitim çalışmalarımızda 206 öğrenci, 34 kadın üretici, 139 erkek üretici ve 607 teknik personele İyi Tarım Uygulaması eğitimi verildi. İl ve İlçede görevli 22 teknik personele eğitim ve sertifika verilerek birimde görevlendirildi. 21 Eylül'de yapılan tarla gününe il içi ve il dışından 150 kişi katıldı. 40 Üretici ve teknik elemanla Kahramanmaraş ve Gaziantep illerine teknik gezi yapıldı.

Çevre Amaçlı Tarım Arazilerini Koruma (ÇATAK) İşlemleri: Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine ilişkin 2016/9 nolu tebliğleri doğrultusunda İlimizde Sultan Sazlığı etrafında bulunan tarım alanlarında toprak ve su kalitesinin korunması, yenilenebilir doğal kaynakların sürdürülebilirliği, erozyonun önlenmesi ve tarımın olumsuz etkilerinin azaltılması yönünde gerekli kültürel tedbirlerin alınmasını sağlamak amacıyla ÇATAK Programı uygulanmaktadır.

İlimizde Özvatan, Felahiye, Tomarza, İncesu, Develi, Yahyalı, Yeşilhisar, Kocasinan, Melikgazi, Talas, Pınarbaşı, Bünyan, Sarıoğlan ve Akkışla ilçelerinde toplam 13.931,767 da alanda ÇATAK uygulamaları yapılmıştır. Uygun görülen ve program uygulamalarını 3 yıl süre ile yerine getirenlere da başına kategorilere göre 45 TL, 60 TL ve 135 TL hibe şeklinde destekleme yapılmaktadır.

TABLO: VII.1 Tarla Ürünleri Ekiliş Alanları ve Verimleri

Ürün adı	Ekilen alan(da)	Üretim(ton)
Buğday	1.478.262	318.267
Arpa	1.141.673	303.854
Şekerpancarı	153.934	783.239
Çavdar	148.945	49.883
Yonca (Yeşil Ot)	95.054	303.495
Mısır (Silajlık)	84.465	437.680
Patates	74.800	291.020
Nohut	62.474	6.871
Korunga (Yeşil Ot)	49.700	55.431
Fiğ (Adi) (Yeşil Ot)	33.900	28.485
Fiğ (Macar) (Yeşil Ot)	23.977	29.389

Yulaf (Dane)	17.248	4.557
Fasulye (Kuru)	15.805	3.152
Mısır (Dane)	4.071	2.772
Yulaf (Yeşil Ot)	2.600	1.370
Mercimek (Yeşil)	1.415	176
Fiğ (Adi) (Dane)	630	59
Tritikale (Yeşil Ot)	515	695
Burçak (Yeşil Ot)	500	450
Fiğ (Macar) (Dane)	410	37
Sorgum (Yeşil Ot)	43	129
TOPLAM	3.390.421	2.621.011

Çayır ve mera alanlarının toplam arazi varlığının %41'ini teşkil etmesi İlimizde hayvancılığın gelişmesinde önemli etkileri bulunmaktadır. İlimizde Sığır, manda, koyun, kıl keçisi yetiştiriciliği yapılmaktadır. İlimiz ekonomisine katkı sunan diğer hayvancılık sektörleri yumurta tavukçuluğu ve arıcılıktır.

Arıcılık Faaliyetleri; İlimiz genelinde 2018 yılında 424 adet arı işletmesi ve 53.223 aktif koloni mevcuttur. 2018 yılı 540.845 TL destekleme ödemesi yapılmıştır.

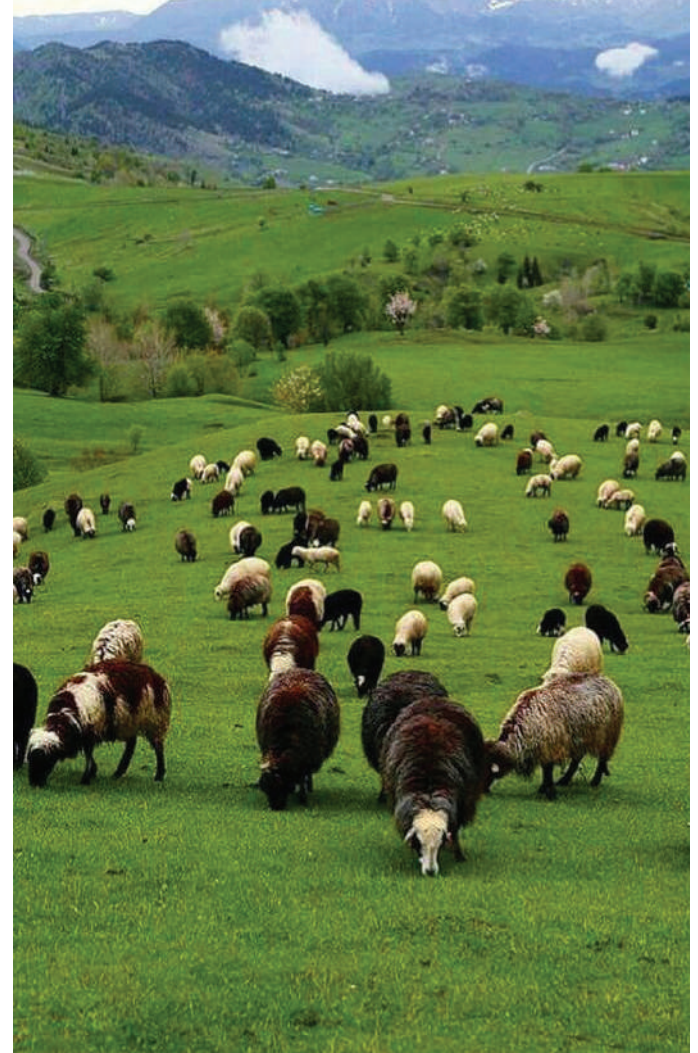
7.2. Hayvancılık

TABLO: VII.2 KÜÇÜKBAŞ HAYVAN VARLIĞI

Küçükbaş hayvan varlığı	Adet (BAŞ)
Koyun (Yerli)	584.382
Keçi (Kıl)	65.224
Toplam	649.606

TABLO: VII.3 BÜYÜKBAŞ VE TEK TIRNAKLI HAYVAN VARLIĞI

Büyükbaş Hayvan Varlığı	Adet (Baş)
Sığır	249.532
Buzağı	91.586
Manda	6.476
Toplam	347.594
Tek Tırnaklılar	Adet
At	583
Katır	286
Eşek	2.245
Toplam	3.114
Kümes Hayvan Varlığı	Adet

Yumurta Tavuğu	4.789.179
Toplam	4.789.179
Arıcılık	Adet (Kovan)
Fenni Kovan	53.223
Toplam	53.223

2018 Yılı İl (Kayseri) Bazında Hayvancılık Desteklemeleri

DESTEK ADI	TUTAR (TL)
Anaç Koyun Keçi Desteklemesi	10.493.425,00
Halk Elinde Akkaraman Irkı Islah Projesi Desteklemesi	1.906.750,00
Sürü Yöneticisi İstihdam Desteklemesi	2.190.000,00
Manda Desteklemesi	859.900,00
Malak Desteklemesi	530.200,00
Halk Elinde Anadolu Mandası Islah Proje Desteklemesi	1.438.300,00
Çiğ Süt Desteklemesi	15.084.782,97
Buzağı Desteklemesi	20.404.000,00
Arılı Kovan-Ana Arı Desteklemesi	540.845,00
Besilik Erkek Sığır Desteklemesi	6.303.000,00
Düve Alım Desteği	648.000,00
Hayvan Hastalıkları Tazminat Desteklemesi	2.154.672,03
TOPLAM	62.553.875,00

7.3.Su

Ürünleri

Yetiştiriciliği

İlimizde su ürünleri yetiştiriciliğinin ilk tesisi 1987 yılında, Pınarbaşı ilçemize bağlı Yukarı karagöz mevkiinde kurulmuştur. 2013 yılında 70 işletmede, 11.225 ton alabalık üretilerek Türkiye iç su balıkları yetiştiriciliğinde, denize kıyısı olmayan iller arasında 3. sırada yer almıştır.

Alternatif tür çeşitliliğini artırmak için Tarım ve Orman İl Müdürlüğünce desteklenen hem kuluçkahane hem de yetiştirme ruhsatlı, yıllık 1 ton kapasiteli, Türkiye'nin ilk ve tek Tıbbi Sülük Yetiştiriciliği Tesisi, Kayseri İlimizde bulunmaktadır.

7.4.Kayseri İlinin Toprak Yapısı

doğru giderek artmaktadır.

İlde görülen iklim ve jeolojik yapı farklılıkları ile vejetasyondaki çeşitlilik değişik özelliklere sahip toprakların oluşumuna neden olmuştur. Kayseri’de I-IV. sınıf tarım arazileri 546.221 ha olup, genelde tarım bu araziler üzerinde yapılmaktadır. 1.136.101 ha’ dan fazla alanı olan V-VIII. sınıf arazilerde de işlemeli tarım yapıldığı görülmektedir. Ancak, bu araziler işlemeli tarıma uygun değildir. Tarım alanlarından sonra ikinci sırayı alan mera alanları ve orman alanları VII. sınıf araziler üzerinde yoğunlaşmaktadır.

Kullanma kabiliyet sınıfları sekiz adet olup, toprak zarar ve sınırlandırmaları 1.sınıf’dan VIII. sınıfa

- SINIF- I:

Topografya düz veya düze yakın (%0-2)’dir. I. Sınıf arazilerin kapladığı alan 40.115 ha olup il yüzölçümünün %2,4’ünü teşkil etmektedir. I. Sınıf arazilerin; 25,568 Hektarı alüvyal topraklar,5804 Hektarı kolüviyal topraklar, 5957 Hektarı kahverengi topraklar, 2254 Hektarı Kireçsiz kahverengi topraklar, 532 Hektarı ise kırmızı kahverengi topraklardan oluşturmaktadır.

Bu arazilerin 17.762 ha kuru tarım, 19.779 ha sulu tarım yapılmaktadır. 1.034 Ha’ ı bağ-bahçe arazisidir. 1.540 ha’ da diğer kullanım içindir.

- SINIF- II:

Toplam miktarı 112.475 ha olup İl Yüzölçümünün %6,6’sını oluşturmaktadır. Bu arazilerin %20’sini alüviyal topraklar, %43,4 ünü kolüviyal topraklar, %0,3 ünü kestane rengi topraklar, %20 sini

kahverengi topraklar, %9'unu Kireçsiz kahverengi topraklar ve %7'sini kırmızı kahverengi topraklar oluşturmaktadır.

Bu arazilerin; 67,554 ha da kuru tarım, 29.667 ha da sulu tarım yapılmaktadır. II' inci sınıf arazilerin, 6200 Ha bağ-bahçe ve 4561 ha çayır-mera arazidir. Ortalama eğimi ise %2-6 arasındadır.

- SINIF- III:

III. sınıf araziler 200,305 ha. Kapladığı alan ile İl Yüzölçümünün %11,87 sini teşkil eder. Bu arazinin toprak gruplarına göre dağılımı ise %13,5'i alüviyal topraklar, %16,6'sı kolüviyal topraklar, %0,7'si kahverengi orman toprakları, %2,1'i Kestane rengi, %14,5'i kireçsiz kahverengi, %3,2'si kırmızı kahverengi topraklar şeklindedir. Bu alanların kullanım durumları ise şöyledir; 156,801 ha. Kuru tarım, 20,390 ha. Sulu tarım, 6,900 ha. Bağ-bahçe, 9,808 ha. Çayır-mera, 461 ha. Orman-funda ve 5,945 ha. Da diğer kullanımlar.

- SINIF- IV:

IV. sınıf araziler 193.326 ha alanı ile İl Yüzölçümünün %11,46'sını kaplamaktadır. IV. sınıf arazilerin toprak gruplarına göre dağılımı ise şöyledir; %13,80'i alüviyal, %6,94'ü kolüviyal topraklar, %2,57 ha Organik, %1,53'ü kahverengi orman toprakları, %0,1'i kireçsiz kahverengi orman toprakları, %3,74'ü kestane rengi, %44,81'i kahverengi toprakları, %14,99'u kireçsiz kahverengi, %10,60'ı kırmızı kahverengi ve %0,92'si Regosol topraklardan oluşmaktadır. Bu alanların kullanım durumları ise şöyledir; 143,279 ha da kuru tarım, 2074 ha da sulu tarım, 6105 ha. Bağ-bahçe, 37,710 ha da çayır-mera, 2426 ha da orman –fundalık ve 1,732 ha. Diğer kullanımlar

- SINIF- V:

Kayseri ilinde V. Sınıf arazinin toplamı 3,309 hektardır. Bu alanın büyük toprak gruplarına göre dağılımı şöyledir;

472 ha. Hidromorfik alüviyal topraklar, 2,837 ha. Organik topraklar. Bu arazilerin tamamı derin profile sahip ve düz-düze yakın eğimlidir. Aynı zamanda bu sınıf arazilerin tamamında yaşlık ve çoraklık problemi vardır.

- SINIF- VI:

Kayseri ilinde VI. Sınıf arazinin toplamı 210,641 hektardır. Toprak gruplarına göre dağılımı ise 16,478 ha alüvyal topraklar, 8,902 ha. Kolüvyal, 4,776 ha kahverengi orman toprakları, 1,802 ha kireçsiz kahverengi orman toprakları, 14,144 ha kestane rengi, 105,782 ha kahverengi topraklar, 35,392 ha kireçsiz kahverengi topraklar, 12,177 ha kırmızı kahverengi topraklar, 11,188 ha ise regosol topraklar şeklindedir. Bu toprakların kullanım durumları ise şöyledir; %56,6'sı kuru tarım, %5'i sulu tarım, %3,8'i bağ-bahçe, %37,1'i çayır-mera, %1,2'si orman –funda ve %0,8'i diğer kullanımlar.

- SINIF- VII:

757,382 ha alanı ile ilin %45'lik kısmını kaplar. Bu alanların toprak gruplarının dağılımı ise %0,005'i alüvyal, %1,78'i hidromorfik alüvyal, %0,001'i alüvyal sahil bataklık, %0,005'i kolüvyal, %9052'si kahverengi orman, %9'u kestane rengi, %39,2'si kahverengi, %24,6'sı kireçsiz-kahverengi, %7,2'si kırmızı-kahverengi, %102'si regosol şeklinde teşkil etmiştir. Bu toprakların kullanım durumları ise şöyledir; 60,555 ha. Kuru tarım, 16 ha sulu tarım, 2,679 ha. Bağ-bahçe, 560,466 ha. Çayır-mera, 130,219 ha. Orman –funda ve 3,429 ha. Diğer kullanımlar

- SINIF- VIII:

164,769 ha ile il topraklarının %9,8'ini oluşturur. Bu arazilerin toprak gruplarına göre dağılımı ise 710 ha. Irmak yatağı, 164,059 ha. ise çıplak kayalık olarak belirlenmiştir.

Kayseri'de su yüzeyleri 4.251 ha. Alan kaplamaktadır. Orman ve fundalık alanlar ilin 135,817 ha kaplar. Bunun 75,374 ha orman, 60,443 ha fundalıktır. Orman-fundalık alanların %95,88'i VII. sınıf arazilerde bulunmaktadır.

Yerleşim alanları ise ilin 15,568 ha kısmını kaplamaktadır. Bu alanların 1,386 ha 1'inci sınıf arazilerde, 2,243 ha 2'inci sınıf arazilerde, 5,992 ha III. sınıf arazilerde bulunmaktadır. Yerleşim alanlarının %53'lük kısmı tarıma elverişli alanlarda kurulmuştur.

İlimiz yüzölçümünün yarısına yakını tarım alanı olarak kullanılmakta bu alanında %26'sını 1. sınıf, %26'sını 2. sınıf ve %48'ine de 3. sınıf tarımsal alan olarak dağıtabiliriz. Tarım alanlarının sulama bakımından yeterli düzeyde olmaması verimi azaltmaktadır. Toplam tarım arazisinin sadece %14'ü sulanmaktadır. Büyük sulama projelerinin (Develi II. Merhale, Bahçelik Sarıoğlan, Yamula) tamamlanması

ile birlikte bu oran %28'e yükselecektir. Bu projelerle birlikte ayrıca ürün çeşitlendirme ve özellikle hayvancılığı da canlandıracak yem bitkisi üretimine ve verimliliği artırmaya yönelik projeler hayata geçirilmeye çalışılmaktadır.

7.4.1 BİTKİSEL ÜRETİM

İl tarım arazisinin %96,5'inden fazlası tarla alanı olarak kullanılmakta geriye kalan %3,5'lik alan meyve ve sebzelik ile bağlardan oluşmaktadır.

İlimizdeki tarla ürünlerinin ekim alanında (da) buğday, üretim bazında (ton) şekerpancarı ilk sıradadır.

İlimizde meyvecilik sektöründe en fazla yetiştirilen meyve elmadır. Elma hem ağaç sayısı hem de üretim bazıyla (ton) ilk sıradadır.

İl sebzeçilik durumuna bakıldığında en çok ekim alanının (da) kabak (çerezlik) olduğu görülmektedir. Üretim bazında (ton) ise domates ilk sıradadır.

2005 yılında İlimizde Anadolu Su Havzaları Rehabilitasyon Projesi başlamıştır. Proje 2012 yılına kadar devam edecektir. Proje süresince Kayseri'de 5 mikro havzada çalışmalar yapılacaktır. Proje kapsamında belirlenen bölgelerde, bölge çiftçilerine çeşitli fidan ve tohum türlerinin dağıtılarak yetiştirilmesi planlanmakta, tarımsal destek sağlanmakta ayrıca arıcılık eğitimi verilmektedir.

İlimiz Sultan sazlığının kurumaya yüz tutması sebebi ile ÇATAK Projesi uygulanması planlanmış, Çevre Amaçlı Tarımsal Arazilerin Korunması Programını Tercih Eden Üreticilerin Desteklenmesine ve Bu Üreticilere Teknik Yardım Sağlanmasına Dair Yönetmelik 15.11.2005 tarih ve 25994 sayılı resmi gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

ÇATAK Projesi ile Sultan sazlığı koruma alanındaki toprak yapının, bitki örtüsünün ve suyunun korunması, bölgede yetiştirilen ve en fazla su tüketen ürünler yerine alternatif olarak çevreye uygun daha az su tüketen ürünler seçilmesi, sulama sistemlerinin de değiştirilmesi (damla sulama) ile birlikte bölgedeki çiftçilerimizin mevcut üretimini yaptıkları ürünlerin gelirinden en az o kadar veya daha fazla gelir elde edebilecekleri ürünlere yönlendirilmesi ve desteklenmesi amaçlanmıştır. Ayrıca bilhassa koruma alanlarında belirli bir süre üretimden vazgeçen çiftçilere tazminat ödemesi planlanmıştır.

7.4.2 HAYVANCILIK

Kayseri bir ticaret ve sanayi şehri olmasına rağmen tarım ve hayvancılığın halkın sosyal ve ekonomik hayatında önemli bir yeri vardır. Özellikle et ve et mamulleri üretimi bakımından ülkemizin önemli illerinden birisidir.

Kayseri ili genelinde hayvancılık, meraya dayalı köy hayvancılığı niteliğindedir. Bu durum özellikle küçükbaş ve büyükbaş hayvan yetiştiriciliği için geçerlidir. 1955 yılında açılan Kayseri Şeker Fabrikası ile 1960'larda açılan yem fabrikaları ve et kombinalarının varlığı, özellikle besiciliğin olumlu yönde gelişmesine katkıda bulunmuştur.

İlde küçükbaş hayvancılık çayır ve meraya dayalı bir özellik göstermekte, masrafsız yetiştiricilik yapılmaktadır. İlde tarım arazilerinin büyük bir bölümü sulanmayan kıraç ve dağlık arazilerden oluştuğundan koyunculuk kendine özgü özellikleri nedeniyle yaygındır.

Merada bitki örtüsü zayıftır. Hayvanlar karınlarını doyurabilmek için çok dolaşmak, her gün ortalama 5-10 km yürümek zorundadır.

Kayseri sığır besiciliğinin yoğun olarak yapıldığı illerden biridir. Bunun en önemli sebeplerinden birisi et ve et mamulleri üretim merkezi olmasıdır. Sabit bağlamalı kapalı ahırlarda besicilik yapılmaktadır. Besi süreleri orta ve uzun süreli olup altı ayla bir yıl arasında değişmektedir. Besi materyalini bölgeden temin edilen yerli, kültür ırk ve melezleri teşkil etmektedir.

Kayseri ilinde Pınarbaşı, Sarız ve Tomarza ilçelerinde halkın ana geçim kaynağı genelde hayvancılıktır. Buralarda koyun yetiştiriciliğine bağlı olarak mera hayvancılığı yaygındır. Bu ilçelerde son yıllarda sığır besiciliği ve süt sığırcılığı yetiştiriciliği de artmaya başlamıştır.

Pınarbaşı, Sarız, Akkışla, Tomarza, Develi ve Yahyalı ilçelerinde ise yaylacılık öne çıkmaktadır. Yaylalarda üretilen süt, genelde süt toplama birliklerine gönderilmekte bir kısmı da mandıralarda süt ürünleri olarak değerlendirilmektedir.

Ayrıca kümes hayvancılığı ve arıcılıkta gelişim göstermektedir. Tarım ve Orman Bakanlığı'nın hazırlamış olduğu Bal Eylem Planı çerçevesinde çalışma yapılmış, ilimiz genelinde bal üreticisi ruhsatı kayıt defteri

verilerek arıcıların ruhsatlandırılmaları sağlanmıştır. Arı işletmelerinin kayıt altına alınması devam etmekte olup 24 üreticiye bal üretim ruhsatı verilmiştir.

İlde pastırma-sucuk üretimi büyük boyutlarda yapılmaktadır. 2017 yılında 52.334 ton sucuk üretimi gerçekleştirilmiştir.

İlde 30 su ürünleri işletmesi vardır. Bunların 22 tanesi faal durumdadır. Yıllık üretim kapasitesi 4.546 tondur.

7.4.3 ORMAN

Kayseri, orman yönünden oldukça fakir durumdadır. Toplam 105.314 ha orman alanı mevcuttur. Orman ve fundalık alanlar il yüzölçümünün %6,23'ünü oluşturmaktadır. İlimizde oldukça düşük olan bu oranın 1988 yılında uygulamaya konulan Kayseri Yeşil Kuşak Projesi ile yükseltilmesi amaçlanmıştır.

Bu proje kapsamında Erciyes Dağı etekleri, Yılanlı Dağı, Ali Dağı ve civarı, organize sanayi bölgesi, Boğaz köprü mevkii ve Hisarcık civarının ağaçlandırılması planlanmıştır.

7.5 TR72 BÖLGESİ KAYSERİ İLİ İÇİN ORTA ANADOLU KALKINMA AJANSI BÖLGESEL ANALİZ

7.5.1 Hayvancılık ve Hayvansal Üretim

Bölge, Türkiye ortalamasının üzerinde yer alan çayır-mera alanları, yem bitkileri yetiştiriciliğine uygun geniş tarım alanları, yem bitkileri üretimi, arazi yapısı ve uygun çevre koşulları ile büyükbaş ve küçükbaş hayvan yetiştiriciliği konusunda yatırımcılara önemli fırsatlar sunmaktadır. . Bölgedeki hayvancılık işletmeleri optimum büyüklüğünün altındadır. 50 baş ve altındaki büyükbaş işletmelerin oranı Kayseri'de %99'dur.

Geliştirilmesi halinde küçükbaş hayvancılık için oldukça uygun koşullar sunmakla birlikte, Bölgede hali hazırda rekabet edebilirlik potansiyeli küçükbaş hayvancılığa göre büyükbaş hayvancılıkta nispeten yüksektir. Buna göre, büyükbaş hayvan sayısında Türkiye ortalamasının üzerinde yer alan

Bölge, düzey 2 bölgeleri arasında sığır (yerli) hayvan sayısı bakımından 2010 yılında 5. Sırada, 2011 yılında 8. sırada, toplam manda sayısı bakımından 2010 ve 2011 yıllarında 5. sırada, sığır (kültür) sayısı bakımından 2010 yılında 8. Sırada, 2011 yılında 7. sırada, sığır (melez) sayısı bakımından ise 2010 ve 2011 yıllarında 4. sırada gelmektedir. Ancak Türkiye ile kıyaslandığında büyükbaş ve küçükbaşta km²'ye düşen hayvan varlığı daha azdır. Bölgede çoban/hayvan bakıcısı sıkıntısı, küçükbaş hayvanlar için olduğu kadar büyükbaş hayvanlar için de genel bir sorun olarak görülmektedir.

Hayvan sağlığının korunması ve gıda güvenilirliğinin devamı olarak sığır ve koyun yetiştiricilerinin en büyük problemi olan ve pek çok hastalığa da yatkınlık sağlayan persiste (kalıcı) viral hastalıklarla mücadele oldukça önemlidir. Aynı zamanda Bölgede faaliyet gösteren ve civar illerden de hayvan getirilen Bölgede bulunan hayvan pazarlarının önemli bir bölümünün ruhsatsız ve modern bir altyapıya sahip olmaması ve özellikle kapanış kriterlerinde vurgulanan başta şap hastalığı olmak üzere diğer hayvan hastalıklarının yayılmasına zemin hazırlaması diğer bir husustur. Bu çerçevede, önlem alınmadığı takdirde, kapanış kriterlerinin Bölge ve bir üst ölçekte TR7 Bölgesi için zorlayıcı bir unsur olması beklenmektedir.

Bölgede su ürünleri üretimi alanında alabalık yetiştiriciliği ön plana çıkmaktadır. Bölge, 7.949 ton ile Türkiye ortalamasının 2,64 kat üzerinde bir alabalık üretimine sahiptir. Alabalık yetiştiriciliği bakımından, Bölge düzey2 bölgeleri arasında 4. sırada yer almaktadır. Kayseri, alabalık yetiştiriciliğinde 2011 yılında Türkiye'de 3. Sırada yer almaktadır.

***Kaynak:** Oran Kalkınma Ajansı

KAYSERİ'DE TARIMA YATIRIM YAPMAK İÇİN 10 NEDEN

1. Yahyalı, Yeşilhisar ve Develi İlçelerinde son yıllarda kurulan yarı bodur – bodur meyve bahçe tesislerinin bulunması,
1. İlin ekolojik açıdan organik tarım ve iyi tarım uygulamalarını gerçekleştirmeye uygun olması,
2. Su ürünleri üretiminde, özellikle alabalık üretiminde, yeni açılan Yamula Barajıyla birlikte önemli üretim potansiyeline sahip olması,
3. Meyve, sebze, şeker pancarı, hububat gibi tarım ürünleri üretimine, büyükbaş ve küçükbaş hayvan üretimine uygun iklim özelliklerine sahip olması,

4. Son yıllarda gittikçe artan sulama altyapı projeleri ve Develi 2. Merhale sulama projesi,
5. Bahçelik Barajı, Sarıoğlan Barajı ve Yamula Barajı proje yatırımlarıyla ilin sulanan tarım Alanlarının artacak olması,
6. İlin toplam yüzölçümünün %41'lik bölümünü çayır ve meraların teşkil etmesi ve bu mera varlığının küçükbaş hayvan yetiştiriciliğine uygun olması,
7. Kayseri halkında girişimcilik kültürünün bulunması ve sanayi altyapısının gelişmiş olması,
8. İlde kapasitesi yüksek ve gelişmiş et işleme işletmelerinin varlığı,
9. İlin coğrafi konumunun ve ulaşım koşullarının ticareti kolaylaştırıcı ve sanayiciyi yatırım yapmaya teşvik edici olması,
10. Her türlü tarıma dayalı sanayi tesisine hammadde sağlanması noktasında üretim potansiyelinin yeterli olması.

7.5.2.KAYSERİ'DE TARIMSAL YATIRIM İÇİN UYGUN SEKTÖRLER VE ALANLAR

7.5.2.1 Entegre Su Ürünleri İşleme ve Paketleme Tesisi ile Balık Yem Fabrikası

Kayseri su ürünleri sektöründe; Kızılırmak, Zamantı ırmakları, Bahçelik ve Yamula Baraj gölleri ve balık göletleri ile güçlü bir doğal üretim ve kültür balıkçılığı altyapısına sahiptir. Alabalık yetiştiriciliğinde ülke genelinde üçüncü sıradadır. Son yıllarda üretim miktarı çok hızlı artmıştır. Ayrıca üretilen alabalıkların büyük bir kısmı ihraç edilmektedir. Ancak ilimizde balık yemi fabrikasının olmaması ve balık işleme tesisinin sadece bir tane olması nedeniyle yatırımcılar için çok cazip bir alandır.

7.5.2.2 Organik Tarım ve İyi Tarım Uygulamaları

İlde organik sebze üretim potansiyeli fazladır ve bu ürünlere yönelik üretim ve tüketim bilinci artmaktadır. Sarız ve Pınarbaşı ilçeleri organik bal üretimi için son derece uygun ve izole bölgeler olduğundan bu bölge büyük bir potansiyele sahiptir. Ayrıca Akkışla bölgesi organik tahıl üretimi için büyük bir potansiyele sahiptir. *7.5.2.3 Meyvecilik*

İncesu İlçesi ağırlıklı olmak üzere ilde yıllık, 21.000 ton sofralık-çekirdekli üzüm ve 5.000 ton kurutmalık-çekirdekli üzüm üretimi gerçekleşmiştir. Bu bağlamda il, önemli bir üretim merkezidir ve üzüm üretiminin geliştirilmesi ile ilgili önemli bir potansiyele sahiptir.

Develi, Yahyalı ve Yeşilhisar bölgesi ağırlıklı olmak üzere ilde yıllık 108.000 ton elma, 10.900 ton kayısı ve 1.400 ton kiraz üretimi yapılmaktadır. Ayrıca bölgede elma, kayısı ve kiraz üretimi hızla artmaktadır. Bu ürünlerin daha iyi değerlendirilmesi için soğuk hava depolarına, ambalajlama ve sınıflama ünitelerine ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca il rakım itibari ile kiraz üretiminde geç turfanda için önemli bir potansiyele sahiptir.

7.5.3 KAYSERİ İLİ TARIMSAL YATIRIMLAR

7.5.3.1 Sebzeçilik ve Tarla Bitkileri

Talas, Yeşilhisar, Tomarza ve Develi ilçelerinde çerezlik kabak üretimi 15.000 ton olup ülke üretiminin %36'sı bu bölgede gerçekleşmektedir. Bölgede kurutma tesisleri ve paketleme ünitelerine yönelik yapılacak yatırımlara ihtiyaç bulunmaktadır. Ayrıca patates üretimi için sınıflama ve paketleme ünitelerine ihtiyaç duyulmaktadır.

Sebze ile özellikle domates, biber, patlıcan gibi fidelerin yetiştiriciliği için Bünyan, Develi, Yeşilhisar, Yahyalı, Kocasinan Melikgazi ve Talas ilçelerinde yapılacak yatırımların karşılanacağı potansiyel mevcuttur.

7.5.3.2 Büyük ve Küçükbaş Hayvancılık

İl modern et işleme tesislerine sahiptir. Bu işletmelerin hammadde (kırmızı et) ihtiyaçlarını karşılamak için besi hayvanı üretim tesisleri gereksinimi bulunmaktadır. Ayrıca Kocasinan İlçesinde 80.000 başlık, içerisinde modern kesimhanelerin de bulunduğu büyükbaş besi ahırlarından oluşan, her türlü altyapının bulunduğu Et ve Et Ürünleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi 'nin temelleri atılmıştır. Akkışla, Pınarbaşı ve Sarız ilçelerinde geniş mera alanları ile özellikle küçükbaş hayvan yetiştiriciliği için büyük bir potansiyele sahiptir.

Kırsal Kalkınma Destekleri

Doğal kaynaklar ve çevrenin korunmasını dikkate alarak kırsal alanda gelir düzeyinin yükseltilmesi amacıyla uygulanmakta olan “Kırsal Kalkınma Yatırımlarının Desteklenmesi Programı” kapsamında, 2006-2018 yılları arasında İlimizdeki **2.664** üreticimize ait toplam **155.860.026 TL** tutarındaki yatırıma, **61.308.928 TL hibe** ödemesi yapılmıştır.

TABLO: VII.4 YATIRIMCILARA ÖDENEN HİBE

KKYDP Kapsamında İlimizdeki Yatırımcılara Ödenen Hibe (2006-2018)			
Destekleme Konusu	Proje Sayısı	Yatırım Tutarı (1000 TL)	Hibe Tutarı (1000 TL)
Tarıma Dayalı Yatırımlar	180	128.360,2	48.241,5
Bireysel Sulama Sistemi	112	5.016,3	2.142,1
Makine Ekipman	2.372	22.483,5	10.925,4
Toplam	2.664	155.860,0	61.308,9

TABLO: VII.5 2018YILI YATIRIM PROJELERİNİN İLÇELERE DAĞILIMI

2018 Yılı Tarıma Dayalı Yatırım Projelerinin İlçelere Dağılımı				
İlçeler	Proje Sayısı	Yatırım Tutarı (1000 TL)	Hibe Tutarı (1000 TL)	Hibenin Dağılımı (%)
Akkışla	1	42,0	21,0	0,2
Bünyan	6	1.523,8	761,0	5,5
Develi	7	1.633,3	816,7	5,9
Felahiye	1	1.921,6	946,1	6,9
İncesu	3	2.578,8	1.289,4	9,4
Kocasinan	5	2.655,2	1.327,6	9,7

Melikgazi	9	8.445,5	3.246,7	23,6
Pınarbaşı	3	2.997,9	1.498,9	10,9
Sarıoğlan	2	1.521,6	760,8	5,5
Sarız	1	60,3	30,2	0,2
Talas	1	95,2	47,6	0,4
Tomarza	2	1.888,8	944,4	6,9
Yahyalı	2	2.315,0	1.157,5	8,4
Yeşilhisar	4	1.797,6	898,8	6,5
Toplam	47	29.476,7	13.746,6	100,0

TABLO: VII. 6 12.ETAP TARIMA DAYALI PROJELERİN KONU DAĞILIMLARI

12. Etap Tarıma Dayalı Yatırım Projelerinin Konularına Göre Dağılımı			
Yatırım Konuları	Yatırımcı Sayısı	Yatırım Tutarı (1000 TL)	Hibe Tutarı (1000 TL)
Bitkisel ürünlerin işlenmesi, paketlenmesi ve depolanması	1	1.080,0	540,0
Yenilenebilir enerji üretim tesisleri	1	970,0	485,0
Tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar	4	5.122,5	2.561,3
Çiftlik faaliyetlerinin geliştirilmesine yönelik altyapı sistemleri	45	6.237,8	3.118,9
Toplam	51	13.410,3	6.705,2

KAYNAK: Tarım Bakanlığı

7.5.4 Seçilmiş Tarla Bitkileri

7.5.4.1 BUĞDAY

2015 yılında Türkiye’de 22.600.000 ton Buğday üretimi gerçekleşirken bu üretimin %1,74’üne tekabül eden 393.507 ton buğday üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 20.000.000 ton Buğday üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %2,01’ine tekabül eden 413.282 ton buğday Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir.

TABLO: VII.7 BUĞDAY ÜRETİMİ DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	22.600.000	393.507	1,74
2016	20.600.000	411.198	2
2017	21.500.000	366.046	1,7
2018	20.000.000	413.282	2,01

7.5.4.2 ARPA

2015 yılında Türkiye’de 8.000.000 ton arpa üretimi gerçekleşirken bu üretimin %3,65’ine tekabül eden 292.216 ton arpa üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 7.000.000 ton arpa üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %4,03 ‘üne tekabül eden 282.625 ton arpa Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir.

TABLO: VII.8 ARPA ÜRETİM DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	8.000.000	292.216	3,65
2016	6.700.000	280.308	4,18
2017	7.100.000	237.115	3,34
2018	7.000.000	282.625	4,03

7.5.4.3 AYÇİÇEĞİ

2015 yılında Türkiye’de 1.680.700 ton ayçiçeği üretimi gerçekleşirken bu üretimin %1,18’ine tekabül eden 19.828 ton ayçiçeği üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 1.949.229 ton ayçiçeği üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %1,11 ‘ine tekabül eden 21.602 ton ayçiçeği Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir.

TABLO: VII.9 AYÇİÇEĞİ ÜRETİM DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	1.680.700	19.828	1,18
2016	1.670.716	20.341	1,22
2017	1.964.385	19.676	1
2018	1.949.229	21.602	1,11

7.5.4.4 ŞEKER PANCARI

2015 yılında Türkiye’de 16.022.783 ton şekerpancari üretimi gerçekleşirken bu üretimin %5,87’sine tekabül eden 940.232 ton şekerpancari üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 17.436.100 ton şekerpancari üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %5,72 ‘sine tekabül eden 996.797 ton şekerpancari Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir

Pancarı üretimi

TABLO: VII.10 ŞEKER PANCARI ÜRETİM DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	16.022.783	940.232	5,87
2016	19.592.731	1.025.243	5,23
2017	21.149.020	1.167.443	5,52
2018	17.436.100	996.797	5,72

7.6.SEÇİLMİŞ MEYVE ÜRÜNLERİ

7.6.1.Elma

2015 yılında Türkiye’de 2.569.759 ton Elma üretimi gerçekleşirken bu üretimin %4,30’una tekabül eden 110.416 ton elma üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 3.625.960 ton elma üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %4,18 ‘ine tekabül eden 127.847 ton elma Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir. Türkiye 2018 yılı elma üretimi bir önceki yıla göre %19,58 oranında artış gösterirken Kayseri ili 2018 yılı elma üretimi bir önceki yıla göre %8,2 oranında artış

göstermiştir.

ELMA ÜRETİMİ

TABLO: VII. 11 ELMA ÜRETİMİ DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	2.569.759	110.416	4,3
2016	2.925.828	108.959	3,72
2017	3.032.164	126.829	1,7
2018	3.625.960	127.847	4,18

7.6.2.Kayısı

2015 yılında Türkiye’de 680.000 ton Kayısı üretimi gerçekleşirken bu üretimin %0,65’ine tekabül eden 4.392 ton kayısı üretimi

Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 750.000 ton kayısı üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %1,24 ‘üne tekabül eden 9.311 ton elma Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir.

KAYISI ÜRETİMİ

TABLO: VII.12 KAYISI ÜRETİM DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	680.000	4.392	0,65
2016	730.000	10.913	1,49
2017	985.000	13.154	1,34
2018	750.000	9.311	1,24

7.6.3.Kiraz

2015 yılında Türkiye’de 535.600 ton Kiraz üretimi gerçekleşirken bu üretimin %0,25’ine tekabül eden 1.360 ton kiraz üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 639.564 ton kiraz üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %0,23 ‘üne tekabül eden 1.467 ton kiraz Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir.

KIRAZ ÜRETİMİ

TABLO:VII.13 KIRAZ ÜRETİM DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	535.600	1.360	0,25
2016	599.650	1.446	0,24
2017	627.132	1.680	0,27
2018	639.564	1.467	0,23

7.6.4.Üzüm

2015 yılında Türkiye’de 3.650.000 ton Üzüm üretimi gerçekleştirirken bu üretimin %0,70’ine tekabül eden 25.496 ton üzüm üretimi Kayseri sınırları içerisinde gerçekleştirilmiştir.2018 yılında ise Türkiye’de 3.933.000 ton üzüm üretimi gerçekleştirilirken bu üretimin %0,87 ‘sine tekabül eden 34.258 ton kiraz Kayseri il sınırları içerisinde üretilmiştir.

ÜZÜM ÜRETİMİ

TABLO:VII. 14 ÜZÜM ÜRETİM DEĞERLERİ

Üretim (Ton)	TÜRKİYE	KAYSERİ	PAYI %
2015	3.650.000	25.496	0,7
2016	4.000.000	26.462	0,66
2017	4.200.000	32.798	0,78
2018	3.933.000	34.258	0,87

Kayseri’de Yaş Sebze Üretimi

TABLO:VII.15 2015-2016 YILLARI ARASI KAYSERİ YAŞ SEBZE ÜRETİMİ

ÜRÜNLER	2015	2016	2017	2018	Ton
Fasulye (Taze)	2418	2443	2437	2434	
Barbunya	2	2	2	2	

Lahana	354	355	358	342
Ispanak	371	379	363	367
Maydanoz	36	40	41	37
Tere	5	5	5	5
Nane	3	3	3	3
Karpuz	5176	5505	6069	6386
Kavun	1415	1326	1416	1406
Biber	498	585	608	631
Hıyar	2316	2427	2419	2441
Patlıcan	3802	4031	4401	4443
Domates	38861	41791	43511	42436
Kabak (Çerezlik)	15669	15053	12665	16751
Havuç	40	47	48	39
Sarımsak	135	156	143	112
Soğan(kuru)	560	503	591	551
Pırasa	205	220	240	240
Mantar	45	41	80	80
Turp	56	56	59	55
Kabak(sakız)	228	214	205	185
Acur	23	24	23	17
Marul	249	253	239	222
TOPLAM	72467	75459	75926	79185

KAYNAK:**Türkiye İstatistik Kurumu**

7.7.SEBZE ÜRETİMİ

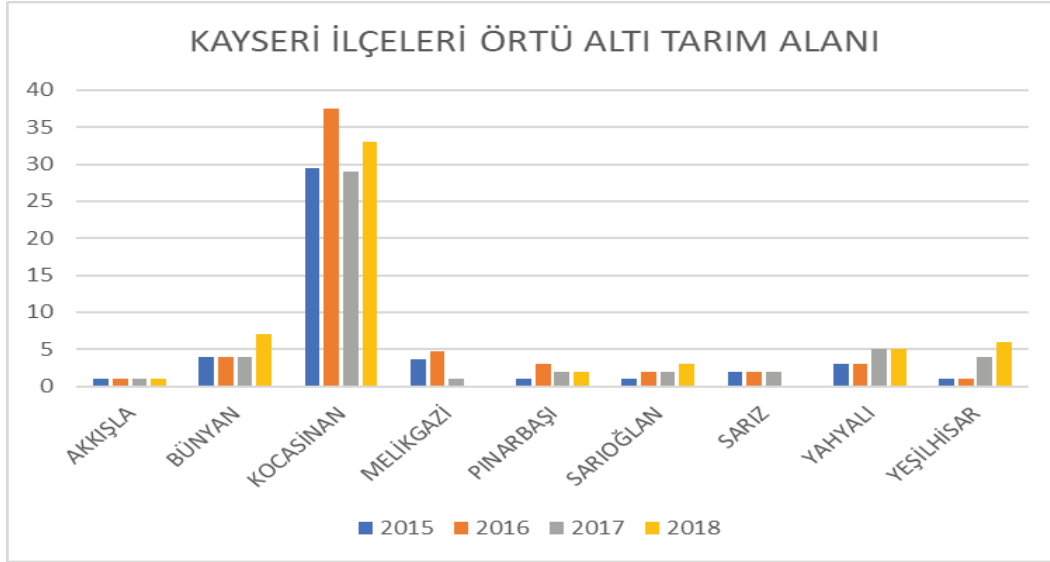
Sebze ürünleri üretimi miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %4,2 oranında artış ile 79 bin 185 ton olarak gerçekleşmiştir.

Sebzeler grubunda bir önceki yıla göre fasulye(taze) %0,1 oranında azalış, Karpuzda %5 artış, Kavunda %0,7 azalış, biber(sivri) %3,78 artış, patlıcanda %0,95 artış olurken Kabakta (çerezlik) %3,22 oranında artış olmuştur.

TABLO: VII. 16 KAYSERİ İLÇELERİ ÖRTÜ ALTI TARIM ALANLARI

	KAYSERİ İLÇELERİ ÖRTÜ ALTI TARIM ALANI(DA)								
	AKKIŞLA	BÜNYAN	KOCASINAN	MELİKGAZI	PINARBAŞI	SARIOĞLAN	SARIZ	YAHYALI	YEŞİLHISAR
YIL									
2015	1	4	29,5	3,7	1	1	2	3	1
2016	1	4	37,5	4,7	3	2	2	3	1
2017	1	4	29	1	2	2	2	5	4
2018	1	7	33	0	2	3	0	5	6

GRAFİK: VII.1 2015 -2018 YILLARI ARASI KAYSERİ ÖRTÜ ALTI TARIM ALANLARI

KAYNAK: Türkiye İstatistik Kurumu

2018 yılı örtü altı tarım alanı 2015 yılına göre Bünyan, Kocasinan, Yeşilhisar ve Sarioğlan'da artış göstermiştir. Örtü altı tarım 33 da ile en çok Kocasinan ilçesinde yapılmaktadır.

7.8 KAYSERİ'DE HAYVANCILIK VE HAYVANSAL ÜRETİM

7.8.1. Kayseri'de Büyükbaş

2018 TÜİK verilerine göre Kayseri'de büyükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %2,7 oranında azalma ile **349.696**'ya gerilemiştir.

Büyükbaş Hayvan Sayısı

TABLO: VII. 17 BAZI BÜYÜKBAŞ HAYVAN SAYISI DEĞERLERİ

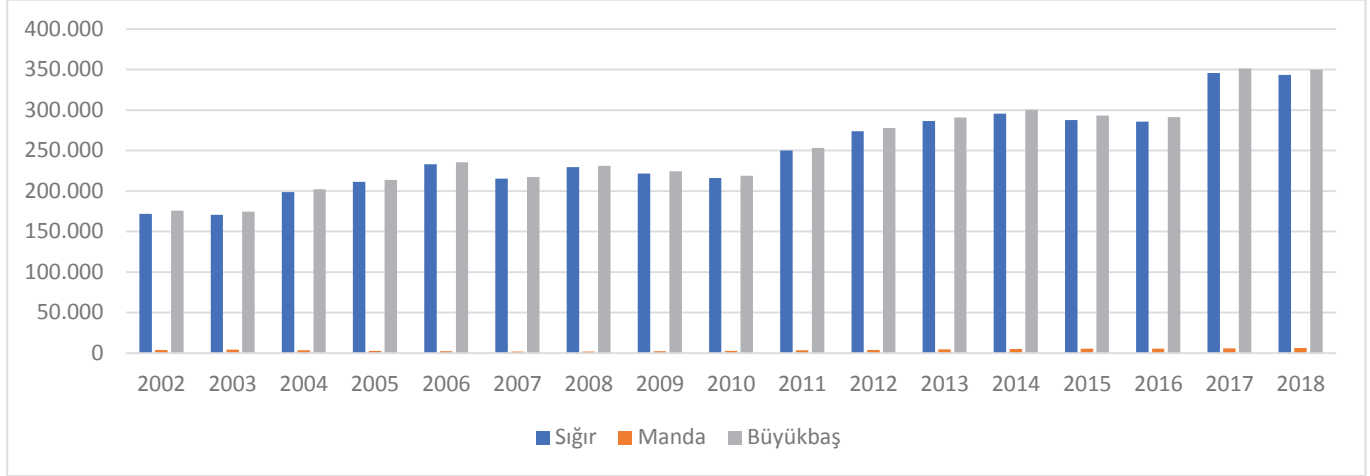
Yıl	Sığır	Manda	Büyükbaş
2002	171.953	3.596	175.549
2003	170.543	4.142	174.685
2004	198.838	3.265	202.103
2005	211.281	2.408	213.689
2006	233.203	2.376	235.579
2007	215.256	1.891	217.147
2008	229.297	1.963	231.260
2009	221.775	2.383	224.158
2010	216.137	2.633	218.770
2011	249.951	3.208	253.159
2012	273.888	3.658	277.546
2013	286.375	4.568	290.943
2014	295.322	5.060	300.382
2015	287.761	5.313	293.074
2016	285.593	5.463	291.056
2017	345.549	5.802	351.351
2018	343.474	6.222	349.696

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

Yıllara Göre Büyükbaş Gelişimi

GRAFİK: VII.2 2002-2018 Yıllara Göre Büyükbaş Gelişimi

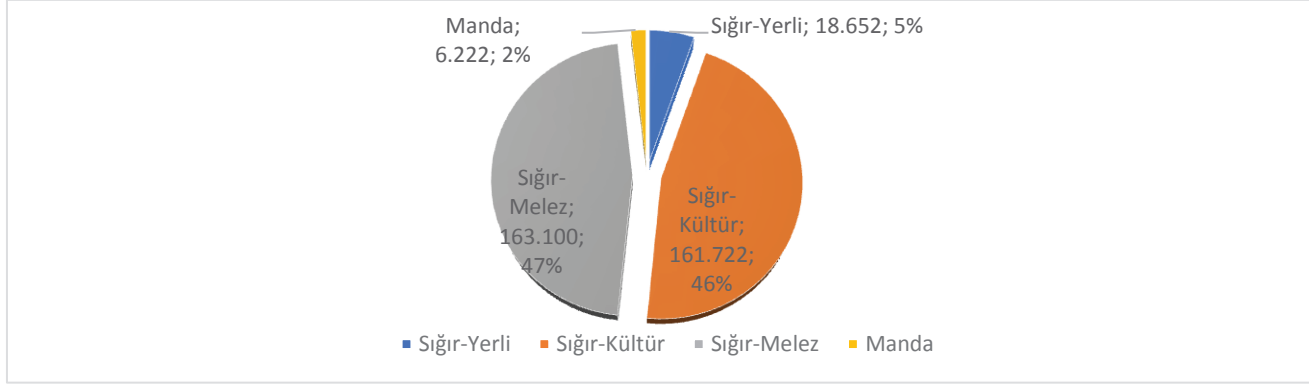

Kayseri Büyükbaş Dağılımı (2018)

TABLO: VII. 18 KAYSERİ BÜYÜKBAŞ DAĞILIMI

Büyükbaş	Baş	Payı (%)
Sığır-Yerli	18.652	5,3
Sığır-Kültür	161.722	46,2
Sığır-Melez	163.100	46,7
Manda	6.222	1,8
TOPLAM	349.696	100

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu

GRAFİK: VII.3 KAYSERİ BÜYÜKBAŞ DAĞILIMI

2018 yılı verilerine göre Türkiye’de bulunan 17.220.903 baş büyükbaş hayvanın %2,03’üne tekabül eden 349.696 adet büyükbaş Kayseri ili sınırları içerisinde bulunmaktadır.

7.8.1.1 Kayseri İlçelerinde Büyükbaş**TABLO: VII. 19 Kayseri İlçelerinde Büyükbaş Varlığı**

İlçe	Sığır-Yerli	Sığır-Kültür	Sığır-Melez	Manda	Toplam
Akkışla	74	7.160	670	-	7.904
Bünyan	102	4.920	29.440	70	34.532
Develi	2.542	27.831	19.632	1.343	51.348
Felahiye	77	2.225	2.280	2	4.584
Hacılar	208	1.606	2.528	1.387	5.729
İncesu	1.627	8.304	8.995	1.270	20.196
Kocasinan	1.310	35.589	23.020	1.426	61.345
Melikgazi	2.319	11.529	11.858	477	26.183
Özvatan		1.260	798	5	2.063
Pınarbaşı	1.130	11.541	19.351	25	31.332
Sarıoğlan		11.311	5.419	88	16.818
Sarız	204	6.242	10.029	-	16.352
Talas	178	8.454	4.203	11	12.771

Tomarza	3.362	8.848	13.863	65	25.073
Yahyalı	5.472	8.588	6.702	-	16.452
Yeşilhisar	47	6.314	4.312	53	10.726
Toplam	18.652	161.722	163.100	62.22	349.696

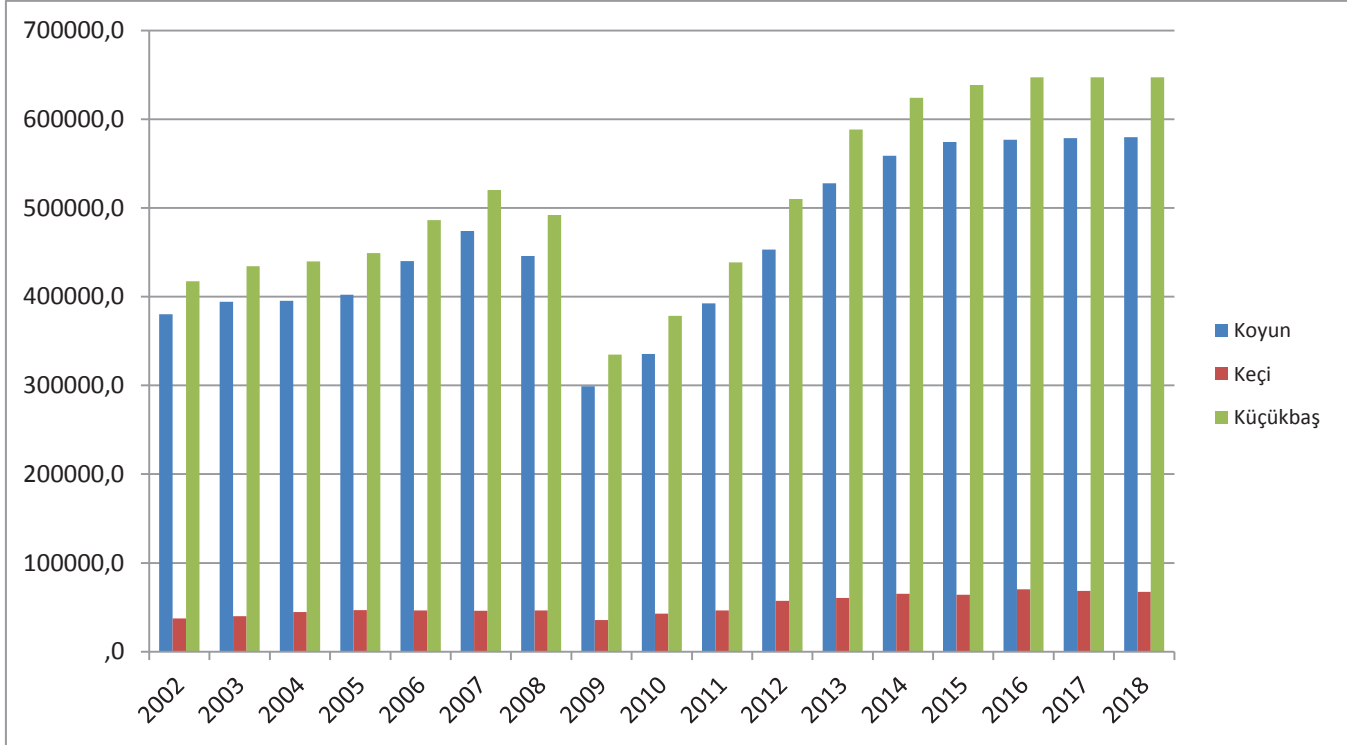
Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu 2018

7.8.1.2 Kayseri’de Küçükbaş

2018 TÜİK verilerine göre Kayseri’de küçükbaş hayvan sayısı bir önceki yıla göre %0,016 oranında artış ile 647.093 Baş’a yükselmiştir.

TABLO:VII. 20 KAYSERİ DE KÜÇÜKBAŞ HAYVAN DAĞILIMI

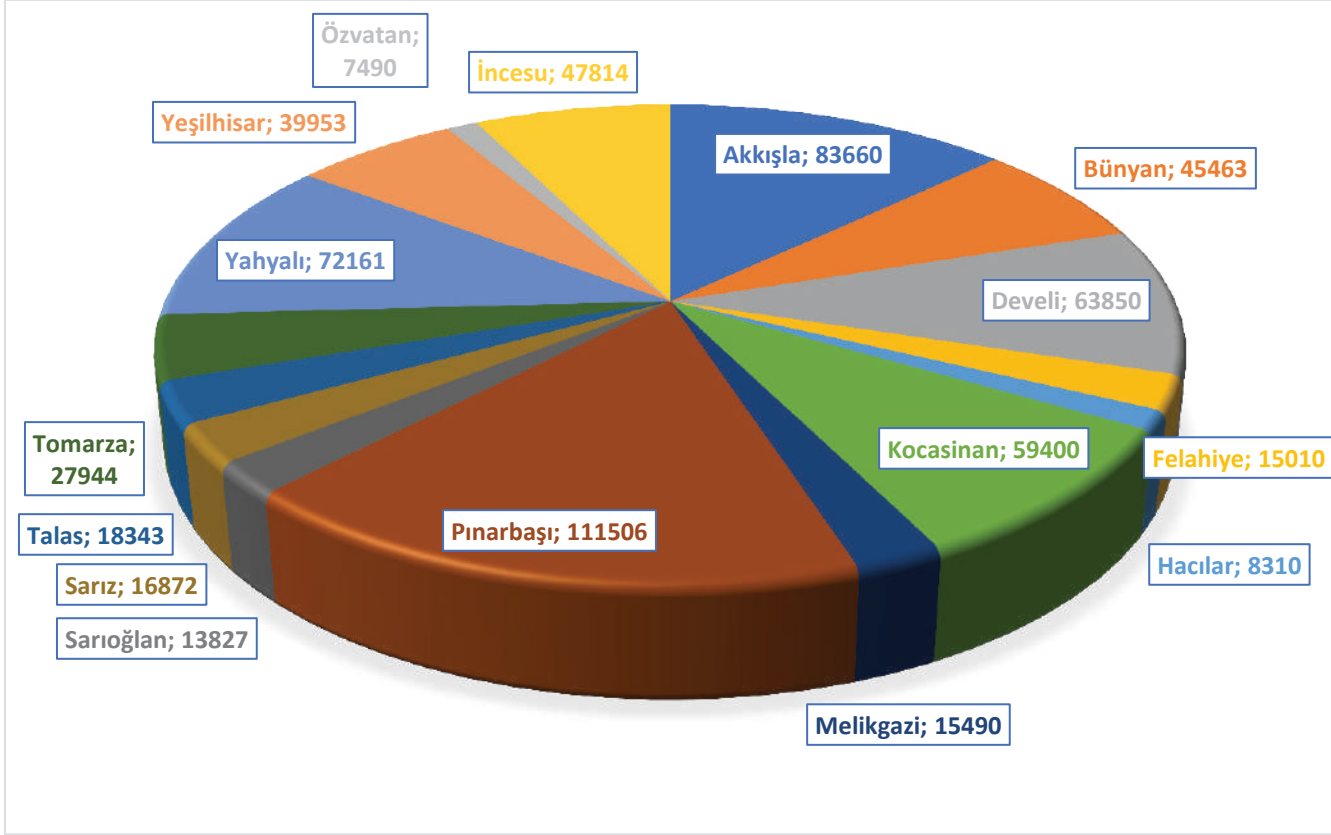
Yıl	Koyun	Keçi	Küçükbaş
2002	380.018	37.484	417.502
2003	394.302	40.049	434.351
2004	395.183	44.655	439.838
2005	402.166	46.872	449.038
2006	439.905	46.473	486.378
2007	474.122	45.976	520.098
2008	445.716	46.474	492.190
2009	299.090	35.785	334.875
2010	335.489	42.932	378.421
2011	392.368	46.287	438.655
2012	452.877	57.163	510.040
2013	527.852	60.459	588.311
2014	558.617	65.325	623.942
2015	574.417	64.125	638.542
2016	576.783	70.287	647.070
2017	578.609	68.415	647.024
2018	579.814	67.279	647.093

GRAFİK: VII.4 KAYSERİ 2002-2018 YILLARI ARASI KÜÇÜKBAŞ HAYVAN DAĞILIMI

TABLO:VII 21 İLÇELERE GÖRE BAZI KÜÇÜKBAŞ HAYVAN DAĞILIMI

İlçeler	Koyun merinos	Koyun yerli	Keçi kıl	Toplam
Akkışla	225	80485	2950	83660
Bünyan	856	40646	3961	45463
Develi		53900	9950	63850
Felahiye		12800	2210	15010
Hacılar		7530	780	8310
Kocasinan		57297	2103	59400
Melikgazi	62	13270	2158	15490
Pınarbaşı		107756	3750	111506
Sarıoğlan	327	12859	641	13827
Sarız	116	15786	970	16872
Talas	711	16328	1304	18343
Tomarza		25201	2743	27944
Yahyalı		50614	21547	72161
Yeşilhisar		35965	3988	39953
Özvatan		6350	1140	7490
İncesu		40730	7084	47814

Kaynak: Türkiye İstatistik Kurumu 2018

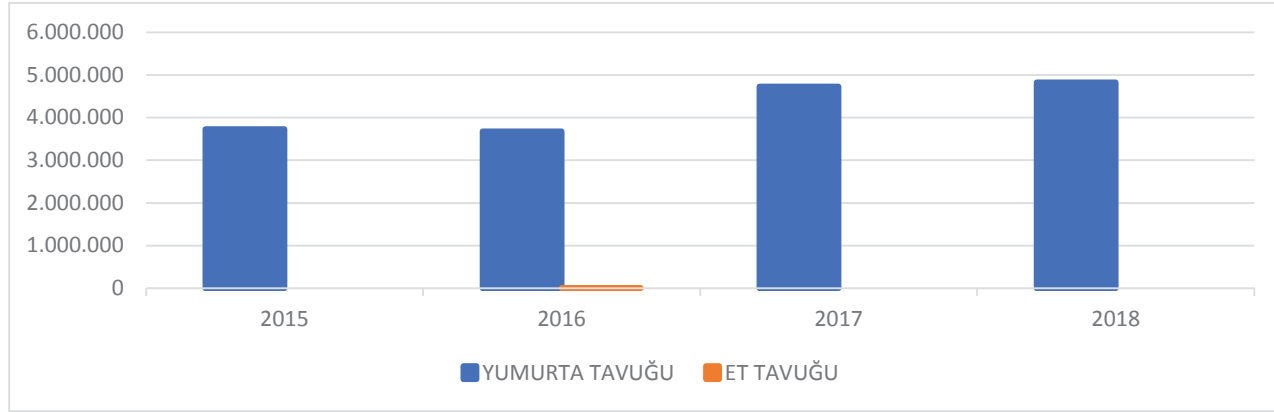
GRAFİK:VII. 5 İLÇELERE GÖRE BAZI KÜÇÜKBAŞ HAYVAN DAĞILIMI

7.8.1.3 Kayseri’de Kanatlı

2017 yılında Türkiye’de yumurta tavuğu sayısı 121.556.027 adet iken 2018 yılında yüzde 2,1 oranında artış ile 124.054.810 adete yükselmiştir. 2017 yılında Kayseri’de yumurta tavuğu sayısı 4.726.266 adet iken 2018 yılında yüzde 2,1 oranında artış ile 4.825.531 adete yükselmiştir.

TABLO:VII.22 YUMURTA VE ET TAVUĞU TOPLAM DEĞERLERİ

YIL	YUMURTA TAVUĞU	ET TAVUĞU	TOPLAM
2015	3.727.429	0	3727429
2016	3.679.271	5.000	3684271
2017	4.726.266	0	4726266
2018	4.825.531	0	4825531

GRAFİK: VII.6 2015-2018 YILLARI ARASI YUMURTA VE ET TAVUĞU VERİLERİ

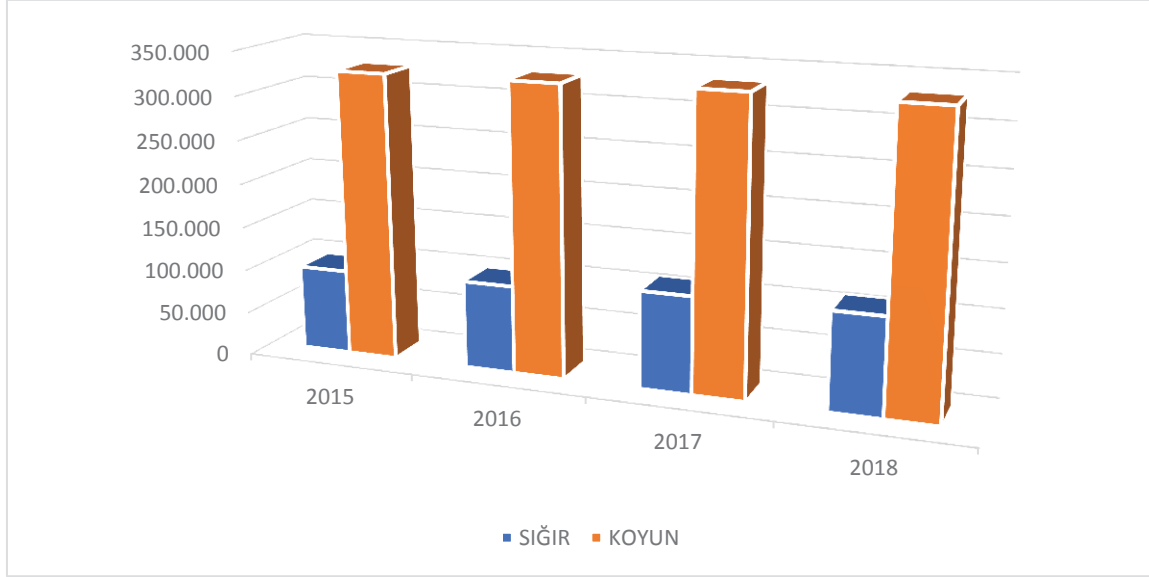
7.8.2 KAYSERİ'DE HAYVANSAL ÜRETİM

7.8.2.1 Kayseri Süt Üretimi

2018 yılında Kayseri'de sağılan hayvan sayısı bir önceki yıla göre %0,1 oranında azalarak 441.392 tona gerilemiştir.

TABLO:VII.23 SAĞILAN HAYVAN SAYISI GELİŞİMİ

YIL	SIĞIR	KOYUN	KEÇİ	MANDA	TOPLAM (ton)
2015	96.635	326.869	34.617	2.236	423.504
2016	99.729	328.187	38.691	2.255	427.916
2017	110.315	331.594	38.109	2.324	441.909
2018	110.914	330.478	38.163	2.617	441.392

GRAFİK: VII. 7 2015-2018 YILLARI ARASI SAĞILAN HAYVAN SAYISI GELİŞİMİ

KAYNAK: Türkiye İstatistik Kurumu

7.8.2.2 Kayseri Et Üretimi

2017 yılında Türkiye’de büyükbaş süt üretimi 18.831.719 ton iken 2018 yılında yüzde 6,8 oranında artış ile 20.112.619 ton yükselmiştir. 2017 yılında Kayseri’de büyükbaş süt üretimi 354.345 ton iken yüzde 1,3 oranında artış ile 358.848 tona yükselmiştir.

Kayseri’deki büyükbaş süt artışı oransal olarak Türkiye’deki büyükbaş süt artışı altında kalmıştır.

TABLO: VII.24 Büyükbaş Süt Üretimi

Ton	Türkiye			Kayseri		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ.(%)
Sığır Sütü	18.762.318	20.036.877	6,8	352.044	356.257	1,2

Manda Sütü	69.401	75.742	9,1	2.301	2.591	12,6
Büyükbaş Sütü	18.831.719	20.112.619	6,8	354.345	358.848	1,3

Kaynak: Türkiye istatistik kurumu

2017 yılında Türkiye’de küçükbaş süt üretimi 1.868.174 ton iken 2018 yılında yüzde 7,5 oranında artış ile 2.008.096 ton yükselmiştir. 2017 yılında Kayseri’de küçükbaş süt üretimi 31.082 ton iken yüzde 0,3 oranında azalış ile 30.990 tona gerilemiştir.

TABLO: VII.25 Küçükbaş Süt Üretimi

Ton	Türkiye			Kayseri		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ. (%)
Koyun Sütü	1.344.778	1.446.271	7,6	27.156	27.060	-0,4
Keçi Sütü	523.395	561.826	7,3	3.925	3.931	0,1
Küçükbaş Sütü	1.868.174	2.008.096	7,5	31.082	30.990	-0,3

Kaynak : Türkiye istatistik kurumu

2017 yılında Türkiye’de bal üretimi 114.471 ton iken 2018 yılında yüzde 5,7 oranında azalış ile 107.920 ton gerilemiştir. 2017 yılında Kayseri’de bal üretimi 516 ton iken yüzde 1,3 oranında artış ile 523 tona yükselmiştir.

7.8.2.3 Arıcılık Verileri

TABLO:VII.26 ARICILIK VERİLERİ

Ton	Türkiye			Kayseri		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ. (%)
Bal (Ton)	114.471	107.920	-5,7	516	523	1,3
Balmumu (Ton)	5.488	3.987	-27,4	23	24	4,5
Kovan (Adet)	7.991.072	8.108.424	1,5	54.897	56.008	2,0
İşletme Sayısı	83.210	81.830	-1,7	726	715	-1,5

Kaynak : Türkiye İstatistik Kurumu

Türkiye İstatistik Kurumu-TÜİK verilerine göre Türkiye’de büyükbaş sayısı bir önceki yıla göre büyükbaşta yüzde 6,9 oranında, küçükbaşta yüzde 4,1 oranında artış gösterirken, Kayseri’de ise büyükbaş 0,5 oranında düşüş gösterirken küçükbaş sayısı ise sadece 69 baş artış göstermiştir.

Kayseri’deki hayvancılık artışı oransal olarak Türkiye’deki hayvancılık artışı altında kalmıştır.

2017 yılında Türkiye’de büyükbaş hayvan sayısı 16.105.025 baş iken 2018 yılında yüzde 6,9 oranında artış ile 17.220.903 başa yükselmiştir. 2017 yılında Kayseri’de büyükbaş hayvan sayısı 351.351 baş iken 2018 yılında yüzde 0,5 oranında düşüş ile 349.696 başa gerilemiştir.

2018 yılında Türkiye’de manda sayısı bir önceki yıla göre yüzde 23,8 oranında artış gösterirken Kayseri’deki manda sayısındaki artış yüzde 10 olarak gerçekleşmiştir.

TABLO: VII.27 Büyükbaş Hayvan Varlığı

Baş	Türkiye			Kayseri		
	2017	2018	Değ.(%)	2017	2018	Değ.(%)
Sığır	16.051.323	17.154.419	6,9	349.390	347.539	-0,5
Manda	53.702	66.484	23,8	1.961	2.157	10,0
Büyükbaş	16.105.025	17.220.903	6,9	351.351	349.696	-0,5

Kaynak : Türkiye istatistik kurumu

Küçükbaş sayısı 69 baş arttı

2017 yılında Türkiye’de küçükbaş hayvan sayısı 44.312.308 baş iken 2018 yılında yüzde 4,1 oranında artış ile 46.117.399 başa yükselmiştir. 2017 yılında Kayseri’de küçükbaş hayvan sayısı 647.024 baş iken 2018 yılında sadece 69 baş artış ile 647.093 başa yükselmiştir.

TABLO: VII.28 Küçükbaş Hayvan Varlığı

Baş	Türkiye			Kayseri		
	2017	2018	Değ. (%)	2017	2018	Değ. (%)
Koyun	33.677.636	35.194.972	4,5	578.609	579.814	0,2
Keçi	10.634.672	10.922.427	2,7	68.415	67.279	-1,7
Küçükbaş	44.312.308	46.117.399	4,1	647.024	647.093	0,0

Kaynak : Türkiye istatistik kurumu

TABLO: VII.29 KAYSERİ BÖLGESİ BAZI KÜÇÜKBAŞ HAYVAN DEĞERLERİ

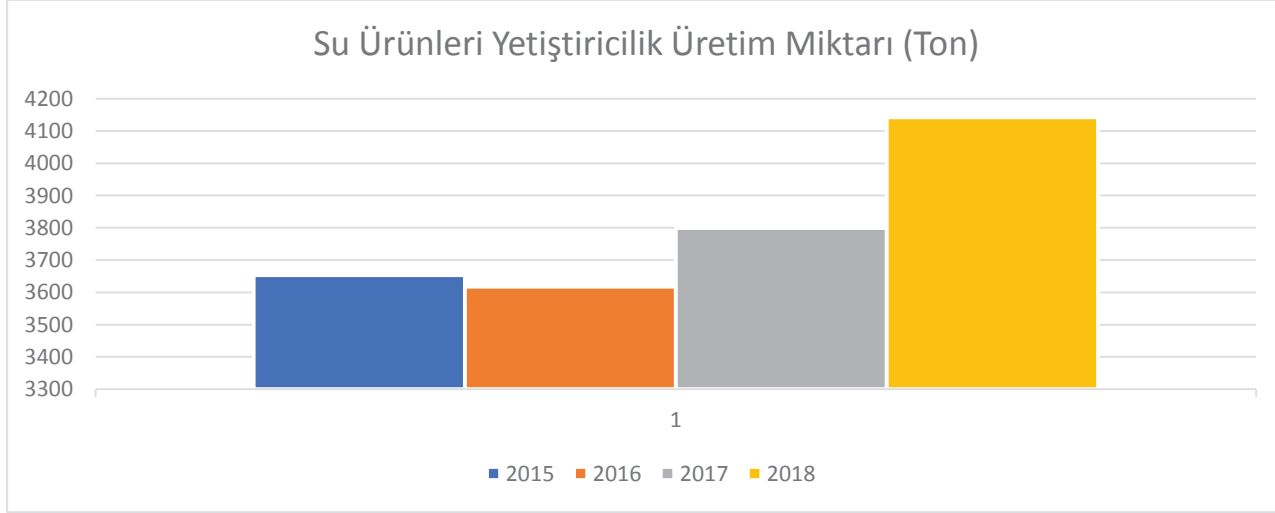
YIL	2018
BÖLGE ADI	Kayseri
Dana ve buzağı: erkek (baş)	41.065
Dana ve buzağı: dişi (baş)	42.887
Tosun: 1-2 yaş (baş)	59.666
Düve: 1-2 yaş (baş)	54.504
İnek: 2 yaş ve üzeri (baş)	133.632
Boğa ve öküz: 2 yaş ve üzeri (baş)	11.720
Manda (baş)	6.222

7.8.2.4 Su Ürünleri

TABLO: VII.30 SU ÜRÜNLERİ MİKTARLARI

Su Ürünleri Yetiştiricilik Üretim Miktarı (Ton)			
2015	2016	2017	2018
3653	3618	3799	4143

GRAFİK: VII.8 2015-2018 YILLARI ARASI SU ÜRÜNLERİ YETİŞTİRİCİLİĞİ

Kayseri Su ürünleri üretimi 2015 yılında 3653 ton iken 2018 yılında %14,2 artışla 4143 tona yükselmiştir.

7.8.2.5 ihracat

2018 yılı TÜİK verilerine göre Kayseri ili tarım ihracatı (Değer: Bin ABD \$)

TABLO: VII. 31 KAYSERİ İHRACAT VERİLERİ

İL	Tarım ürünleri ihracat rakamları
İstanbul	120.429.420
Kocaeli	14.073.664
Ankara	13.444.138
İzmir	9.088.693
Bursa	8.518.026
Gaziantep	4.881.807
Hatay	4.071.558
Sakarya	3.182.613
Manisa	2.809.133
Adana	2.268.035
Denizli	1.991.945
Kayseri	1.403.324
Zonguldak	1.333.518
Kahramanmaraş	1.185.526
Tekirdağ	1.173.342

Kaynak : Tük 2018 RAPORU

8.TARIM VE HAYVANCILIK DESTEKLERİ 2019

8.1.DESTEKLER

8.1.1.İYİ TARIM UYGULAMALARI DESTEĞİ

İyi Tarım Uygulamaları Desteği	Sertifika	TL/da
Meyve, Sebze	Bireysel	50
	Grup	40
Süs Bitkileri, Tıbbi Aromatik Bitkiler	Bireysel	100
	Grup	50
Çeltik	Bireysel	10
	Grup	10
Örtüaltı	Grup	150
Su Ürünleri	Sertifika	Kr/kg
Alabalık, Çipura, Levrek (250.000 kg'a kadar 250.000 kg dahil)	Bireysel	
	Grup	25

8.1.2.Mazot ve Gübre Desteği

Mazot ve Gübre Desteği		TL/da		
Sıra No	Ürünler	Mazot (TL/da)	Gübre (TL/da)	Toplam Destek (TL/da)
1	Buğday, Arpa, Çavdar, Yulaf, Tritikale	15,00	4,00	19,00
2	Çeltik, Pamuk	40,00	4,00	44,00
3	Nohut, Mercimek, Kuru Fasulye	14,00	4,00	18,00
4	Aspir	12,00	4,00	16,00
5	Yağlık Ayçiçeği, Soya Fasulyesi, Dane Mısır, Patates	19,00	4,00	23,00
6	Kanola (Kolza), Soğan, Yaş Çay, Fındık, Yem Bitkileri ve Diğer Ürünler	10,00	4,00	14,00
7	Nadas	6,00	-	6,00

Organik Tarım Desteklemesi	TL/da
1.Kategori Üretim	100
2.Kategori Üretim	70
3.Kategori Üretim	30
4.Kategori Üretim	10
Organik Hayvancılık Desteği	TL/kovan
Arılı Kovan	10

8.1.3.KIRSAL KALKINMA PROJELERİNE HİBE DESTEĞİ

Proje tutarı 2,5 milyon liraya kadar olan yatırımlar, kırsal kalkınma yatırımlarının desteklenmesi programı kapsamında hibe alabilecek.

Tarım ve Orman Bakanlığının Kırsal Kalkınma Destekleri 13. Etap Kapsamında Tarıma Dayalı Yatırımların Desteklenmesi Hakkında Tebliđi Resmî Gazete 'de yayımlanarak yürürlüğe

girdi.

Yeni teknoloji içeren yatırımların desteklenmesine yönelik usul ve esasları içeren tebliğe kırsal alanda ekonomik ve sosyal gelişmeyi sağlamak, tarım ve tarım dışı istihdamı geliştirmek, kadın ve genç girişimciler öncelikli olmak üzere gerçek ve tüzel kişilerin yatırımları için yapılacak hibe ödemelerine ilişkin hususlar belirlendi.

Buna göre, tarımsal ürünlerle tıbbi ve aromatik bitkilerin işlenmesi, depolanması ve paketlenmesine yönelik tesis yatırımları, yenilenebilir enerji kaynakları kullanılan sera yatırımları, tarımsal üretime yönelik sabit yatırımlar ve kırsal ekonomik altyapı yatırımlarının arasında bulunduğu konular, hibe desteği kapsamında değerlendirilecek.

Sert kabuklu meyveler hariç, başka bir yatırım tesisinde ilk işleme yapılan mamul ürünün ikincil işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırım teklifleriyle yurt dışında üretimi yapılan ürünlerin işlenmesine ve paketlenmesine yönelik yatırımlar hibe desteği kapsamında bulunmayacak.

Büyükbaş ve küçükbaş mezbahası konusunda kapasite artırımı, teknoloji yenileme veya modernizasyon başvuruları dışındaki başvurular kabul edilmezken, kanatlı kombinasyonu konusunda sadece yeni tesis kapsamında başvuru yapılabilecek.

Çay ve fındık konusunda sadece yaş çay ve fındık üretiminin yapıldığı illerden başvuru alınacak. Tarımsal ürünlerin depolanmasına yönelik yeni tesis başvurularında sadece çelik silo ve soğuk hava deposu hibe desteği kapsamında değerlendirilecek.

Yatırımcılar tebliğ kapsamında ülke genelinde sadece bir adet proje başvurusu yapabilecek. Tarımsal amaçlı kooperatifler ve birliklerin tüzel kişilik olarak proje başvurusunda bulunmaları, üyelerinin veya ortaklarının tüzel kişilik veya bireysel olarak farklı yatırım konularında başvuru yapmasına engel teşkil etmeyecek.

Yatırım projelerinin fiziki olarak tamamlanma süresi **15 Kasım 2020'de** son bulacak. Başvuru sahibi gerçek ve tüzel kişilerin çiftçi kayıt sistemine kayıtlı olması gerekecek.

Tarımsal amaçlı kooperatifler, birlikler veya tüzel kişilerin ekonomik yatırım konularında başvuruda bulunması halinde hibeye esas proje tutarı, yatırım niteliği yeni tesis olan başvurulardan 2 milyon 500 bin lira, tamamlama olan başvurularda 1 milyon 750 bin lira ve kapasite artırımı, teknoloji yenileme veya modernizasyon olan başvurularda 1 milyon 250 bin lira üst limitini geçemeyecek.

Kırsal ekonomik altyapı yatırım konularında da hibeye esas proje tutarı 500 bin liraya kadar olabilecek. Hibeye esas proje tutarı alt limiti 50 bin lira olacak.

Proje tutarının yüzde 50'sine hibe yoluyla destek verilecek. Diğer yüzde 50'si oranındaki tutarı başvuru sahipleri temin edecek.

Başvurular 60 gün içinde gerçekleştirilecek. Başvuruda bulunacaklar, program konusunda il proje yürütme birimlerinden ihtiyaç duydukları bilgiyi alabilecek. **Başvurular, "www.tarimorman.gov.tr" adresinden yapılacaktır.**

Programa ait uygulama rehberi, başvuru formları ve bilgilendirici dokümanlarla satın alma kitabı da aynı adresten temin edilebilecek.

Başvurusu alınan projeler, il proje değerlendirme komisyonunca incelemeye alınacak. Değerlendirmede, projenin uygunluğu, teklif çağrısında belirtilen amaçlarla tutarlı olması, kalitesi, katma değeri, sürdürülebilirliği ve maliyet etkinliği gibi unsurlar da gözetilecek.

Değerlendirme sonucunda desteklenmeye hak kazanan projeler, Bakanlığın internet sitesinden ilan edilecek.

Program kapsamında yapılan tüm işlemler Bakanlıkça denetlenecek. Haksız yere yapılan destekleme ödemeleri, ödeme tarihinden itibaren kanuni faizi ile birlikte geri alınacak.

Başvuruya esas proje için bu tebliğ kapsamında verilecek destek ve faiz niteliğindeki destekler hariç hiçbir kamu kurum ve kuruluşunun desteklerinden yararlanılamayacak.

Mekanizasyon ve Bilgi Sistemleri Yatırımları

2002-2018 Yatırımları:

- 608 adet traktör ve bağlı ekipmanları satın alınarak teknolojik yenilenmeler sağlanmıştır.
- 4 adet iş makinası alınmıştır.
- 2009 yılından itibaren "Doğrudan Ekim" metoduna başlandı ve dekar başına 35 TL tasarruf sağlanmıştır.
- 32 m iş genişliğinde 25 kendi yürür ilaçlama, 5 silaj biçme, 20 yemleme makinesi alınmıştır.
- 49 adet traktör ve bağlı ekipmanları ile ihtiyaç duyulan makine, alet ve ekipmanlarının alımları yapılmıştır.

- Bilişim Teknolojileri Yatırımları olarak; Bayi Otomasyon Sistemi, Akaryakıt ve Araç Takip Sistemi, Kameralı Güvenlik Sistemi ve SCADA Sistemi kurularak, tarımsal faaliyetlerde kullanılmaya başlanmıştır.

2019 yatırımları:

- Sulu tarım alanları ile damızlık hayvan kapasitesinin artışına paralel olarak 27 adet traktör ve bağlı ekipmanları ile diğer makine alet ve ekipmanların alımları hedeflenmiştir.

Bitkisel Üretim Faaliyetleri

- Sertifikalı hububat tohumu dağıtımı 2008 yılında 96 bin ton iken 2018 yılında 120 bin tona çıkarılmıştır.
- Çiftçilerimizin sertifikalı tohuma kolay ulaşımını sağlamak amacıyla, 2003-2018 döneminde ülkemiz genelinde 272 adet TİGEM bayisi kurulmuş ve Bayi Otomasyon Sistemi oluşturulmuştur.
- Ülkemiz tohumculuğunun bitkisel üretimin bütün dallarında gelişmesi için tüm imkanlarını özel sektör ve araştırma kuruluşlarının hizmetine sunarak, TİGEM işletmelerinde 60 Bin dekar sulu tarım arazisinde patates, hibrit mısır, ayçiçeği, sebze ve yem bitkileri gibi sertifikalı tohumların üretimi yapılmaktadır.
- Ülkemizin genetik kaynaklarına sahip çıkmak ve atalarımızın yıllardır yetiştirdiği ürünleri gelecek kuşaklara aktarmak amacıyla, 2017 yılında başlanılan ve muhtelif illerde düzenlenen “Yerel Tohum Buluşmaları” projesi kapsamında çiftçiler ve halk tarafından Tarım Bakanlığına, yerel bitki ve çeşitlerine ait 1.037 tohum bağışlanmıştır. Bağışlanan tohumların yarısı Gen Bankasında koruma altına alınmış, diğer yarısı ise TİGEM ve TAGEM eliyle çoğaltılması, tanımlarının yapılması ve tescil işlemlerinin tamamlanması amacıyla gerekli çalışmalar devam etmektedir.
- TİGEM ile TAGEM iş birliği ile Yerli Sebze Tohumculuğunun Geliştirilmesi Projesi uygulamaya konulmuştur.

Damızlık Hayvan Yetiştiriciliği Faaliyetleri

Damızlık Sığır Yetiştiriciliği:

- Ülkemiz yetiştiricilerinin üstün vasıflı damızlık taleplerinin karşılanması amacıyla 14 işletmede 5 ırk ile damızlık sığır yetiştiriciliği yapılmaktadır.
- Malatya/Sultan suyu işletmesinde 2012 yılında hizmete açılan en ileri teknolojilerle donatılmış Boğa Sperması Üretim Merkezinde, 2016 yılından itibaren her yıl ortalama 220 Bin doz sperma ülkemiz yetiştiricilerine dağıtımına başlanmıştır.
- Genç Çiftçi Projesi kapsamında 2016 yılında 8.514 kişiye (6'şar baş) 51.084 baş damızlık sığır dağıtımı tamamlanmıştır.
- Genç Çiftçi Projesi kapsamında 2017 yılında 8.544 kişiye 51.095 büyükbaş dağıtımı tamamlanmıştır.
- Genç Çiftçi Projesi kapsamında 2018 yılında ise 9.239 kişiye toplam 46.195 büyükbaş dağıtımı tamamlanmıştır.
- DAP, GAP, KOP ve DOKAP İlleri Hayvancılığının Geliştirilmesi Projesi kapsamında 5.316 baş boğa dağıtımı gerçekleştirilmiş, dağıtımlar tamamlanmıştır.

Damızlık Koyun Yetiştiriciliği:

- Ülkemiz yetiştiricilerinin üstün vasıflı damızlık taleplerinin karşılanması amacıyla 9 işletmede 10 ırk (5 ırkı yerli ve 5 ırkı ise TİGEM ıslah çalışmalarıyla elde edilen melez ırklar) ile damızlık koyun yetiştiriciliği yapılmaktadır.
- Akkaraman ırkı koyunun, verim düzeyleri yüksek yerli ırklarla melezlenmesi, süt, döl ve et randımanı yüksek yeni saf ırklar elde edilmesi amacıyla 2012 yılında Gözlü İşletmesinde başlatılan çalışmalar devam etmektedir.
- Ülkemiz küçükbaş hayvan varlığının artırılması amacıyla Sözleşmeli Küçükbaş Hayvancılık projesi (300 Koyun Projesi) kapsamında 43.630 küçükbaş hayvan dağıtılmış olup, dağıtımlar devam etmektedir.
- Genç Çiftçi Projesi kapsamında 2016 yılında 2.680 kişiye (40'ar baş) 107.200 baş, 2017 yılında ise 3.463 kişiye 128.131 küçükbaşın dağıtımı tamamlanmıştır.

- Genç Çiftçi Projesi kapsamında 2018 yılında ise 3.889 kişiye toplam 132.499 küçükbaş dağıtımı devam etmektedir.
- DAP, GAP, KOP ve DOKAP İlleri Hayvancılığının Geliştirilmesi Projesi kapsamında 7.300 baş koç dağıtımı gerçekleştirilmiş, dağıtımlar devam etmektedir.
- DAP Bölgesi Koyuncululuğunu Geliştirme Projesi kapsamında 2017-2025 yıllarında uygulamaya 67 bin baş damızlık Morkaraman ırkı damızlık koyun dağıtımı hedeflenmiştir.

TABLO:VIII.1 2018 Yılı İİ Bazında Bitkisel Üretim Desteklemeleri

Destek Adı	Desteğe Tabi Alan Toplamı (Da) / Miktar (Kg)	Destek Miktarı (TL)
Biyolojik ve Biyoteknik Mücadele Desteği	235,024	22.009,60
ÇATAK Desteği	13.931,767	1.453.125,18
Fark Ödemesi Destekleri	1.329.290,036	20.661.436,00
Küçük Aile İşletmesi Desteği	310,704	31.070,40
Lisanslı Depo Destekleri	182.476,875	899.964,82
Mazot ve Gübre Desteği	3.242.135,530	59.889.308,89
Sertifikalı Fidan Kullanım Desteği	518,400	102.118,50
Sertifikalı Tohum Kullanım Desteği	488.798,263	4.718.118,52
Sertifikalı Tohum Üretim Desteği	8.735.830,000	743.144,00
Yem Bitkileri Desteği	166.645,565	16.086.153,57
TOPLAM	14.160.172.164	104.606.449,48

KAYNAK: Tarım Bakanlığı

7.4.Kayseri Bölgesi İçin Desteklenen Yeni Yatırım Teşvikleri

2019 KAYSERİ BÖLGESEL DESTEKLERDEN FAYDALANABİLECEK SEKTÖRLER VE BÖLGELER İTİBARIYLA ASGARİ YATIRIM TUTARLARI VEYA KAPASİTELERİ (*)			
Sektör Kodu	US-97 Kodu	Bölgesel Teşviklerden Yararlanacak Sektörler	2.Bölge Asgari Yatırım Kapasiteleri /Tutarları
1	0121,0122.2	Entegre damızlık hayvancılık yatırımları dahil olmak üzere entegre hayvancılık yatırımları (dipnot 5'te belirtilen asgari kapasite şartlarına uymayan yatırımlar hariç) Ayrıca. Ek:RG – 22/06/2018-30456 belirlenmiş Hayvancılık Yatırımlarındaki özel şartlara 5.bölge teşviki de verilebilmektedir.	1 Milyon TL
2	0500.0.04	Su ürünleri yetiştiriciliği (balık yavrusu ve yumurtası üretimi dahil)	1 Milyon TL
3	15	Gıda ürünleri ve içecek imalatı (dip not 6'da belirtilen yatırım konuları hariç)	2 Milyon TL
44	6302.0.03	Lisanslı depoculuk. (5.Bölge Teşviki verilir. Ek: RG – 03/05/2017-30055)	2 Milyon TL
50		Seracılık (En az 5 milyon TL. 25 dekar ve üstü otomasyona dayalı sera yatırımlarına 5.bölge Teşviki Verilir. Değişik: RG-28/02/2019-30700)	20 dekar

YATIRIM TEŞVİK BELGESİ	BÖLGESEL TEŞVİK DESTEK UNSURLARI (1)					
	1.BÖLGE	2.BÖLGE	3.BÖLGE	4.BÖLGE	5.BÖLGE	6.BÖLGE
TEŞVİK BÖLGELERİ (2)						
KDV Muafiyeti	Var	Var	Var	Var	Var	Var

Gümrük Muafiyeti	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Vergi Muafiyeti (%) (3)	15	20	25	30	40	50
SGK İşveren Prim Muafiyeti	2 yıl	3 yıl	5 yıl	6 yıl	7 yıl	10 yıl (4)
Yatırım Yeri Tahsisi	Var	Var	Var	Var	Var	Var
Faiz Desteği (TL/Döviz)	Yok	Yok	3 puan	4 puan	5 puan	7 puan
	Yok	Yok	1 puan	1 puan	2 puan	2 puan
<u>Yapı Harçları Muafiyeti</u>	Var	Var	Var	Var	Var	Var
<u>Emlak Vergisi Muafiyeti</u>	Var	Var	Var	Var	Var	Var
<u>Damga Vergisi Muafiyeti</u>	Var	Var	Var	Var	Var	Var

Not: Kayseri 2.bölge

Entegre hayvancılık yatırımlarında; bölgeler için aranacak kapasite şartları:

1 inci ve 2 inci bölgede:

- Süt yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında **500 büyükbaş**
- Et yönlü büyükbaş entegre yatırımlarında **700 büyükbaş/dönem**,
- Damızlık büyükbaş entegre yatırımlarında **500 büyükbaş**,
- Damızlık küçükbaş hayvan entegre yatırımlarında **2.000 küçükbaş**,
- Süt ve Et yönlü küçükbaş entegre yatırımlarında **2.000 küçükbaş/dönem**
- Kanatlı entegre yatırımlarında **200.000 adet/dönem** asgari kapasite şartı aranır (damızlık kanatlı entegre yatırımlarında kapasite şartı aranmaz).

TABLO:VIII.2 HAYVANSAL ÜRETİM KONULARI

2019 Yılı Düşük Faizli Yatırım ve İşletme Uygulamaları KREDİ KONULARI	İNDİRİM ORANI (%)		KREDİ ÜST LİMİTİ (TL)
	Yatırım Dönemi Kredisi	İşletme Dönemi Kredisi	
<u>HAYVANSAL ÜRETİM KONULARI</u>			
Sütçü, etçi, kombine sığır yetiştiriciliği			12.500.000
100.000 TL'ye kadar	100	100	
100.001 – 750.000 TL	100	50	
750.001 – 5.000.000 TL	75	50	
5.000.001 – 12.500.000 TL	50	25	
Yaygın hayvansal üretim			250.000
100.000 TL'ye kadar	100	100	
100.001-250.000 TL	75	50	
Damızlık düve yetiştiriciliği	100	75	7.500.000
Büyükbaş hayvan besiciliği	50	50	5.000.000
Küçükbaş hayvancılık	100	75	5.000.000
Arıcılık	50	50	1.500.000
Kanath sektörü	50	25	3.000.000
Kanath sektörü damızlık yetiştiriciliği	100	100	7.500.000
Su ürünleri sektörü			5.000,000
100.000 TL..."ye kadar	100	100	
100.001 – 5,000.000 TL	100	50	
<u>BİTKİSEL ÜRETİM KONULARI</u>			
Kontrollü Örtü altı Tarım			10.000.000
750.000 TL'ye kadar	75	50	
750.001 – 5.000.000 TL	50	25	
5.000.001 – 10.000.000 TL	25	25	
Yaygın bitkisel üretim			750.000
250.000 TL'ye kadar	50	50	
250.001	25	25	

-750.000 TL			
Yem bitkisi üretimi	100	100	2.500.040
Yurt içi sertifikalı tohum, fide, Fidan üretimi	100	100	10.000.000
Yurt içi sertifikalı tohum, fide, fidan kullanımı			5,000.000
100.000 TL'ye kadar	100	100	
100.001-5.000.000 TL	50	50	
Süs bitkisi üretimi	50	50	5.000.000
Stratejik bitkisel üretim			3.000.000
2,000.000 TL'ye kadar		50	
2.000.001-3.000.000 TL		25	
Sera Modernizasyonu	100	50	300.000
<u>Muhtelif KONULAR</u>			
İyi tarım / Organik tarım uygulamaları	50	50	5.000.000
Tarımsal mekanizasyon (traktör ayırık)	75		1.500.000
Traktör			250.000
75.000 TL'ye kadar	50		
75.001 – 250.000 TL	25		
Modern basınçlı sulama	100		1.500.000
Arazi alımı	25	25	500.000
Lisanslı depoculuk yatırımları			
Kapasitesi 10 bin tona kadar olan yatırımlar	75	50	10.000.000
Kapasitesi 10 bin [ondan büyük yatırımlar	75	50	20.000.000
Soğuk hava deposu yatırımları	50	25	5.000.000
Tarımsal ürünlerin işlenmesi	50	50	5.000.000

TABLO:VIII.3TARIMSAL AMAÇLI KOOPERATİFLERİN ÜRETİM KONULARI

TARIMSAL, AMAÇLI KOOPERATİFLERİN ÜRETİM KONULARI (*)			
Damızlık sat sığırı yetiştiriciliği	100	50	7.500.000
Büyükbaş hayvan besiciliği	75	50	5.000.000
Küçükbaş hayvan besiciliği	104	75	5.000.000
Kontrollü örtü altı tarımı	75	50	7.500.000
Su ürünleri avcılık'	100	50	3.000.000
Tarımsal ürün işleme, paketlenme, depolama tesisi (**)	75	50	5.000.000
Yaş çay yaprağı üretimi		50	5.000.000

ORMAN KÖY DESTEKLERİ

Orman köylüleri, Orman Genel Müdürlüğüne bağlı Orman ve Köy İlişkileri Daire Başkanlığı tarafından sağlanan sosyal ve ekonomik projelerle destekleniyor. Yaklaşık 7 milyon vatandaşımızın orman köylüsü olarak yaşadığı ülkemizde tarım ve hayvancılıktan seracılığa, kültür mantarcılığından tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliğine kadar pek çok alanda orman köylülerine yüzde 98'i faizsiz olan kredi desteği veriliyor. Biz de tüm bu desteklemeler ve orman köylüsünün mevcut durumu ile ilgili bilgi almak üzere Orman ve Köy İlişkileri Daire Başkanı Ahmet Başkan'ın görüşlerine başvurduk.

Orman ve Köy İlişkileri Daire Başkanlığının temel amacı ormanların korunması, geliştirilmesi ve işletilmesidir. Bu hedeflere ulaşmak için bir yandan orman köylüsünün sosyo-ekonomik yönden kalkınmalarını sağlamak amacıyla kredi ve hibe desteğinde, bir yandan da ormanlar üzerindeki olumsuz baskıyı azaltmak ve ormanların sürdürülebilir yönetimini sağlamak üzere faaliyetler sürdürülmektedir.

TÜRKİYE'DEKİ ORMAN KÖYLÜSÜ SAYISI YAKLAŞIK 7 MİLYON

Orman köyü nedir ve orman köylüsü kime denir? Türkiye'de kaç tane orman köyü ve köylüsü var?

Orman köyü; mülki sınırlar içerisinde devlet ormanı bulunan köyler ile daha önce orman köyü iken 12 Kasım 2012 tarihli ve 6360 sayılı Kanun'la mahalleye dönüşen yerler orman köyü olarak tanımlanır.

Orman köylüsü ise: orman köyü/mahallesinde kredi ve hibe tespit tarihi itibarıyla en az bir yıl süreyle ikamet eden halkı ifade eder. 2017 TÜİK verilerine göre, 12 bin 205 orman köyünde 2,9 milyon, 10 bin 507 mahallede 4 milyon olmak üzere toplam 22 bin 712 köy/mahallede 6,9 milyon vatandaşımız yaşamaktadır.

Orman köylülerine verilen destekler

Kırsal kalkınma modeliyle orman köylülerimizin yaşam kalitesini ve gelir seviyesini iyileştirmek amacıyla çeşitli projelere kredi ve hibe desteğinde bulunuyoruz.

Daire Başkanlığımızın önemli görevlerinden birisinin de orman köylülerimize sosyo ekonomik proje destekleri sağlayarak köylerden şehirlere olan hızlı ve düzensiz göçü önlemek, plansız şehirleşme ve sosyal problemleri engellemek, orman köylümüzü yerinde kalkındırarak doğdukları bölgede yaşayabilmelerini sağlamak olduğunu söyleyebiliriz.

Desteklemelerden kimler faydalanabilir?

Desteklemelerimizden orman köylülerimiz ve orman köylerinde kurulmuş olan tarımsal kalkınma kooperatifleri gerekli şartları sağlamaları koşuluyla faydalanabilirler.

Orman köylülerine olan ferdi desteklemelerimiz aile işletmeciliği yapısındadır. Her ailede eşlerden sadece birine destek veriyoruz. Orman köylülerinin desteklerden faydalanabilmesi için başvuru tarihi itibarıyla en az 1 yıl aynı orman köyünde ikamet etmesi, daimî işçi, memur veya esnaf olmaması, hakkında herhangi bir borçtan dolayı icra takibi bulunmaması ve projeye özel istenecek şartları (arıcılık kurs bitirme belgesi vb.) sağlaması gerekiyor.

Orman köylüsüne verilen desteklerin içeriklerinden bahseder misiniz?

Desteklemelerimiz, sosyal ve ekonomik maksatlı olmak üzere ikiye ayrılıyor. Proje tutarının belli bir kısmı hibe olarak veriliyor; 2018 yılı için bu oran yüzde 20. Kredi geri ödemesi proje türüne göre 3 ila 7 yıl arasında değişiyor. Sosyal maksatlı desteklerimiz faizsizdir. Ekonomik maksatlı desteklerde ise hayvancılık (fenni arıcılık dâhil) desteklemeleri faizsiz, diğer krediler Ziraat Bankasının tarımsal kredilerdeki faizinin 7’de biri oranında uygulanarak, yıllık ortalama yüzde 1,5 faizle kredi verilmektedir.

143 BİN 373 AİLE GÜNEŞ ENERJİSİ İLE TANIŞTI

Verilen destekler sayesinde orman köylüsü birçok yenilikçi projeye tanıştı. Örneğin 2004 yılında 31 aileyle uygulamaya başlanan güneş enerjisi ile su ısıtma projesi hayata geçirildi. Bu proje ile sıcak suya erişim rahatlığını yaşayan orman köylülerinin talebi doğrultusunda 2017 yılı sonu itibarıyla toplam 143 bin 373 aile projeden yararlandırıldı. Güneşten elektrik üretimi, elektrik tesisatı yenilenmesi, seracılık gibi birçok yenilikçi projeye köylülerin tanışması sağlanmış oldu.

Sosyal maksatlı desteklerle odun tüketimini en aza indirerek ormanlar üzerindeki baskıyı azaltmak ve orman köylülerinin yaşam kalitelerini artırmak hedefleniyor. Sosyal maksatlı projelerden başlıcaları; dam örtülüğü, katı yakıtlı kalorifer sistemi, güneş enerjisi ile su ısıtma sistemi, dış cephe ısı yalıtımı gibi projelerden oluşuyor. Sosyal maksatlı desteklerde köylünün hem yaşam kalitesi iyileştirilmekte hem de buradan sağlanan odun tasarrufu orman ürünleri sektöründe değerlendirilmektedir.

Ekonomik maksatlı projelerden başlıcaları; büyük ve küçükbaş hayvancılık, fenni arıcılık, kültür mantarcılığı, tıbbi ve aromatik bitki yetiştiriciliği, seracılık gibi projelerden oluşmaktadır. Hayvancılık kredilerinin ekonomik krediler içindeki oranı yüzde 98’dir. Dolayısıyla verilen ekonomik kredilerin yüzde 98’i faizsizdir. Ekonomik maksatlı desteklerle hem köylünün gelir seviyesi iyileştirilmekte hem de sağlanan istihdamla göç önlenmektedir.

1970-2002 arası 271 bin 570 aile ve kooperatife toplam 2,23 milyar TL destek verildi. Sosyal maksatlı destekler sayesinde 860 bin ster odun tasarrufu ve ekonomik maksatlı destekler sayesinde 646 bin kişiye istihdam sağlandı.

2003-2017 arası 217 bin 589 aile ve kooperatife toplam 1,8 milyar TL ödeme yapıldı.

Sosyal maksatlı destekler sayesinde 951 bin ster odun tasarrufu ve ekonomik maksatlı destekler sayesinde 202 bin kişiye istihdam sağlandı.

2018 yılı için ise 11 bin 178 aile ve kooperatife toplam 160 milyon TL destek verildi. Verilen kredilerin yasal takibe gerek kalmadan geri ödenme oranı ise yüzde 95.

KAYNAK: Türk Tarım Orman Dergisi

KAYNAKÇA

1. BÜMKO, Bütçe ve Mali Kontrol Genel Müdürlüğü, Tarım.
2. ET ve SÜT KURUMU, 2018 Yılı Sektör Değerlendirme Raporu.
3. Kayseri İl Gıda Tarım ve Hayvancılık Müdürlüğü.
4. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.
5. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Bitkisel Üretim Genel Müdürlüğü.
6. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Hayvancılık Genel Müdürlüğü.
7. BÜGEM Bitkisel Üretim Verileri
8. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı, Strateji Geliştirme Başkanlığı, Tarımsal Yatırım Danışma Ofisi, Kayseri İli Tarımsal Rehberi.
9. T.C. Gıda Tarım ve Hayvancılık Bakanlığı.
10. T.C. Kayseri Valiliği, Hizmetler, Gıda Tarım ve Hayvancılık, Hayvancılık.
11. T.C. Orman ve Su İşleri Bakanlığı.
12. TİM, Türkiye İhracatçılar Meclisi, Tarım Raporu 2018.
13. TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu, Bitkisel Üretim İstatistikleri.
14. TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu, Dış Ticaret İstatistikleri.
15. TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu, Haber Bülteni.
16. TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu, Su Ürünleri İstatistikleri.
17. TÜİK; Türkiye İstatistik Kurumu, Tarımsal Alet ve Makine İstatistikleri.
18. TÜRK TARIM ORMAN DERGİSİ 2018

www.kayseritb.org.tr

www.kayseritb.org.tr

🏠 Sanayi Mah. Kocasinan Bulv. No: 70
38010 Kocasinan/Kayseri/Türkiye

☎ 0352 336 68 88

📠 0352 336 03 73

kayseritb

ktb tv